

Absztraktgyűjtemény

**Kivonatok a képesítést adó és
rövid szociális gazdálkodási
kurzusokhoz**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott a kiadvány elkészítéséhez (Projekt szám: 2017-1-DE01-KA203-003583), ami a szerzők álláspontját tükrözi, így sem az Európai Bizottság sem a DAAD német nemzeti iroda nem tehető felelőssé ezen információk bárminemű felhasználásáért.

Ez a kiadvány a
Szociális farmok a felsőoktatásban (SoFarEDU)
www.sofaredu.eu projekt keretén belül készült.

Projektvezető:

Claudia Schneider (Thüringer Ökoherz e.V.)
Schlachthofstraße 8-10, 99423 Weimar (Németország)
www.oekoherz.de

Szerkesztők:

Rhys Evans (Høgskulen for landbruk of
bygdeutvikling, Norway)
Martin Nobelmann (Hochschule für nachhaltige
Entwicklung Eberswalde, Németország)

Szerzők:

Rhys Evans, Bálint Csaba, Tomáš Chovanec, Eliška Hudcová, Jancsovszka Paulina, Jan Moudrý, Martin Nobelmann,
Michal Pařízek, Claudia Schneider, Birgit Steininger, Ujj Apolka

Magyar kiadványt lektorálta:

Pecze Dániel, Jeney Zsuzsa

2020. július

Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően felhasználható (CC BY 4.0). A licenc megtekintéséhez keresse fel a <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> webhelyet.

Ez a kiadvány a "Szociális farmok a felsőoktatásban" című projekt partnerei segítségével készült el:

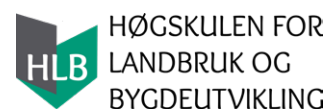
Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik / University College for
Agrarian and Environmental Pedagogy (UCAEP)
Angermayergasse 1, 1130 Wien (Ausztria)
www.haup.ac.at

Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde / University for
Sustainable Development Eberswalde (HNEE)
Schicklerstraße 5, 16225 Eberswalde (Németország)
www.hnee.de

Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling / Norwegian University
College for Agriculture and Rural Development (HLB)
Arne Garborgsveg 22, 4340, Bryne (Norvégia)
www.hlb.no

Jabok - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická /
Academy of Social Pedagogy and Theology (Jabok)
Salmovská 8, 12000 Praha 2 (Csehország)
www.jabok.cz

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích / University of South
Bohemia in České Budějovice (USB)
Branisovska 31a, 370 05 České Budějovice (Csehország)
www.jcu.cz

Szent István Egyetem/Szent Istvan University (SZIU)
Pater Karoly Utca 1, 2100 Gödöllő (Magyarország)
www.szie.hu

Thüringer Ökoherz e.V. (TÖH)
Schlachthofstraße 8-10, 99423 Weimar (Németország)
www.oekoherz.de

TARTALOM

Bevezetés	6
1. TANEGYSÉG "BEVEZETÉS A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁSBA" ABSZTRAKTOK.....	8
1.1 Bevezetés a szociális farmgazdálkodásba - történelem, sajátosságok, változatok.....	9
1.2 A szociális farmgazdálkodás fogalmai és sokszínűsége Európában	10
1.3 A szociális farm minőségi követelményei.....	11
1.4 Jó gyakorlat - példák a szociális farmgazdálkodás terén	12
1.5 Az egészségügyi és jóléti szolgáltatások nyújtását alapozó társadalmi és gazdasági változások	13
1.6 A vidéki közösségek és a vidéki megélhetés javítása a szociális farmgazdálkodás révén	14
1.7 A szociális farm mint a közjavak előállítója	15
1.8 A szociális farmok NEM termeléshez kapcsolódó tevékenységei	17
1.9 A szociális farm termékeinek értékesítése.....	18
1.10 A szociális gazdálkodás víziójának kialakítása kreatív módszerekkel ("outside the box" gondolkodás)	19
2. TANEGYSÉG "A SZOCIÁLIS MUNKA ALAPJAI" ABSZTRAKTOK.....	21
2.1 A pszichológia alapjai - személyiség- és szociálpszichológia.....	22
2.2 Szociálpedagógia a szociális farmgazdálkodásban.....	23
2.3 A szociális farmgazdálkodás célcsoportjai számára kialakított pedagógiai megközelítések	24
2.4 Módszerek és megközelítések a különböző célcsoportok kapcsán	25
2.5 Szociálpolitika és szociális farmgazdálkodás	27
2.6 Az egészség és betegség viszonya a szociális gazdálkodásban.....	28
2.7 Etika és értékrend a szociális munkában	29
2.8 Elméleti megközelítések és paradigmák a szociális gazdálkodásban.....	30
2.9 Módszerek és technikák a szociális munkában.....	31
2.10 Szupervízió, önreflexió, társ-szupervízió	32
3. TANEGYSÉG "MEZŐGAZDASÁGI ALAPISMERETEK" ABSZTRAKTOK	33
3.1 Mezőgazdasági alapismeretek nem szakmabeliek számára	34
3.2 Az állattartás, az állattenyésztés és a takarmányozás alapjai.....	35
3.3 Ismerjük meg a talajt - a talajtan és a talajművelés alapjai.....	36
3.4 Fenntartható gazdálkodási rendszerek	37
3.5 A szociális farm ajánlott növénytermesztési tevékenységei	39
3.6 A szociális farmgazdálkodás és az ökológiai gazdálkodás kapcsolata.....	40
3.7 Szervesanyag utánpótlási lehetőségek a szociális farmon	42
3.8 Egyszerű komposztkészítés háztáji gazdálkodásban.....	43
3.9 Élelmiszer-feldolgozás a szociális farmon – állati termékek	44
3.10 A szociális gazdálkodás igényeinek megfelelő növények termesztése és feldolgozása.....	45
3.11 A kistermelői gazdaságok élelmiszerbiztonsági aspektusai.....	46
3.12 Szociális gazdálkodásból származó termékek a rövid ellátási láncokban.....	47

4. TANEGYSÉG "A SZOCIÁLIS FARM CÉLCSOPORTJAI" ABSZTRAKTOK	49
4.1 A szociális farm, mint védett hely a viselkedészavaros fiatalok számára.....	50
4.2 Állatasszisztált Beavatkozások (AAI) autizmus spektrumzavarral rendelkező gyermekek kezelésére a szociális farmokon.....	52
4.3 Szociális gazdálkodás menekültekkel	54
4.4 Idősek életvitele és gondozása a szociális farmon.....	56
4.5 Iskolai osztályok a szociális farmokon	58
4.6 Mentális betegségekben szenvedő felnőttek beilleszkedése a szociális farmon.....	60
4.7 Szolgáltatások szenvedélybetegeknek - a szociális gazdaság mint védett hely és esély a szenvedélybetegek számára....	62
4.8 Szociális gazdálkodás bűnelkövetőkkel és fogvatartottakkal	63
4.9 Munkalehetőségek szellemi vagy testi fogyatékossgal élők számára a szociális farmon	65
4.10 A természet jótékony hatásai az ember egészségére és jólétére	67
4.11 A kommunikáció alapjai	68
5. TANEGYSÉG "GAZDÁLKODÁSI TEVÉKENYSÉGEK ÉS GAZDASÁGOK ADAPTÁLÁSA A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁSHOZ" ABSZTRAKTOK	69
5.1 Kertészkedés speciális igényekkel rendelkező emberekkel	70
5.2 Egyetemes Tervezési Alapelvek a szociális farmok jobb hozzáférési viszonyainak kialakításához.....	71
5.3 A szociális gondozást célzó tevékenységek szolgálatába állítható gazdálkodási erőforrások azonosítása.....	72
5.4 Erőforrás-megosztás a szociális gazdálkodás és az egyéb gazdálkodási tevékenységek között	73
5.5 Forrásbevonás és gazdasági életképesség a szociális mezőgazdaságban.....	74
5.6 A konfliktuskezelés alapjai	75
5.7 Ergonómiai Értékelő Munkalap (Ergonomic Assessment Worksheet, EAWS).....	77
5.8 Munkahelyi- és szakképzés oktatási ismeretek (a környezetbarát szektorban).....	78
5.9 Digitális szolgáltatások használata a gazdasági erőforrások hatékonyabb hasznosítására	79
5.10 Állatjólét, mint minőségi és biztonsági alapkövetelmény a szociális gazdálkodásban.....	80
6. TANEGYSÉG "VÁLLALKOZÁSI ISMERETEK" ABSZTRAKTOK	81
6.1 Vállalkozásindítás a mezőgazdaságban.....	82
6.2 A vállalkozói szellem megértése - az egyéni vállalkozó, az egyéni hatékonyság, a hálózatok, a jövő megtervezése ...	83
6.3 Gazdálkodástól a szociális farmgazdálkodásig: Hogyan változtassunk funkciókat (a sikeres változtatási formula)....	84
6.4 A Konceptió Műhely ("Concept Workshop") módszere - csoportos koncepcióalkotás kollegiális környezetben	85
6.5 Üzleti terv - az üzleti terv jelentősége és sajátosságai a szociális gazdálkodásban	86
6.6 Üzleti stratégia	87
6.7 Piacelemzés.....	88
6.8 Vállalatvezetés és humán erőforrás.....	89
6.9 Kommunikációs stratégiák a foglalkoztatottakkal, alkalmazottakkal, és vállalkozókkal való működőképes kapcsolatok kialakításához.....	90
6.10 Célcsoporttagok, szolgáltatók és gazdálkodók hálózatai	91
6.11 Helyzetfeltáró kutatási módszerek marketingterv készítéséhez.....	92
7. TANEGYSÉG "SZAKMAI ÉS TEREPGYAKORLATOK" ABSZTRAKTOK	93
7.1 Szociális farm tanuló partner.....	94
7.2 Szakmai gyakorlat - felkészülés és visszajelzés	95
Zárszó.....	96

BEVEZETÉS

Üdvözljük a Kedves Olvasót, aki a 'Szociális farmok a Felsőoktatásban' (SoFarEDU) című projekt absztraktkönyvét tartja a kezében. A gyűjtemény (és az egész projekt) célja, hogy segítséget nyújtson azoknak, akik a felsőoktatásban kívánnak képzési programokat és kurzusokat indítani szociális gazdálkodás témakörben. Az absztraktkönyvet érdemes a SoFarEDU projekt többi írásos anyagával együtt használni, úgy mint az oktatók számára kidolgozott módszertani útmutatót és minta-tananyag gyűjteményt. A projekt keretén belül elkészült a szakemberek és a szociális farm témáját érintő szakterület igényeinek felmérése is annak érdekében, hogy a tervezett, és később kidolgozott minta tanmenet a téma minden aspektusát felölelje. A projekt írásos anyagai a fent említett tanulmányra épülnek, és mindegyikük letölthető a SoFarEDU projekt webhelyéről (www.sofaredu.eu). A projekt első évének kutatásaira és szakértőkkel, gyakorló szakemberekkel folytatott megbeszélésekre alapozva a projekt csapata kidolgozott egy szociális farm képzési programot támogató mintatantervet. A mintatantervet és kapcsolódó oktatási anyagokat olyan új oktatási programok kialakításának támogatására állítottuk össze, amelyek segítik a szociális gazdálkodás szélesebb körben történő elterjedését.

A bevezető útmutatást nyújt a felsőoktatási alapképzés vagy más oktatási programok kidolgozásához, felvázolja jelen absztraktkönyv tartalmát és javaslatot ad használatához. Betekintést enged a szociális gazdálkodás eltérő nemzeti szintű megítélésébe és gyakorlatban történő megjelenésébe, különböző képet mutatva mind a szociális gazdálkodás helyzetéről, mind az intézményi struktúrákról. A legszembetűnőbb különbség már ott érzékelhető, hogy a szociális farmok ügye a mezőgazdaságért, vagy a szociális munkáért felelős kormányzati szervek hatáskörébe vagy esetleg mindkettőbe tartozik.

ALAPKÉPZÉSI MINTATANTERV MEGALKOTÁSA AZ ABSZTRAKTGYŰJTEMÉNY SEGÍTSÉGÉVEL

A projekt eredeti terve szerint „Az absztraktgyűjtemény szakirodalmat ajánl minden releváns témához, amelyre szükség van egy alapképzési szintű program létrehozásához. A témakörök egy része megmarad rövid kivonatként, míg egyes témákat a partnerek részletesen, tankönyvi mintafejezet formájában kidolgoznak. Az absztraktkönyv tématerületei a szociális gazdálkodás különböző aspektusait fedik le, ötvözve a partnerszervezetek tapasztalatait, ismereteit, a folyamatos megbeszélések eredményeit. A mintegy 70 témakör egy (vagy két) oldalas összefoglalói közösen kialakított struktúrát követnek”. Ily módon határoztuk tehát meg az absztraktkönyv céljait és felépítését.

A projektcsapat munkája során két kulcsfontosságú szempontot tartott mindvégig szem előtt. Az egyik, hogy támogatassa a magas színvonalú oktatási háttér kialakítását a szociális mezőgazdasági ágazat fejlesztése érdekében, összpontosítva arra, hogy a hallgatók rendelkezzenek azokkal az információkkal, készségekkel és kompetenciákkal, amelyekre szükségük van ahhoz, hogy sikeres szociális gazdálkodókká váljanak. A másik fontos szempont, hogy minőségbiztosítási rendszert

alkosson az európai nemzetek eltérő adottságai és feltételei közepe. Mivel az ágazat jelenléte és megítélése országonként változó, a páneurópai szintű egységes minőségi szabványok alkalmazásának esélye belátható időtávon belül valószínűtlen. Reményeink szerint a magas színvonalú oktatás megteremtését segíteni hivatott rendszer, amely aktív szakemberek és szervezeteik közreműködésével készült, a minőségi normák informális útmutatójaként tud majd szolgálni. Ebből kifolyólag a témaköröket és az egyes oktatási egységeket a fenti célok teljesítése érdekében alkottuk meg.

A szociális gazdálkodási mintatanterv egy hallgató-központú, kompetencia-alapú, integrált, dinamikus tanterv, amely hangsúlyozza az aktív és terepi ismeretszerzést, a csapatmunkát, a kritikus gondolkodást, a problémamegoldást és az önreflexiót. Lehetőséget kínál a hallgatóknak elméleti ismereteik bővítésére, gyakorlati készségeik fejlesztésére, így Európa-szerte szilárd alapot nyújtva a szociális gazdálkodás oktatásához.

A szociális gazdálkodás transzdiszciplináris terület, amely magában egyesíti a szociális feladatokat és a mezőgazdasági tevékenységeket. Nem szorítható egyetlen tudományterület keretei közé, és nem csak a helyes gazdálkodási gyakorlat ismeretét, de a szociális gondozás magas szintű készségeit is igényli. Számos példa létezik mezőgazdasági termelők és szociális szakemberek együttműködésére. Némely kezdeményezés főleg gondozási szolgáltatást nyújtó szakemberek közös munkáját igényli, a célcsoport tagok szükségleteitől függően. Mindazonáltal a szociális gazdaság munkájában részt vevők számára fontos megérteni mindkét tudományág alapjait. A szakemberekkel folytatott konzultációkat követően ez a két tudományterület kiegészült egy harmaddal - a vállalkozói készség és üzleti tervezés területével. A szociális gazdálkodás sikere érdekében ugyanis a mezőgazdasági tevékenységeket és a szociális gondozást is a vállalkozás, illetve a pénzügyi és humán erőforrások hatékony irányításával kell végezni. Úgy gondoljuk, a szociális gazdálkodás teljességre törekvő, magas színvonalú oktatása mindhárom terület ismereteit, készségeit és kompetenciáit megköveteli.

A mintatanterv kialakításából kifolyólag rugalmasan felhasználható a hallgatók oktatási háttére az országok eltérő helyzetének függvényében. Az alapképzések szokásos kereteit meghaladóan 66 kurzus-kivonatot készítettünk el, hogy kiválaszthatóak legyenek a helyi viszonyoknak legjobban megfelelő témakörök. Ily módon az összegyűjtött témakörök megfelelnek az általános minőségbiztosítási rendszer követelményeinek, azonban világos számunkra, hogy egyetlen képzőhely sem fogja az összes tématerületet beemelni alapképzési programjába. A konkrét képzési programok megalkotóinak kell kiválasztaniuk a hallgatók, az intézményrendszer és országuk szociális gazdálkodás szempontjából leginkább releváns tanegységeket és témaköröket. Ezen kívül, figyelembe véve az előzőekben sorolt tényezők jelentős különbségeit Európa-szerte, arra számítottunk, hogy a gyakorlatban kidolgozásra kerülhetnek olyan, nemzeti/helyi prioritásokat tükröző kurzusok is, amelyeket nem érintettünk javaslatunkban.

AZ ABSZTRAKTGYŰJTEMÉNY

A SoFarEDU projekt első szakaszában kutatást végeztünk, melyben konzultáltunk és interjúkat készítettünk a gazdálkodás és a szociális munka területén működő szakértőkkel és gyakorló szakemberekkel, és amely segített annak azonosításában, hogy mely témaköröknek kell kötelező jelleggel bekerülniük az alapképzési programba. Ennek alapján készítettük el a hét átfogó témakörből álló mintatervet, amely a korábban ismertetett három pillérre épül:

1. Mezőgazdaság; 2. Szociális munka; 3. Vállalkozás. Ezen logikai szálak a szociális gazdálkodási tanterv minden egységében jelen vannak. A megfogalmazott hét témakör a következő:

1. Bevezetés a szociális farmgazdálkodásba
2. A szociális munka alapjai
3. Mezőgazdasági alapismeretek
4. A szociális farm célcsoportjai
5. Gazdálkodási tevékenységek és gazdaságok adaptálása a szociális farmgazdálkodáshoz
6. Vállalkozási ismeretek
7. Szakmai és terepgyakorlatok

Ezt a sémát követi az absztraktgyűjtemény is.

Mindegyik témakörben körülbelül tíz rövid kurzusleírás található absztraktok formájában. Ezekből a kivonatokból a kurzusok, tanfolyamok többi része felépíthető. Az absztraktok elegendő információt nyújtanak arról, hogy az adott tanegység mit tartalmaz, mire összpontosít. Tekintettel arra, hogy több mint 60 kivonat szerepel a gyűjteményben, az absztraktok rövid terjedelme és könnyű olvashatósága fontos volt számunkra.

A témajavaslatokat egységes formátumban gyűjtöttük össze, amely a következő elemekből áll:

- Cím
- A szerző és intézménye
- Téma
- Absztrakt
- Tudományterület
- Egyéb információ a bolognai folyamatról (ECTS kreditérték)
- Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából
- Linkek a releváns hazai és nemzetközi weboldalakhoz (beleértve a tanulást segítő anyagokat is)

Az egyes kategóriákat most részletesebben ismertetjük.

Cím: utal mind a témára, mind annak relevanciájára.

A szerző neve és intézménye: ez nem csak azért fontos, hogy a szerzővel kapcsolatba léphessenek, hanem előrevetíti a szerző hazai tapasztalatait.

Téma: összehangolja az adott kurzust a tantervvel, de részletesebben is elmagyarázza, mi a kurzus célja.

Absztrakt: röviden leírja a kurzust, és több esetben meghatározza a kurzus tanulási eredménycéljait is.

Tudományterület: megadja, hogy melyik tudományágba tartozik a kurzus. Egyes kurzusok egynél több tudományág részét is képezhetik, amit szintén feltüntettük.

Egyéb információ a bolognai folyamatról (ECTS kreditérték): a szerzők megpróbálnak iránymutatást adni, hogy mennyi időt vesz igénybe a kurzus, és mindez hány kreditpont-értéket jelenthet az európai kreditátviteli és gyűjtési rendszer (ECTS) keretében (1 és 30 kredit között). Nyilvánvaló, hogy a magasabb kreditértékű kurzusok hosszabbak, teljeskörűbbek és több munkát igényelnek a hallgatók részéről.

Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából: a szerző(k) szerint hogyan ad választ a kurzus azokra a szociális gazdálkodás gyakorlatában felmerülő kérdésekre, amelyek a projekt kutatási szakaszában merültek fel. Ez kevésbé formális, mint az absztrakt, de ugyanolyan fontos, mivel konkrét példákkal támasztja alá a témakörök kiválasztását.

Linkek a releváns hazai és nemzetközi weboldalakhoz: itt található az a források, amelyek a projektmunkát segítették, valamint más inspiráló források, amelyek felhasználhatóak egy szociális gazdaságban működő vállalkozás megvalósításához.

A fenti kategóriák lehetővé teszik azon kulcsfontosságú témák kiválasztását, amelyek közvetlenül a hazai helyzetre alkalmazhatók, és összekapcsolhatóak az alapképzési tantervben. További inspiráció szerezhető a mintatantervből, amely megmutatja, hogyan lehet az egyes kurzusok egymásra épülését és fontossági sorrendjét megtervezni. A különálló Pedagógiai Útmutató véleményünk szerint elengedhetetlen egy saját tanterv kidolgozásához, mivel egyrészt betekintést nyújt abba a gondolkodásmódba, amelyet a tanterv kidolgozásakor követtünk, másrészt pedig háttérinformációkat szolgáltat a tanterv saját változatának elkészítéséhez. Bár sokaknak ismerős lehet egyik vagy másik témakör, úgy gondoljuk, hogy minden érintettnek szüksége van iránymutatásra, figyelembe véve a lehetőségek széles spektrumát. (Például ritka, hogy a gazdák tapasztalattal rendelkeznek a szociális gondozás területén, vagy a szociális munkásnak mezőgazdasági ismeretei vannak). A megkérdezett szakemberek azt is hangsúlyozták, hogy a szociális farm működtetésében érdekeltek mindkét típusának (mezőgazdaság, szociális munka) további támogatásra van szüksége a sikeres és fenntartható vállalkozás megtervezéséhez és működtetéséhez, függetlenül annak helyétől vagy tevékenységétől. Erre alapozva uralja ez a három alaptéma az alapképzési struktúrát.

Ez az absztraktgyűjtemény arra ösztönzi majd az Olvasót, hogy gondolkodjon, hallgatóinak igényeihez és saját nemzetének a szociális gazdálkodás terén mutatott helyzetéhez igazított célokat fogalmazzon meg. Ezt szem előtt tartva, kurzusok széles skáláját kínáljuk, és ötleteket adunk, javaslatokat teszünk a magas színvonalú felsőoktatási programok kidolgozására. A szociális gazdálkodás nem csak munka, de hivatás is lehet, hiszen alapvető szolgáltatásokat nyújtva a rászorulóknak, javíthatja azok életminőségét, segítheti a társadalomba való beilleszkedésüket és támogathatja önmegvalósításukat. Jó munkát kívánunk az Olvasónak a saját tanulási és építkezési folyamatához, kérdés esetén állunk rendelkezésére a megadott elérhetőségeken.

1. TANEGYSÉG

“BEVEZETÉS A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁSBA” ABSZTRAKTOK

A szociális farmgazdálkodás tanmenet tíz absztraktot tartalmazó tanegysége a szociális farmgazdálkodás alapvető ismereteivel foglalkozik. Ez a 10 absztrakt tükrözi azon kurzusok típusait, amelyeket javasolt ebben a tanegységben oktatni. Nem mindegyik absztrakt témája és javasolt időtartama integrálható egyetlen típusú oktatási programba, éppen ezért az absztraktokat érdemes megoldási lehetőségként kezelni, amelyek között a képzés tanmenetének összeállítója szabadon válogathat.

Minden olyan oktatási programnak, amely a jelen absztraktgyűjteményben ismertetett tanmenet felépítését használja, a helyi és regionális igényekhez és körülményekhez igazodnia kell, ami természetesen más kurzusok létrehozásához és a tanulási célok megváltoztatásához vezethet. Ennek ellenére mi beépítettük azokat a tanulási célokat, amelyek véleményünk szerint az egyes tanegységekhez szorosan kötődnek. Az absztraktgyűjtemény felhasználói szabadon használhatják vagy belátásuk szerint megváltoztathatják ezeket a tanulási célokat:

A „Bevezetés a szociális farmgazdálkodásba” tanegység tanulási céljai

A hallgató képes:

- Integrálni és használni a szociális gazdálkodásról, a célcsoportokról és a mezőgazdaság gondoskodó szerepéről hallott és tanult releváns információkat
- Felismerni saját beállítottságát, hozzáállását és beépíteni ezeket az ismereteket a szakmai gyakorlatba
- Megtalálni azokat a jogi és pénzügyi megoldásokat, amelyek legalkalmasabbak a szociális gazdálkodás megvalósításához
- Bemutatni a kutatómunka alapvető minőségi mutatóit és alkalmazni a kiválasztott kutatási és kiértékelési módszereket
- Összpontosítani saját személyiségére, erősségeire, gyengeségeire, motivációjára és ebből származó előnyeire.

1.1 BEVEZETÉS A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁSBA - TÖRTÉNELEM, SAJÁTOSSÁGOK, VÁLTOZATOK	
Szerző neve és intézménye	Martin Nobelsmann, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	A szociális farmgazdálkodás háttere és alapjai Németországban és Európában.
Absztrakt	A gazdaságok a többfunkciós potenciáljuk felhasználásával bővülnek a lehetőségek számos célcsoport számára a foglalkoztatás, az oktatás, az egészségügy, a gondozás és a terápia terén. A kurzus először tisztázza a „szociális farmgazdálkodás/szociális farm” fogalmát és áttekinti a gazdálkodási környezeten belüli társadalmi szempontokat. Ezt követően bemutatja a szociális farmgazdálkodás jelenlegi aspektusait (változatok, típusok és célcsoportok), amelyeket összehasonlít a különböző európai országokban alkalmazott megközelítések alapján. A szociális farmgazdálkodás sajátosságait jó gyakorlatokat bemutató példák és tanulmányi kirándulások illusztrálják. A kurzus ismerteti még a szociális farmgazdálkodáshoz kapcsolódó adminisztratív munkát és finanszírozási szabályait. A szociális farmgazdálkodás előnyei, valamint a gazdák és foglalkoztatottaik problémái szintén a kurzus egyik témája.
Tudományterület	mezőgazdaság, szociális munka, szociálpedagógia, oktatás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	Külön tárgy a „Biogazdálkodás és marketing” alapképzési (BSc) programban (3 kredit), vagy Bevezető modulja a Szociális farmgazdálkodás bizonyítványt adó tanfolyamnak (tervezett).
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Ez az alapozó szeminárium megismerteti a gazdasz hallgatókat a szociális farmgazdálkodás területével. A hallgatók megismerkednek a szociális farmgazdálkodás európai történetével és fejlődésével Európában. Emellett képesek lesznek összehasonlítani a szociális farmokat, bemutatni a köztük levő különbségeket és hasonlóságokat, valamint elemezni a szociális farmgazdálkodás koncepcióját és lehetőségeit.
Forrásjegyzék	Gallis, C. (Ed.) (2013). <i>Green Care. For Human Therapy, Social Innovation, Rural Economy, and Education</i> . New York, Nova Science Publishers. ISBN 9781624174797 Limbrunner, A., Van Elsen, T. (Eds.) (2013). <i>Boden unter den Füßen. Grüne Sozialarbeit – Soziale Landwirtschaft – Social Farming</i> . Weinheim und Basel, Beltz Juventa. ISBN 9783779928799
Linkek	Német nyelven: German social farming network (German language): http://www.soziale-landwirtschaft.de/ German network for pedagogic activities on farms https://baglob.de/

1.2 A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁS FOGALMAI ÉS SOKSZÍNŰSÉGE EURÓPÁBAN	
Szerző neve és intézménye	Martin Nobelmann, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	A szociális gazdálkodás alapjai Németországban és Európában.
Absztrakt	A szociális gazdálkodás innovatív megközelítésnek tekinthető a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi beilleszkedésének elősegítése céljából a vidéki térségekben. Az innovativitás más módon is teret nyer a szociális mezőgazdaság működtetésében, mind az egyes országokon belül, mind közösségi szinten. A tantárgy/tanegység áttekintést nyújt egyes kiválasztott országok példáján keresztül a szociális gazdálkodás fogalmi megközelítéseiről, bemutattva a bevált gyakorlatokat. Súlyponti témái a tanegységnek a státusz és jó hírnév, a jogi háttér, a célcsoportok, a működési struktúra és a finanszírozás.
Tudományterület	mezőgazdaság, szociális munka, szociálpedagógia, oktatás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	A témakör kapcsán az ismeretátadás különböző módokon valósulhat meg: egész tantárgyként vagy annak részeként BSc program keretében, vagy egy modul részeként egy képesítést adó kurzuson belül
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az alapozó szeminárium a mezőgazdasági hallgatóknak nyújt áttekintést a kiválasztott országokban a szociális gazdálkodás sokféleségéről. Rámutat, hogy a szociális gazdálkodás megközelítései eltérőek lehetnek, és a fogalom jelentése is változhat. A hallgatók képesek lesznek összehasonlítani a szociális gazdaságok különféle jellemzőit, közös vonásait, és szemléltetni a szociális gazdálkodás bevált gyakorlatait.
Forrásjegyzék	Hassink, J., & Van Dijk, M. (2005). <i>Farming for Health. Green-Care Farming Across Europe and the United States of America</i> . Dordrecht, Springer. ISBN 978-1-4020-4540-0 Ujj, A. (2017). <i>Social Farming Best Practice Collection in Visegrad Countries</i> . Szent István Egyetem. ISBN 978-963-269-665-2

1.3 A SZOCIÁLIS FARM MINŐSÉGI KÖVETELMÉNYEI	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	Minőségi követelmények a szociális farmgazdálkodásban. A társadalmi, gazdasági és szervezeti standardok meghatározása a szociális farmgazdálkodás minőségének biztosítása érdekében.
Absztrakt	A szociális farmgazdaságok a következő szempontok vizsgálatával értékelhetők: vízió, infrastruktúra, értékelés és küldetés, oktatás és képzés, jogi előírások, marketing és üzleti terv. Ezeknek a szempontoknak a vizsgálata segíti a szociális farmgazdaságot vezető gazdát, valamint a gazdaság vizsgálatát végző külső személyt is abban, hogy a szociális farm szolgáltatásainak minőségét ellenőrizze. Az "infrastruktúra" a gazdaság összképét és megközelíthetőségét, valamint az összes érintett személy védelme érdekében hozott biztonsági intézkedéseket jelenti. Az "Értékelés és küldetés" a belső értékelési módszereket és a külső minőségi szabályokat vizsgálja. Ide tartozik a szociális farmgazdaság küldetésének nyilatkozata, valamint a lehetséges vagy már meglévő célcsoportok leírása és értékelése. Az "oktatás és képzés" tartalmazza azokat az oktatási és képzési kritériumokat, amelyek a szociális farmgazdaság ajánlatainak résztvevőit érinti. A „jogi szabályozás” az érintett személyek közötti szerződés alapját képezi, és a követendő jogi szabályozásra vonatkozik. A "Marketing és üzleti terv" a gazda énképét és üzenetét, valamint a gazdasági stratégiát vizsgálja.
Tudományterület	társadalom-gazdaságtan, vállalkozástudomány
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farmgazdálkodás minőségbiztosítása elengedhetetlen a sikeres vállalkozáshoz. A minőségi követelmények öt pillére biztosítja, hogy a világosan meghatározott társadalmi, szervezeti, üzleti és jogi normák (kritériumok) teljesüljenek és rendszeresen értékelhetők legyenek. Segítség a szociális farmgazdálkodónak a minőség felmérésében, valamint eszköze is annak, hogy kommunikálja a meglévő vagy jövőbeli partnerei felé a gazdaság tevékenységi kínálatának minőségét.
Forrásjegyzék	Gagliardi, C., Santini, S., Piccinini, F., Fabbietti, P., & di Rosa M. (2019). A pilot programme evaluation of social farming horticultural and occupational activities for older people in Italy. <i>Health Soc Care Community</i>. 2019;27, 207–214. https://doi.org/10.1111/hsc.12641 (English). Hassink, J., Elings, M., Zweekhorst, M., Nieuwenhuizen, N., & Smit, A. (2010). Care farms in the Netherlands: Attractive empowerment-oriented and strengths-based practices in the community. <i>Health and Place</i>, 16, 423– 430. https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2009.10.016 (English).
Linkek	https://www.greencare-oe.at/die-zertifizierung+2500++1000189

1.4 JÓ GYAKORLAT - PÉLDÁK A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁS TERÉN	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	A hallgatók megismerkednek a szociális farmgazdaságok típusaival, amelynek célja egy vízió és koncepció kialakításának elősegítése. A különböző szociális farm-példák megismerésével és megértésével a hallgatók képesek lesznek összekapcsolni az elméletet a saját projektjeikkel.
Absztrakt	A „szociális farm” (Ausztriában „Green care” - zöld gondozás) négy típusát hozták létre: Work Place Farm – Munkahely-gazdaság, Education Place Farm - Oktatási Hely- Gazdaság, Health Place Farm - Egészségügyi gazdaság, Living Place Farm – Lakhatást biztosító gazdaság. A Munkahely-gazdaságok számos munka- és foglalkoztatási lehetőséget kínálnak. A célcsoportok igényeitől és képességeitől függően a spektrum az egyszerű kézi munkától az összetett feladatokig terjed. Ez a gazdaság-típus működhet rendszeres napi munka struktúrában, műhelyként (workshop) a fogyatékkal élők számára vagy mint képzési workshop. Az Oktatási hely-gazdaságban a gyermekek, fiatalok és felnőttek elmélyíthetik ismereteiket a haszonállatokról, a kiváló minőségű élelmiszerek előállításáról és a fenntarthatóságról. A farm látogatása számos előnnyel jár a 'speciális oktatási igényű' tanulók számára. Az egészségügyi gazdaság egy szanatóriumhoz hasonlítható, amely az állatok és a természet egyedülálló kombinációját kínálja. A területen már kialakult módszerek a lovasterápia, a terápiás munka haszonállatokkal az állatasszisztált intervenció keretében, valamint a kertészeti terápia. A Lakhatást biztosító gazdaság a gondozás és gondoskodás helye, ahol az állatokkal és a természettel való aktív kapcsolattartás lehetősége mindig jelen van.
Tudományterület	mezőgazdaság, társadalomtudomány
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A jó gyakorlatokra vonatkozó példák inspirálhatják a szociális farmgazdálkodás megkezdését. Az elméleti ismeretek alkalmazása a gyakorlatban, a terepen, ösztönzi a hallgatókat az újonnan megszerzett tudás beépítésére a már meglévő tapasztalataikba.
Forrásjegyzék	Wernisch, A. (2015). <i>Von der Vision zum gelungenen Projekt. Über das Potential von Kooperation und den Nutzen im Netzwerk von Green Care Initiativen in der Sozialen Landwirtschaft</i> . Master These an der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik, Wien, Österreich. Available from http://www.greencare.at/wp-content/uploads/2015/08/Anita-Wernisch-Master-HAUP_2015.pdf . Wydler, H., Stohler, R., Christ, Y., Bombach, C. (2013). <i>Care Farming – eine Systemanalyse</i> . Züricher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, Schweiz.

1.5 AZ EGÉSZSÉGÜGYI ÉS JÓLÉTI SZOLGÁLTATÁSOK NYÚJTÁSÁT ALAPOZÓ TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI VÁLTOZÁSOK	
Szerző neve és intézménye	Rhys Evans, Norwegian University, College for Agriculture and Rural Development Norvégia
Téma	A szociális farmgazdálkodás jövőkép- és küldetés-stratégiájának fejlesztése.
Absztrakt	Számos innováció a mezőgazdaságban azon változások eredményének tekinthető, amelyek a társadalom az ágazathoz kapcsolódó szemléletmódjában és az egészségügyi és szociális ellátórendszer fejlődésében történtek. Ez a tanfolyam konkrét példák bemutatásán keresztül segítséget nyújt a hallgatóknak új modellek kidolgozásában, amelyek megfelelnek a változó igényeknek, trendeknek és vágyaknak.
Tudományterület	humán földrajz, antropológia, szociológia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farmgazdálkodás, amelyet decentralizáció és a "közösségen belüli gondozás" jellemez, az egészségügyi és a szociális ellátásban bekövetkezett változásokra adott válaszként fogható fel. Ezek a hajtóerők ösztönzik továbbá az új, innovatív szolgáltatások fejlesztését, beleértve a szociális gazdálkodás új típusait is. Jó példa erre azon szociális farmok számának növekedése, ahol időskorúakat vagy demenciában szenvedőket gondoznak. Az említett társadalmi és intézményi változások megértésével és működésük megtagasztalásával a hallgatók képesek lesznek felbecsülni a felmerülő lehetőségeket ilyen tevékenység folytatásához.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: FAO (2018): Transforming Food and Agriculture to Achieve the SDGs. Available from http://www.fao.org/3/I9900EN/i9900en.pdf
Linkek	The Norwegian association for social farming – with links to the wider sector in Norway: www.innpatunet.no

1.6 A VIDÉKI KÖZÖSSÉGEK ÉS A VIDÉKI MEGÉLHETÉS JAVÍTÁSA A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁS RÉVÉN	
Szerző neve és intézménye	Jancsovszka Paulina Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	A helyi közösségek összetartozásának fokozása az érdekelt felek szélesebb körének bevonásával.
Absztrakt	A szociális farmgazdálkodás előnyei a vidéki gazdaság számára a több lábon álló farmok diverzebb bevételei és az új foglalkoztatási lehetőségekhez kapcsolhatók. A szociális farmgazdálkodás közösségorientált – egyszerre szól az egyénekről, mint a közösség tagjai, és a gazdaságok szerepéről a vidéken zajló közösségi életben; inkluzív - a speciális igényű egyének beintegrálódnak a közösségbe és a közösség is befogadja őket. A szociális farmgazdálkodás egyik eszköze lehet a vidéki szegénység és társadalmi kirekesztés kezelésének és leküzdésének. Ez a gazdálkodási forma hozzájárul ahhoz, hogy a társadalom peremén élő, leszakadó csoportok valóban hasznosnak érezzék magukat és munkavégzésükkel hozzájáruljanak a helyi gazdaság fellendítéséhez és a közösségfejlesztéshez. A szociális farmok tevékenységeiben elsősorban a terület helyi (endogén) erőforrásait használják fel. Ennek során új vállalkozások jönnek létre, amelyek különböző kiegészítő tevékenységekkel együtt, képesek megerősíteni a regionális fejlődés alapját, a gazdasági hálózatot. A szociális farmok vidéki térségekre gyakorolt pozitív hatásainak ismertetésével a kurzus ösztönözi fogja a hallgatókat az ilyen típusú gazdaságok indítására.
Tudományterület	mezőgazdaság, agrárpolitika, vidékfejlesztési politika, vidékszociológia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	Egy képzési programon belüli tárgy részeként (kb. 4-5 kredit, a konkrét tárgytól függően)
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A téma jelentősége abban rejlik, hogy a szociális farm egy sajátos belső és külső közösségi teret hoz létre, és befolyásolja a vidéki területeket gazdasági, környezeti és társadalmi szempontból. A kurzus során megszerezhető tudás arra vonatkozóan, hogy a szociális farmgazdálkodás hogyan járulhat hozzá a nemzetgazdasághoz, a vidék- és a regionális fejlődéshez és hogyan támogathatja az új agroszociális paradigmát, meggyőzheti a hallgatókat egy ilyen típusú farm indításáról.
Forrásjegyzék	Bruhn, J. G. (2011). <i>The Sociology of Community Connection</i>. Springer Science & Business Media. ISBN 978-94-007-1632-2. DOI 10.1007/978-94-007-1633-9 Ferris, J., Norman, C., & Sempik, J. (2001). People, Land and Sustainability: Community Gardens and the Social Dimension of Sustainable Development. <i>Social Policy & Administration</i>. Vol. 35, No. 5. Foti, V. T., Scuderi, A., & Timpanaro, G. (2013). <i>Organic social agriculture: A tool for rural development</i>. Available from https://www.researchgate.net/publication/236615829 Kinsella, J., O'Connor, D., Smyth, B., Nelson, R., Henry, P., Walsh, A., & Doherty, H. (editors) (2014). <i>Social Farming Handbook</i>. School of Agriculture and Food Science, University College Dublin. ISBN 978-1-905254-89-7. Available from https://www.socialfarmingireland.ie/wp-content/uploads/2019/01/Handbook-for-Social-Farming.pdf Leck, C., Upton, D., & Evans, N. (2013). <i>Social Aspects of Green Care</i>. In Gallis, Christos (ed.): <i>Green Care: For Human Therapy, Social Innovation, Rural Economy, and Education</i>. Nova Science Publishers New York ISBN: 978-1-62417-479-7 Kajner, P. & Jakubinyi L. (szerk.) (2015). <i>Szociális farmok létrehozása Magyarországon</i>. Szimbiózis Alapítvány. ISBN: 978-963-12-3567-8. Available from http://szocialisfarm.hu/files/Szocialis%20Farm%20tanulmany%203.2.%20vegleges_nokorr.pdf
Linkek	Magyar nyelven: http://szocialisfarm.hu/ A weboldalon található linkgyűjtemény magyar és idegen nyelvű forrásokkal.

1.7 A SZOCIÁLIS FARM MINT A KÖZJAVAK ELŐÁLLÍTÓJA	
Szerző neve és intézménye	Jancsovszka Paulina Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	Az ökoszisztéma és a társadalmi-kulturális értékek megőrzése és fenntartása a szociális farmok hozzájárulásával.
Absztrakt	A mezőgazdálkodás, mint emberi tevékenység olyan gazdasági koncepciókkal és alapfogalmakkal foglalkozik, mint a tiszta közjavak, a tiszta magánjavak és a kvázi-közjavak. Mivel a mezőgazdaság egyszerre pozitív és negatív externáliákat eredményez, egyrészt gazdasági, környezeti és társadalmi előnyöket állít elő, másrészt pedig a vidéki területeken negatív hatással lehet a tájakra, a biodiverzitásra és a vidék társadalomföldrajzára is. A kurzus ismerteti a mezőgazdasághoz kapcsolódó gazdasági alapfogalmakat és elméleteket. Leírja a szociális farmgazdálkodás által biztosított különféle közjavakat/pozitív externáliákat. Jó példa erre, hogy annak köszönhetően, hogy a szociális farmok sok esetben ökológiai gazdálkodással foglalkoznak, vagy más típusú környezetbarát gazdálkodást folytatnak, csökkenthető a környezetre gyakorolt nyomás. A szociális gazdaság működtetésének lehetősége életben tarthatja a kisebb gazdasági rendszereket azáltal, hogy foglalkoztatási lehetőségeket kínál a vidéki térségekben.
Tudományterület	mezőgazdaság, közgazdaságtan
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	egy oktatási programon belüli tárgy részeként (kb. 4-5 kredit, a konkrét tárgytól függően)
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A téma jelentősége abból ered, hogy jelenleg a mezőgazdaság által előállított közjavak kínálata alulmarad az azok iránti keresleten. Ezentúl a KAP-reform egyik irányvonala a gazdálkodás támogatása a „közpénzt közjavakra” elv alapján. Mint a multifunkcionális mezőgazdaság egyik területe, a szociális farmgazdálkodás közjavakat/pozitív externáliákat állít elő, amelyek lehetnek környezeti (pl. biodiverzitás, talajfunkciók, mezőgazdasági tájak megőrzése és fenntartása) és társadalmi (pl. a vidék életképességéhez, az élelmiszerbiztonsághoz való hozzájárulás). A jövőbeli szociális gazdálkodóknak tisztában kell lenniük azzal, hogy nem csupán gazdasági vállalkozók, hanem a gazdálkodási tevékenységeikkel számos közjavakat is tudnak biztosítani a társadalom számára, ezzel megjelenik a társadalmi hasznosság elve.

Forrásjegyzék	Anheier, H. K. (2005). <i>Nonprofit Organizations. Theory, Management, Policy</i>. London, New York, Routledge. ISBN 0-203-50092-X Master e-book ISBN Cooper, T., Hart, K., and Baldock, D. (2009). <i>The Provision of Public Goods Through Agriculture in the European Union</i>. Report Prepared for DG Agriculture and Rural Development, Contract No 30-CE-0233091/00-28, Institute for European Environmental Policy, London. Gerrard, C.L. et al. (2012). Public Goods and Farming. In: Lichtfouse E. (eds.) <i>Farming for Food and Water Security. Sustainable Agriculture Reviews</i>, vol 10. Springer, Dordrecht. ISBN 978-94-007-4500-1 Hart, K. (2019). <i>Future CAP: Public Money for Public Goods</i>. Available from https://www.researchgate.net/publication/265402768_Future_CAP_Public_Money_for_Public_Goods Horváth, J., Pataki, Gy. & Hayes, M. (2015). <i>A szociális farmok néhány további gazdasági, társadalmi, környezeti hatása</i>. In Kajner, P. & Jakubinyi L. (szerk.) (2015). <i>Szociális farmok létrehozása Magyarországon. Szimbiózis Alapítvány</i>. pp. 88-89. ISBN: 978-963-12-3567-8. Available from http://szocialisfarm.hu/files/Szocialis%20Farm%20tanulmany%203.2.%20vegleges_nokorr.pdf. Mészáros, D., Sipos, B., Jancsovszka, P., & Balázs K. (2015). Közjavak a mezőgazdaságban. <i>Gazdálkodás</i>. 59. évf. 4. sz., 2015. pp. 332–345. Available from https://ageconsearch.umn.edu/record/234401/files/GAZDALKODAS_2015_04_Meszaros%20et%20al_332_345.pdf Power, A. G. (2010). Ecosystem services and agriculture: tradeoffs and synergies. <i>Philosophical Transitions. The Royal Society Publishing. Biol. Science</i>. 2010 Sep 27; 365(1554): 2959–2971. DOI: 10.1098/rstb.2010.0143
Linkek	Magyar nyelven: http://szocialisfarm.hu/ A weboldalon található linkgyűjtemény magyar és idegen nyelvű forrásokkal. http://szocialisfarm.hu/ https://carefarm.blog.hu/ Az Institute for European Environmental Policy oldalán többek között találhatóak publikációk a mezőgazdaságról és a földhasználatról. https://ieep.eu/ A KAP jövőjéről szóló információkat tartalmazó oldal: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_en

1.8 A SZOCIÁLIS FARMOK NEM TERMELÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ TEVÉKENYSÉGEI	
Szerző neve és intézménye	Jancsovszka Paulina Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	A szociális farmgazdálkodás gazdasági, környezeti és társadalmi hasznai.
Absztrakt	A mezőgazdaság fő funkciója (a mezőgazdasági termékek előállítás) mellett, nem termeléshez kapcsolódó funkciói is vannak (társadalmi, környezeti, esztétikai stb.). A kurzus összpontosít a szociális farmok diverzifikációjának lehetőségeire olyan tevékenységekkel, amelyek nem kapcsolódnak a termeléshez (pl. feldolgozás, kézművesség), azonban számos előnyt biztosítanak mind a gazdálkodók, mind az felhasználók számára. A szociális farmok gazdasági stabilitását és alkalmazkodó képességét növelő új jövedelemforrások (beleértve a vidékfejlesztési program keretében nyújtott támogatásokat is) bővülése mellett, a gazdaságok diverzebb szerkezete hozzájárulhat a vidék és a helyi gazdaság fellendítéséhez. A kurzus elvégzése után a hallgatók képesek lesznek helyesen kiválasztani a gazdaságukba leginkább beilleszthető nem termelő tevékenységeket.
Tudományterület	mezőgazdaság, vidékfejlesztési politika
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	10 kredites (ECTS) kurzus, vagy szakmai bizonyítványt adó kredit nélküli tanfolyam, vagy a tanterven belüli tárgy részeként (kb. 4-5 kredit, a konkrét tárgytól függően)
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A változatos tevékenységek végzése a szociális gazdálkodás fontos szempontja. A primer termelés alacsonyabb szintje miatt a szociális farmok versenyképessége jóval gyengébb az intenzív (iparszerű) mezőgazdasági vállalkozásokhoz képest, így a nem termeléshez kapcsolódó tevékenységek a gazdasági életképesség-fejlesztés egyik pillére lehet. (Ebben az ágazatban ennek megfelelően nagy hangsúlyt kell fektetni az ellenőrzött minőségre, az egyediségre vagy akár a „divat” lekövetésére.) Emellett a nem termelő tevékenységek eszközként működhetnek a marketingben és a helyi közösségekkel való kommunikációban. A kurzus segíti a jövőbeli szociális gazdákat abban, hogy sikeresen diverzifikálják a gazdaságaikat a legmegfelelőbb nem termelő tevékenységek kiválasztásával.
Forrásjegyzék	Davidova, S., Chaplin, H., & Gorton, M. (2015). <i>Non-agricultural Farm Diversification in Central European Countries: is the transposition of the West European model appropriate?</i> Available from https://www.researchgate.net/publication/265737668 European Parliament (2016). <i>Farm diversification in the EU. Briefing</i> . Available from http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581978/EPRS_BRI(2016)581978_EN.pdf Hayes, M., Rácz J., Jakubinyi L., Horváth J., Pataki Gy., & Kajner P. (2015). A szociális farmok hatása a gazdákra. in Kajner, P. - Jakubinyi L. (szerk.) (2015). <i>Szociális farmok létrehozása Magyarországon</i> . Szimbiózis Alapítvány. pp. 83-85. ISBN: 978-963-12-3567-8. Available from http://szocialisfarm.hu/files/Szocialis%20Farm%20tanulmany%203.2.%20vegleges_nokorr.pdf Kézművesség, kismesterségek és nem mezőgazdasági vállalkozások támogatása a VP-ben. Available from https://www.kisleptek.hu/vallalkozasinditas_vptamogatassal/ Kremen, C., Iles A., & Bacon C.(2012). Diversified Farming Systems: An Agroecological, Systems-based Alternative to Modern Industrial Agriculture. <i>Ecology and Society</i> 17(4). Available from https://www.jstor.org/stable/26269193?seq=1#metadata_info_tab_contents
Linkek	Magyar nyelven: http://szocialisfarm.hu (A weboldalon található linkgyűjtemény magyar és idegen nyelvű forrásokkal.) https://carefarm.blog.hu/ Angol nyelven: https://ieep.eu/ (Az Institute for European Environmental Policy oldalán többek között elérhetők mezőgazdaságról és földhasználatról szóló publikációk) https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_en (Az oldalon a KAP jövőjéről található információk.)

1.9 A SZOCIÁLIS FARM TERMÉKEINEK ÉRTÉKESÍTÉSE	
Szerző neve és intézménye	Jan Moudry, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Csehország
Téma	Marketing - értékesítés
Absztrakt	A termékek értékesítésében kulcsfontosságú a marketing és menedzsment tevékenység, így ezeknek kiemelt szerepük van a fenntarthatóság és a gazdasági életképesség szempontjából. A különböző típusú gazdaságok és termékek esetén az értékesítés formája is nagyban eltérő. Mindkét alapformának - a közvetlen és a közvetett értékesítésnek is megvan a maga előnye és hátránya. Az értékesítés fontos szerepet játszik a vásárlókkal/társadalommal folytatott kommunikációban is, ami a szociális farmgazdálkodás esetén még nagyobb jelentőséggel bír, tekintettel arra, hogy a vásárlók létszükségleteinek kielégítése mellett a társadalmi felelősségvállalás is kielégítésre kerülhet.
Tudományterület	agrobusiness, marketing, fenntarthatóság
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	10 kreditértékű, jeggyel záruló kurzusként, vagy kredit nélküli, szakmai bizonyítvánnyal záruló képzésként, vagy egy képzési program moduljának részeként (kb. 5 kredit értékben, a tantárgytól függően) ajánlott.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A termékek értékesítése erősen befolyásolja a gazdaság életképességét. A különböző típusú termékek / eltérő profilú gazdaságok esetén más és más a megfelelő értékesítési mód. A szociális farmgazdálkodásban a termékek értékesítésével kapcsolatos logisztikának kulcsszerep van. Az értékesítés, különösen a közvetlen értékesítés, egyben egy kommunikációs csatorna is a vásárlók / a helyi közösségek / a társadalom felé. Ez a kommunikáció nagyon fontos a szociális farmgazdálkodás és termékei hozzáadott értékeinek megismeretése szempontjából. Az értékesítési tevékenységen keresztül más közösségek érdekelt feleivel történő együttműködés is erősíthető. A képzés résztvevői a kurzust követően képesek lesznek kiválasztani, fejleszteni és megszervezni a legmegfelelőbb értékesítési formákat a különféle termékek / eltérő profilú gazdaságok számára.
Forrásjegyzék	Bruhn, M. (2016): <i>Marketing: Grundlagen für Studium und Praxis</i>. 13th edition. Springer Gabler, Wiesbaden Galli, F. – Brunori, G. (2013): <i>Short Food Supply Chains as drivers of sustainable development</i>. Document developed in the framework of the FP7 project FOODLINKS (GA No. 265287). Laboratorio di studi rurali Sismondi. Available from http://orgprints.org/28858/1/evidence-document-sfsc-cop.pdf Kohls, R. L., Uhl, J. N. (2014). <i>Marketing of agricultural products</i>, Prentice Hall, New Jersey, USA, 848 p. Moudrý, J., Moudrý, J. jr., Konvalina, P., and Kalinová, J.(2007). <i>Marketing bioprodukce</i>. JU ZF v Č. Budějovicích, 39 s. Strecker, O., Strecker, A., Elles, A., Weschke, H.-D., and Kliebisch, Ch. (2010). <i>Marketing für Lebensmittel- und Agrarprodukte</i>. 4th edition, DLG-Verlag, Frankfurt/M.
Linkek	Szociális farmok Csehországban (cseh nyelven): www.socialni-zemedelstvi.cz

1.10 A SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁS VÍZIÓJÁNAK KIALAKÍTÁSA KREATÍV MÓDSZEREKKEL ("OUTSIDE THE BOX" GONDOLKODÁS)	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	A kreatív módszerek segítséget nyújtanak a problémák megoldásában. Ezen módszerekkel feltárhatók a különböző lehetőségek akkor, amikor a hagyományos gondolkodás kudarcot vall. Továbbá, arra ösztönzik az embereket, hogy keressenek új perspektívákat és innovatív megoldásokat, amelyekkel terv készíthető el az akadályok leküzdésére és a célok elérésére. Az összes módszer és modell közös jellemzője, hogy kiszakítják a résztvevőket a mindennapi életből és a megszokott perspektívából. A probléma kiragadása annak azonosítása nélkül történik, furcsa kérdések feltevésével, a nyilvánvaló tények elferdítésével, vagy annak kikényszerítésével, hogy az adott téma megközelítése egy teljesen új perspektívából történjen meg.
Absztrakt	A kreativitást ösztönző módszerek segítik a résztvevőket, hogy változtassanak a szokásos, jól bevált perspektívájukon: 1) Brainstorming (ötletkeresés) módszerek: alkalmazhatók az új projektek, ötletek létrehozására szinte semmiből. Ötletgyűjtés – az ötleteket összegyűjtése után megvizsgálják és értékelik. A Walt Disney módszernél a résztvevőket három szereptípusra osztják. A 6-3-5 módszer segítségével az emberek ötleteket generálnak nagyon rövid idő alatt. 2) Ötletkidolgozás módszerei: Osborn-ellenőrző lista - a témát több konkrét kérdés külön részekre bontja. Morfológiai doboz - az ötlet/projekt szétbontása után a részek újra kombinálása. 3) Problémamegoldási módszerek: A torta módszer segít bejutni a tudatalattiba, így új megoldásokat hoz fel. A fejenállás-technika más megközelítést választ - a probléma eltorzításával a résztvevőt ellenkező irányba kényszeríti cselekedni. További módszerek: a probléma átfogó elemzését garantáló Hat-Gondolkodó Kalap, valamint a Premortem módszer.
Tudományterület	kommunikáció
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	1 kredit (ECTS)
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Egy szociális farm projekt kidolgozása új ötleteket és megközelítést igényel. A kreatív módszerek alkalmasak arra, hogy olyan ötleteket generáljanak, amelyek a szokásos módon létrejöttéktől eltérnek. A kreatív módszerek segítenek új termékek, projektek és lehetőségek felfedezésében.
Forrásjegyzék	Backerra, H., Malorny, C. und Schwarz, W. (2002). <i>Kreativitätstechniken</i>. Kreative Prozesse anstossen, Innovationen fördern, die K7. 2. Aufl., Reihe Pocket Power. Hanser, München und Wien. ISBN 3446190090 (German) De Bono, E. (2005). <i>DeBonos neue Denkschule</i>. Kreativer denken, effektiver arbeiten, mehr erreichen. MVG Verlag Frankfurt am Main. ISBN: 9783636070692 (German) Kelley, T., Littmann, J. (2001). <i>The Art of Innovation</i>. Lessons in Creativity from IDEO, America's Leading Design Firm. Currency Book, New York. ISBN 0385499841 (English). Noack, C. (2008): <i>Kreativitätstechniken</i>. Schöpferisches Potential erkennen und nutzen. 2. Aufl., Reihe Pocket Business, Cornelsen. DeBono, E. (2005). ISBN 3411870567 (German) Taylor, D., Berry, P., & Block, C. (1958). Does Group Participation When Using Brainstorming Facilitate or Inhibit Creative Thinking? <i>Administrative Science Quarterly</i>, 3(1), 23-47. DOI 10.2307/2390603 (English). Schlicksupp, H. (2004). <i>Ideenfindung</i>. Innovation, Kreativität und Ideenfindung. 6. Aufl., Vogel Verlag. ISBN 3802317866 (German).

Linkek	Német nyelven: Kommunikációról szóló tananyag: http://wirtrainieren.de/werkzeugkoffer/kreativitaetstechniken/ Angol nyelven: Kreativitást fejlesztő eszközök https://www.mindtools.com/pages/main/newMN_CT.htm
---------------	---

2. TANEGYSÉG

“A SZOCIÁLIS MUNKA ALAPJAI” ABSZTRAKTOK

Ez a tanegység a szociális gazdálkodás három fontos területének egyikére, a szociális munkára fókuszál. Korábbi kutatásaink során egyértelművé vált, hogy a szociális munka azért kulcsfontosságú a szociális farmgazdálkodás képzésben, mert ez a szakterület foglalkozik a szociális gazdaságban történő foglalkoztatás koncepciójával, a foglalkoztatott célcsoportok sajátosságaival és ezen sajátosságokra épülő speciális bánásmóddal.

A kiválasztott 10 absztrakt a szociális munka képzési programok kínálatát veszi alapul. Bár a szociális gazdálkodás képzésben mindhárom kulcsfontosságú tanulmányi terület oktatására szükség van, egyik sem kap kivételes hangsúlyt (pl. a szociális munka alapképzési program teljes egészében a szociális munka tématerületeire fókuszál, nem szerepel a képzésben mezőgazdasági tanegység). Ennek eredményeként az absztrakt gyűjtemény második tanegységének kurzus javaslatai csak azokat a témákat fedik le, melyek elengedhetetlenek a szociális munka oktatásához.

A korábbi tanegységhez hasonlóan, itt is a felhasználónak kell eldöntenie, mely kurzusokat építi be saját tanmenetébe. Szintén egyéni döntés a szociális munka, a mezőgazdasági tanulmányok és vállalkozási ismeretek egészséges egyensúlyának kialakítása. Megítélésünk szerint a következő tanulási célok határozhatóak meg:

A szociális munka alapjainak tanulási céljai

A hallgató képes:

- Integrálni és használni a különböző szakmai ismereteket és információkat a szociális munka során, a pszichológiában, a pszichopatológiában, az etikában és a kommunikációban, a szociális munka módszereinek alkalmazása során
- Felismerni saját beállítottságát, hozzáállását és beépíteni ezeket az ismereteket a szakmai gyakorlatba
- Megtalálni azokat a jogi és pénzügyi megoldásokat, amelyek legalkalmasabbak a szociális gazdálkodás megvalósításához.

2.1 A PSZICHOLÓGIA ALAPJAI - SZEMÉLYISÉG- ÉS SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA	
Szerző neve és intézménye	Eliška Hudcová, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	A pszichológia alapjai – személyiségpszichológia – szocializáció, a szociális munka oktatási program altémája
Absztrakt	A pszichológia olyan tudományterület, amely kutatja az emberi elme és viselkedés különböző aspektusait, a tudatos és nem tudatos jelenségeket, valamint az érzéseket és a gondolatokat. A személyiségpszichológia a pszichológia egyik ága, amely vizsgálja a személyiség és különböző pszichológiai erők hatására kialakult típusait. A szocializáció foglalkozik azokkal a meghatározó tényezőkkel (környezeti, társadalmi, biológiai, genetikai), amelyek befolyásolják a társadalmi normák és ideológiák internalizálásának folyamatát. A tananyag különös figyelmet szentel a szociális gazdálkodás szempontjából releváns területeknek.
Tudományterület	pszichológia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredites kurzus - értékeléssel, vagy bizonyítvány nélküli rövid kurzus, kötelezően teljesítendő a BA / BSc képzés részeként
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A pszichológiai alapismeretek feltétlenül szükségesek, amikor speciális csoportokkal kell dolgozni, pl. egy szociális farmon. A személyiségpszichológia segít megérteni a teljesítményt befolyásoló tényezőket és a viselkedés, észlelés, érzelem és motiváció hátterét. A célcsoport tagok szocializáció-anamnézisének és az ügyfél problémás viselkedésre gyakorolt hatásának ismerete javíthatja a munkahelyi kommunikáció minőségét, és útmutatást ad a gazdának a nehéz helyzetek kezelésére.
Forrásjegyzék	Források angol nyelven: Anderson, J. R., & Schooler, L. J. (1991). Reflections of the environment in memory. <i>Psychological Science</i>, 2(6), 396-408. Available from http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9280.1991.tb00174.x. Armstrong, D. M. (1980). <i>The nature of mind</i>. Ithaca, NY, Cornell University Press. Available from https://doi.org/10.1007/978-94-009-6280-4_3. Eysenck, H.J. (1970/2013). <i>The Structure of Human Personality</i>. London, Routledge. Feist, J., Feis, G. J., & Roberts, T. (2013). <i>Theories of personality</i>. New York, McGraw-Hill. ISBN 978-0-07-353219-6. Források cseh nyelven: Šulová, L. & Gillernová, I. (eds.) (2008). <i>The individual and the process of socialization in the environment of current society</i>. Prague, Matfyzpress. ISBN 978-80-7378-072-2. Šolcová, I. P. (2018). <i>Emoce: Regulace a vývoj v průběhu života: Funkce a zákonitosti emocí, sociální a kulurní souvislosti, měření emocí</i>. Praha: Grada.
Linkek	Cseh nyelven: https://psychologie.cz/(megbízható, de nem tudományos website)

2.2 SZOCIÁLPEDAGÓGIA A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁSBAN	
Szerző neve és intézménye	Michal Pařízek, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	Az alapvető pszichológiai folyamatok megismerése az egyéni és a nyilvános viselkedés megértése céljából.
Absztrakt	A szociálpedagógia az emberek egész életén át tartó holisztikus és kapcsolatközpontú munkakapcsolatával foglalkozik az ápolási és oktatási környezetben egyaránt (amely magában foglalhatja a gazdaságokat is). A szociálpedagógia módszerei közé tartozik az egyéni munka, a csoportmunka vagy a közösségi munka. Hangsúlyt kap az ember (a csoport vagy a közösség) és a társadalmi környezet közötti kapcsolat. Ez magában foglalja a farmkörnyezetben lejátszódó személyes fejlődés megértését, a csoportdinamika, a talános tükörkép fontosságát stb. és a megfelelő oktatási megközelítéseket.
Tudományterület	szociálpedagógia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	Ajánlott 3 kreditértékű kurzusként, rövid képzésként a szociális munka tanmenet részeként.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A pedagógiai alapelvek és módszerek kissé eltérhetnek a szociális munka módszereitől (országtól függően), ezért érdemes tisztában lenni az egyénekkal, csoportokkal vagy közösségekkel folytatott együttműködés módszereivel a megelőzés és legjobb teljesítményük életre hívása érdekében. A módszerek tartalmazzák a verbális, a nonverbális készségek, valamint az írásos kommunikáció fejlesztésére irányuló tréningeket. A verbális kommunikáció esetén a módszerek fejlesztik az erőszakmentes kommunikációs készségeket. A pedagógiai megközelítés segíti a gazdálkodók hosszú távú gondolkodásmódját, mivel nemcsak a jelenlegi helyzetre koncentrálnak, hanem hozzájárulnak a célcsoporttagokat személyes és szakmai fejlődéséhez is (ez igaz a gazdákra is, ugyanúgy mint az itt dolgozó célcsoporttagokra, diákokra, önkéntesekre stb.).
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Hatton, K. (2013). <i>Social pedagogy in the UK</i> . Lyme Regis, Russell House Publishing. Storø, J. (2013). <i>Practical social pedagogy: Theories, values and tools for working with children and young people</i> . Bristol, The Policy Press. Stephens, P. (2013). <i>Social pedagogy</i> . Bremen, Germany: EHV. ISBN 978-3-86741-830-0 Cseh nyelven: Jedlička, R. (2015). <i>Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence</i> . Praha: Grada. Kraus, B. (2008). <i>Základy sociální pedagogiky</i> . Praha: Portál. Labáth, V. (2001). <i>Riziková mládež: možnosti potenciálních změn. Praha: Sociologické nakladatelství (Studijní texty)</i> . Procházka, M. (2012). <i>Sociální pedagogika</i> . Praha: Grada.
Linkek	Az informális oktatás enciklopédiája: http://infed.org/mobi/social-pedagogy-the-development-of-theory-and-practice/ A pozitív társadalmi változásokról szóló tudományos munkák: https://campbellcollaboration.org/

2.3 A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁS CÉLCSOPORTJAI SZÁMÁRA KIALAKÍTOTT PEDAGÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSEK	
Szerző neve és intézménye	Michal Pařízek, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	Pedagógia / oktatás, kommunikáció - a szociális munka oktatási programjának altémája
Absztrakt	Ebben a kurzusban a hallgatók megismerik a különféle célcsoportok (azaz eltérő speciális igényű emberek, drogfüggők, bevándorlók, társadalmilag kirekesztett személyek stb.) sajátosságait, különös tekintettel oktatási/pedagógiai szempontból. A hangsúly ezen közösségek, csoportok és egyének kommunikációs készségeinek fejlesztésére irányul. A kurzus a verbális készségekre összpontosít, de érinti a nonverbális és írásbeli kommunikációt is. A verbális kommunikáción belül a képzés az erőszakmentes kommunikációs készségek fejlesztését célozza meg (pl. visszajelzés).
Tudományterület	szociális munka, szociálpedagógia / oktatás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	Ajánlott 3 kreditértékű kurzusként, értékeléssel zárulva. Ajánlott szakmai továbbképzésként.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farm egy speciális munkakörnyezetet jelent a nehéz társadalmi helyzetben lévő egyének, csoportok és közösségek számára. A megfelelő nyelvi stílus és az összes lehetséges kommunikációs eszköz használata biztonságosabb környezetet eredményez, lehetővé teszi a munkahelyi nehézségek enyhítését, és ösztönözní fogja az egyént, a csoportot vagy közösséget az előre meghatározott céljaik elérésében. A megfelelő kommunikációs eszközök használata nemcsak a gazdaságban fennálló jó kapcsolatokhoz, hanem a helyi közösséggel és tisztviselőkkel folytatott formális kommunikációhoz is hozzájárulhat.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Koprowska, J. (2014). <i>Communication & interpersonal skills in social work</i> . Los Angeles: Sage. Richards, S., Ruch, G., & Trevithick, P. (2005). Communication Skills Training for Practice: the Ethical Dilemma for Social Work Education, <i>Social Work Education</i> , 24:4,409-422, DOI: 10.1080/02615470500096928 Rosenberg, M.B. & Garciová, N., 2016. <i>Nenásilná komunikace</i> , Praha: Portál. Cseh nyelven: Šarounová, J., (2014). <i>Metody alternativní a augmentativní komunikace</i> , Praha: Portál. Greene, J. O. (2009). <i>Handbook of communication and social interaction skills</i> . New York u.a.: Routledge.
Linkek	Oktatási célú módszertani anyag cseh nyelven: https://rvp.cz/

2.4 MÓDSZEREK ÉS MEGKÖZELÍTÉSEK A KÜLÖNBÖZŐ CÉLCSOPORTOK KAPCSÁN

Szerző neve és intézménye	Eliška Hudcová, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	Szociális munka különböző célcsoportokkal a szociális gazdálkodási rendszerekben, a szociális munka képzési programjának altémájaként.
Absztrakt	A szociális munka célja a gondozásba vett csoport igényeinek kielégítése a jólét és életminőség magasabb szintjének elérése érdekében. A szociális munka változatos módszereinek (pl. esettanulmányok, csoportmunka, közösségi munka, társadalmi akciók, szociális jóléti kutatások, szociális jóléti igazgatás) köszönhetően a tulajdonságok, a személyiségfejlődés, a fogyatékoság, a valós igények, a szociális rendszer problémái, a készségek, a különböző célcsoportok erősségei értékelhetővé és fejleszthetővé válnak. A szociális munkásnak a megcélzott fogyatékoság és a társadalmi hátrányok elmélyült ismerete alapján kiegyenúlyozott megközelítést kell alkalmaznia, hogy a célcsoport szükségleteit, valamint az azok kielégítéséhez felhasználható erőforrásokat megfelelően mérje fel.
Tudományterület	szociális munka
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredites rövid kurzus, a kötelező tanterv részeként a BSc/BA képzésben.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdaságok azért jöttek létre, hogy segítsék kielégíteni a különféle nehéz helyzetben lévő célcsoportok igényeit a szociális munka során. A szociális gazdálkodónak ismernie kell az érintettek egyéni erősségeit és gyengeségeit, a fogyatékoság mibenlétét, rálátással kell rendelkezzen a szocializációs folyamatokra, és ennek megfelelően meg kell keresnie a célcsoporttal való együttműködés módját. Az ismertetett módszer az egyéni, csoportos és közösségi célok hatékony elérését szolgálja. Az eljárás több szakaszban megy végbe: A) Az eset megismerése: a) kapcsolatfelvétel, b) helyzetelemzés, c) bizonyítékok. B) Felmérés: a) társadalmi diagnosztika, b) munkaterv-készítés, c) munkamódszerek kiválasztása. C) Szociális beavatkozások: a) szociális terápia, rehabilitáció, b) tanácsadás, c) megvitatás. D) Az eset lezárása.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Hassink, J. and Marjken van Dijk, M. (eds.) (2006). <i>Farming for Health: Green care Farming across Europe and the United States of America</i> . Dordrecht, Springer. Hine, R., Peacock, J., & Pretty, J. (2008). Care Farming in the UK: Contexts, Benefits and Links with Therapeutic Communities. <i>International Journal of Therapeutic Communities</i> 29 (3), 245-260. Lindsay, T. (ed.) (2009). <i>Social Work Intervention</i> . Learning Matters Ltd., Exeter. Trevithick, P. (2000). <i>Social Work Skills, A Practice Handbook</i> . OU Press, Buckingham & Philadelphia. Cseh nyelven: Dvořáčková, J., Křivánková, D., & Uhříčková, A. (2018). <i>Jak léčí zahrada, Praktické náměty pro zahradní terapii</i> . Brno, Lipka. Matoušek, O., Kolářková J., Kodymová, P. (eds.) (2010). <i>Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi</i> . Praha, Portál.

Linkek	Az alábbi linkek bemutatják az olvasóknak a hátrányos helyzetű emberekkel végzett munkát a gazdaságokban. Néhány módszertant a szociális gazdálkodás témájára összpontosító nemzetközi projektek keretében fejlesztettek ki (pl. IncluFar), vannak leíróbb jellegűek (pl. SoFar), mások a gazdaságokban a kliensekkel folytatott közvetlen munkára és annak életminőségre gyakorolt hatására összpontosítanak (pl. Campbellcollaboration): https://www.campbellcollaboration.org/library/impact-of-care-farms-on-quality-of-life-different-population-groups.html http://www.socialfarmingacrossborders.org/care-farming-netherlands-handbook. http://www.inclufar.eu/en/dokumente/ http://sofar.unipi.it/index.htm. A legbefolyásosabb cseh szociális munka folyóirat a Szociális Munka Képzők Egyesülete gondozásában: http://www.socialnprace.cz/index.php
---------------	---

2.5 SZOCIÁLPOLITIKA ÉS SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁS	
Szerző neve és intézménye	Eliška Hudcová, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	Szociálpolitika, a szociálpolitika alapfogalmai és -elvei - a szociálpolitika terminológiája, elvei és elméletének eredményei
Absztrakt	A szociálpolitika célja azonosítani és csökkenteni az egyenlőtlenségeket a szolgáltatásokhoz és támogatáshoz való hozzáférés terén a társadalmi-gazdasági státusz, faj, etnikai hovatartozás, migrációs helyzet, nemek, szexuális orientáció, fogyatékoság és életkor által definiált különböző társadalmi csoportok és az országok között. Vizsgálatai a társadalombiztosítási / jóléti rendszerek logikájára, kategóriáira és elemeire irányulnak. Útmutatásokból, alapelvekből, jogszabályokból és tevékenységekből áll, amelyek a társadalom tagjainak szociális igényeire reagálnak az áruk és erőforrások elosztásának és az azokhoz való hozzáférés kialakításán keresztül. A tananyag fejezetei a nemzeti szabályozásnak megfelelően jelenítik meg a szociális farmgazdálkodás szempontjából releváns területeket, mint a foglalkoztatáspolitikát, szociális támogatást és segélyezés.
Tudományterület	politikatudományok, szociálpolitika
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredites kurzus - értékeléssel, vagy bizonyítvány nélküli rövid kurzus, , kötelezően teljesítendő a BA / BSc képzés részeként
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farm része a tág értelemben vett szociális jóléti rendszernek és képes kielégíteni az oktatás, az egészségügy, a lakhatás és a gazdasági biztonság iránti emberi szükségleteket. A szociálpolitikai elméleti és a jóléti rendszerre vonatkozó alapismeretek birtokában, azok gyakorlati alkalmazásával a jövőbeli szociális gazda képes lesz javítani a gazdaság szolgáltatásait, finanszírozását, politikai és társadalmi helyzetét. A szociális gazda aktív tanácsadónak válik a speciális igényű emberek számára, aki tájékozódni képes az átfogó állami jóléti támogatás-rendszerben, beleértve az intézményi biztonságot és a további tanácsadási lehetőségeket.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Dean, H. (2006). <i>Social Policy</i> . Cambridge, Polity Press. Green, L. & Clarke, K. (2016). <i>Social Policy for Social Work: Placing Social Work in its Wider Context</i> . Cambridge, Polity Press. Harrington, A. et al. (2002). <i>Modern Social Theory: An Introduction</i> . Oxford, New York, Oxford University Press. Hasmath, R. (ed.) (2016). <i>Inclusive Growth, Development and Welfare Policy</i> . New York and Oxford, Routledge. Cseh nyelven: Tomeš, I. (2011) <i>Obory sociální politiky</i> . Praha, Portál.
Linkek	Cseh és angol nyelven: http://www.socialnipraxe.cz/index.php A szociális munkáról szóló legmeghatározóbb cseh oldal a Szociális Oktatók Szövetségének gondozásában

2.6 AZ EGÉSZSÉG ÉS BETEGSÉG VISZONYA A SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁSBAN	
Szerző neve és intézménye	Eliška Hudcová, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	Az egyén egészségét befolyásoló tényezők – egészség, betegség fogalma, etológiája, elsősegély
Absztrakt	A kurzus célja, hogy ismereteket adjon az egészséghez kapcsolódó megközelítésekről, a betegségek és hátrányok válogatott köréről, a normákról és az azoktól való eltérésekről, fogyatékosokról, a gyógymódokról, kezelésekről. A cél az ember bio-pszichoszociális-spirituális teljességének megértése, az egészségügyi gondolkodás felé történő orientáció, az interdiszciplináris együttműködés előfeltételeinek megteremtése, valamint az egyénnel és élethelyzetével kapcsolatos komplex látásmód megteremtése. A résztvevők elsajátítják az orvosi terminológia alapjait, az egészségügyi rendszerhez kötődő ismereteket, a szomatikus betegségek alapösszefüggéseit, a bioetikát, a betegjogokat. A hallgatók megtanulják, hogyan kell alkalmazni az elsősegélyt a gyakorlatban.
Tudományterület	egészségfejlesztés
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredites rövid kurzus a kötelező tanterv részeként BA/BSc képzésben.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdaságok célcsoport tagjai a legkülönbözőbb hátrányokkal és az ezekből adódó hátrányos megkülönböztetéssel érkeznek, és fokozottan hajlamosak a megbetegedésre és a pszichoszomatikus betegségekre. A szociális gazdálkodást végző mezőgazdasági termelőknek ismernie kell a betegségek, hátrányok és fogyatékosok alapkategóriáit, eredetét és tüneteit. Képesnek kell lennie a magas szintű helyzetfelismerésre, hogy szükség esetén a megfelelő szakember segítségét vegye igénybe, és más tudományágak szakembereivel való együttműködésre az átfogó ellátás biztosításában. A mezőgazdasági termelőknek elsősegélyt kell tudni nyújtania a munkavégzés helyszínén, és tisztában kell lennie a munkahelyi biztonság és egészség, valamint a balesetek megelőzésének alapvető lépéseivel.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Gehlert, S. & Browne, T.A. (eds.) (2006). <i>Handbook of Health Social Work</i>. Hoboken, NJ, John Wiley & Sons. McDonnell, O., Lohan, M., Hyde, A., & Porter, S. (2009). <i>Social theory, health & healthcare</i>. Basingstoke, Palgrave Macmillan. Serafino, E.P. & Smith, T.W. (2014). <i>Health psychology: Biopsychosocial interactions</i>. New York: Wiley & Sons Inc. Cseh nyelven: Kotulán, J. et al. (2005). <i>Zdravotní nauky pro pedagogy</i>. 2nd edition. Brno: Masarykova univerzita. Künzel, D. (1990). <i>Lidský organizmus ve zdraví a nemoci</i>. Praha: Avicenum. Susa, Z. (2010). <i>Tělo a duše ve zdraví a nemoci. Ve Středoklukách: Zdeněk Susa</i>. Német nyelven: Schoppmeyer, M. (ed.) (2018). <i>Gesundheits- und Krankheitslehre für Pflege- und Gesundheitsfachberufe</i>. München, Urban & Fischer Verlag.
Linkek	World Health Organization – Key concepts of social determinants of health: https://www.who.int/social_determinants/sdh_definition/en/ Basic information on first aid – official website of Czech Emergency Service (Ambulance): https://zachrannaslužba.cz/prvnipomoc/

2.7 ETIKA ÉS ÉRTÉKREND A SZOCIÁLIS MUNKÁBAN	
Szerző neve és intézménye	Ondřej Fischer, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	Etika a segítő szakmában, a szociális munka oktatási program altémája. A szociális munka jelentőségét hangsúlyozó fő alapelvek és értékrend.
Absztrakt	A kurzus ismerteti a hallgatókkal az etika alapfogalmait (jó, érték, erény stb.), valamint bemutatja a szociális munkának a közösséghez és nem intézményekhez kapcsolódó sajátosságait. Megvitatásra kerül az emberi élet szempontjából fontos értékrend a gazdálkodásra és a szociális munkára jellemző értékrenddel (pl. professzionalizmus, etikai kódexek, emberi jogok) való szembeállítás, amely etikai dilemmákhoz, problémákhoz vezet. Ennek célja a szociális munka-gyakorlat etikai összetettségére való figyelemfelkeltés az adott kontextusban (élethez való jog, társadalmi hasznosság).
Tudományterület	filozófia, etika
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredites kurzus - értékeléssel, vagy bizonyítvány nélküli rövid kurzus, , kötelezően teljesítendő a BA / BSc képzés részeként
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farmgazdálkodás élet- és munkakörnyezetet hoz létre a szociális munka felhasználóinak / foglalkoztatottainak számára, ezért feltétlenül szükséges e szakma alapvető etikai kérdéseinek ismerete. Ezenkívül a szociális farm egyedülálló miliőt ad az együtt élő és dolgozó embereknek, akik gyakran eltérő háttérrel rendelkeznek és/vagy hátrányos helyzetűek. Az etika egyik eszköze e diverzitás kezelésének és az emberi méltóság kölcsönös tiszteletben tartásának. A szociális farmon védeni kell az alapvető emberi jogokat, ki kell mutatni az egymás iránti tiszteletet és biztosítani kell az egyenlőséget az akadályok ellenére.
Forrásjegyzék	Banks, S. (2012). <i>Ethics and Values in Social Work</i>. 4th ed. Basingstoke, Palgrave Macmillan. Banks, S. & Gallagher, A. (2009). <i>Ethics in professional life: virtues for health and social care</i>. London, Palgrave Macmillan. Barsky, A. E. (2010). <i>Ethics and values in social work : an integrated approach for a comprehensive curriculum</i>. Oxford, Oxford University Press. Beckett, C. & Maynard, A. (2005). <i>Values & ethics in social work: an introduction</i>. London, Thousand Oaks, Calif, Sage. Gensler, H. J., Spurgin, J., & Swindal, J. (2004). <i>Ethics: Contemporary Readings</i>. London, Routledge. Macintyre, A. C. (2007). <i>After virtue: a study in moral theory</i>. London, Duckworth. Oakley, J. & Cooking, D. (2001). <i>Virtue ethics and professional roles</i>. Cambridge, New York, Cambridge University Press. Parrott, L. (2006). <i>Values and ethics in social work practice</i>. Exeter, Learning Matters.

2.8 ELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSEK ÉS PARADIGMÁK A SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁSBAN	
Szerző neve és intézménye	Eliška Hudcová, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	A szociális munka képzési program altémája: a szociális munka elméleti megközelítései - jóléti filozófia és történelem - paradigmák - elméleti keret - szociális munka.
Absztrakt	A szociális munka olyan szakmai tevékenység, amelynek célja az egyének, csoportok vagy közösségek segítése a társadalmi működésük javításában vagy helyreállításában. A szociális munkának számos paradigmája létezik, amelyek kiterjednek a szociális munka gyakorlatát megalapozó elméletekre (pl. pszichodinamikus terápia, rendszerelmélet, társadalmi tanulási elmélet, pszichoszociális elmélet, társadalmi kognitív elmélet, humanista elmélet stb.). A szociális munka elméleti megközelítéseinek és történelmének ismerete lehetővé teszi a szociális szakemberek számára a választás lehetőségét a rászorulókkal végzett munkájuk során, emellett biztosítja a résztvevő számára a többi tudományág szakembereivel folytatott kommunikációhoz szükséges kulcsfogalmak elsajátítását.
Tudományterület	szociális munka
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredites rövid kurzus, a kötelező tanterv részeként BSc/BA képzésben.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás egyik célja a speciális szükségletekkel rendelkező emberek állapotának javítása és jólétének fenntartása a mezőgazdasági munkakörnyezetben végzett különféle beavatkozások révén. A szociális munka paradigmáinak és elméleti kereteinek speciális ismerete lehetőséget kínál a szociális gazdálkodók számára, hogy megválaszthassák a kliensek érdekében hozott egyedi intézkedéseket a gazdaságban. Az alapvető szociális munkaelméletek ismerete biztosítja a gazdálkodó számára az elméleti hátteret a további munkához és a gazdaságban a foglalkoztatottakkal folytatott kommunikációs módszerek hatékony alkalmazásához.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Barker, R. S. (1995). <i>The social work dictionary</i> . Washington, National Association of Social Workers. Compton, B. R., Galaway, B. (eds.) (1999). <i>Social Work Processes</i> . Brooks/Cole, Pacific Grove. Howe, D. (2017). <i>An Introduction to Social Work Theory</i> . Aldershot, Wildwoodhouse. Payne, M. (2014). <i>Modern Social Work Theory</i> . 4th edition. London, Macmillan. Cseh nyelven: Matoušek, O. et al. (2012). <i>Základy sociální práce</i> . Praha, Portál. Schimmerlingová, V. & Novotná, V. (1992). <i>Sociální práce, její vývoj a metodické postupy</i> . Praha, Skripta FF UK. Német nyelven: Engelke, E., Borrmann, S., Spatscheck, C. (2018). <i>Theorien der Sozialen Arbeit</i> . 7th ed. Freiburg, Lambertus. Müller, C., Lorenz, A. (2017). <i>Geschichte der Sozialen Arbeit</i> . Paderborn, Wilhelm Fink Verlag.
Linkek	Csehország legbefolyásosabb szociális munka folyóirata a Szociális Munka Oktatók Egyesületének gondozásában: http://www.socialnprace.cz/index.php Német weboldal a szociális munkáról és a kapcsolódó elméletekről: https://soziales-wissen.de/tl/Klassische-und-aktuelle-Theorien-der-Sozialen-Arbeit.htm

2.9 MÓDSZEREK ÉS TECHNIKÁK A SZOCIÁLIS MUNKÁBAN	
Szerző neve és intézménye	Eliška Hudcová, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	Módszerek, eszközök és technikák a szociális munkában, a szociális munka oktatási program altémája.
Absztrakt	A szociális munkában alkalmazott módszerek a céltól és a célcsoporttól függően meghatározott sajátos eljárásokként jelennek meg. Az alapszerek a következők: individuális (esetmunka), csoport- (pl. család) vagy egy közösséggel való munka. A szociális munkában alkalmazott technika egy adott módszer konkrét és egyértelműen strukturált eszközét jelenti, amely alárendelt a módszernek és a kitűzött cél elérését szolgálja. A technikának meg kell felelnie a felhasználó (kliens) igényeinek, és kapcsolódnia kell annak problémájához. A technikákhoz sorolhatók a kommunikáció különböző típusai, gesztikuláció, arckifejezés és fizikai kontaktus.
Tudományterület	szociális munka
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredites kurzus - értékeléssel, vagy bizonyítvány nélküli rövid kurzus, , kötelezően teljesítendő a BA/BSc képzés részeként
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farm speciális környezetet teremt a nehéz társadalmi helyzetben lévő egyénekkel, csoportokkal és közösségekkel folytatott munka számára. A szociális munka különböző módszereinek és technikáinak ismerete és gyakorlati alkalmazása megkönnyíti a munkahe-lyi kommunikációt, valamint hozzájárul az egyéni és a csoport által előre meghatározott célok eléréséhez. Ezen módszerek és eszközök gyakorlati alkalmazása megoldás lehet az érin-tettek nehéz társadalmi helyzetének kezelésére és pozitívan befolyásolhatja a atmoszférát és hangulatot a gazdaságban. A szociális munka módszereihez kapcsolódó speciális terminológia ismerete (pl. esetmunka, csapatmunka, csoportmunka stb.) leegyszerűsíti a kommu-nikációt a többi releváns terület szakembereivel.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Beresford, P. & Croft, S. (1993). <i>Citizen involvement – A Practical Guide for Change</i> . Basingstoke, Palgrave Macmillan. Brown, A. (1986). <i>Groupwork</i> . Aldershot, Gower. Folberg, J. & Taylor, A. (1984). <i>Mediation, A comprehensive Guide to Resolving Conflicts without Litigation</i> . Jossey Bass Publisher, San Francisco. McMahon, M.O. (1990). <i>The general method of social work practice: A problem-solving approach</i> . Englewood Cliffs, N. J., Prentice Hall. Nichols, M.D. & Schwartz, R.C. (1998). <i>Family Therapy – Concepts and Methods</i> . Boston, Allyn and Bacon. Payne, M. (1991). <i>Modern Social Work Theory</i> . London, Macmillan. Sheafor, B. W., Horejsi, Ch. R., & Horejsi, G. A. (1988). <i>Techniques and Guidelines for Social Work Practice</i> . Massachusetts, Allyn and Bacon, Inc. Zastrow, Ch. (1995). <i>The Practice of Social Work</i> . Brooks/Cole Publishing Co., Pacific Grove, CA. Cseh nyelven: Kalvach, Z. (2011). <i>Křehký pacient a primární péče</i> . Praha, Grada. Matoušek, O., Kolářková J., & Kodymová, P. (eds.) (2010). <i>Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi</i> . Praha, Portál.
Linkek	Angol nyelven: https://campbellcollaboration.org/ (Az oldalon elérhetők lektorált tudományos munkák a pozitív társadalmi változásokról és a szociális munka modelljeiről.)

2.10 SZUPERVÍZIÓ, ÖNREFLEXIÓ, TÁRS-SZUPERVÍZIÓ	
Szerző neve és intézménye	Eliška Hudcová, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	A szociális munka oktatási programjának altémája: szupervízió problémamegoldás a munkahelyen / szervezeti minőségirányítás / segítő szakmák munkaminőségének javítása / kiegészi szindróma megelőzése / interperszonális problémák helyzetek megoldása.
Absztrakt	A szupervízió olyan módszer, amely segítséget nyújt a munkavállalónak abban, hogy megértse és képes legyen megoldani a személyes és csoportos ellentétekből adódó konfliktusokat a munkahelyén és az ügyféllel. A szupervízió segít megbirkózni a munkahelyi stresszel, és hatékonyan védi a segítő szakmában dolgozókat a kiegészi szindrómától. A szupervízió feladata az ügyfelek és a csapat igényeinek a szervezet céljaival történő egyensúlyba hozása. Azaz a szupervízió a munkavállaló oktatásában és személyes fejlődésében játszik kulcsszerepet, míg a segítő szakmában dolgozók számára egy 'helyrebillentő' feladatot lát el. A szupervízió módszerei és technikái a szervezet méretétől és összetettségétől függően változhatnak. Ennek megfelelően lehetnek eltérő formájú (úgy mint egyéni, háromoldalú, csoport szupervízió, team szupervízió, peer szupervízió) és különböző szupervízorral működő folyamatok (úgy mint kari szupervízor, helyi vagy társ szupervízor). A leggyakoribb módszerek közé tartozik a szupervizált (résztevő) önreflexiója, a megfigyelés, együttes terápia, szerepjáték és modellezés.
Tudományterület	pszichológia, szupervízió
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kreditértékű kurzusként, értékeléssel zárulva. Tanúsítvány kiadása nélkül: Rövid képzésként a kötelező BA/BSc program részeként.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farm egy olyan speciális környezet, ahol a különböző szakmájú emberek kapcsolatba lépnek a sajátos igényű munkavállalókkal, együtt dolgoznak, együtt töltik idejük nagy részét a növényekkel és állatokkal való tevékenységek során. Ez a hely könnyen lehet a konfliktusos helyzetek, félreértések, a fáradtság és a reménytelenség helyszíne. A szupervízió - szakértő irányításával - segít megoldani a munkahelyi problémákat és konfliktusokat. A szupervízió hozzájárul a további konfliktusok és így a kiegészi szindróma megelőzéséhez. Arra motiválja az egyéneket, csoportokat és szervezeteket, hogy javítsák és fejlesszék személyiségüket, és ösztönözzék az egész életen át tartó tanulást.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Hawkins, P. & Shohet, R. (1989). <i>Supervision in the helping professions</i> . Derby, Burns and Smith. Kadushin, A. (1992). <i>Supervision in Social Work</i> . Oxford, Columbia University Press. Morrison, T. (2005). <i>Supervision in Social Care: Making a real difference for staff and service users</i> . Brighton, Pavilion Publishing. Cseh nyelven: Havrdová, Z. (2000). <i>Poslání a smysl supervise</i> . Ethum 28, 35-39. Matoušek, O. (2003). <i>Metody a řízení sociální práce</i> . Praha: Portál. Matoušek, O., Kolářková J., & Kodymová, P. (eds.) (2010). <i>Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi</i> . Praha, Portál.
Linkek	Cseh weboldal, a szupervízióról általában: https://www.supervize.eu/

3. TANEGYSÉG

“MEZŐGAZDASÁGI ALAPISMERETEK” ABSZTRAKTOK

Az ebben a tanegységben ismertetett absztraktok fedik le a szociális gazdálkodás oktatásához szükséges második kulcsfontosságú területet, a mezőgazdasági alapismereteket. Ahhoz, hogy egy gazdaság biztosítani tudja a szolgáltatás nyújtáshoz szükséges feltételeket, a gazdaságnak jól kell működnie, vezetőjének megfelelő mezőgazdasági ismeretekkel kell rendelkeznie. A fejezet kidolgozói Mezőgazdaságtudományi egyetemek oktatói, akik a szükséges mezőgazdasági alapismeretek összeállítására törekedtek, szem előtt tartva azt, hogy a teljes szociális gazdálkodás képzés tanmenetének csak egy részét képezik a mezőgazdasági szakismeretek.

A témák sokszínűségét tükrözi, hogy 12 absztraktot állítottunk össze és ismertetünk ebben a tanegységben. Tekintettel az alternatív gazdálkodási módok és a gyakorlatban látott szociális gazdaságok megvalósításának összefüggésére, úgy érezzük, hogy az ökológiai gazdálkodásnak vagy akár az egyszerű komposztálási eljárásnak is helyet kell adni az oktatandó témák között. A szociális gazdálkodás kiváló lehetőségeket kínál azon kis gazdaságok számára, amelyek nem elég nagyok ahhoz, hogy részt vegyenek az iparszerű termelésben. Ez magyarázza azt, hogy az ajánlott tanmenetben a kisléptékű gazdálkodásra fókuszálunk elsősorban, hangsúlyozva, hogy a szociális gazdálkodás a többfunkciós mezőgazdaság egyik jó gyakorlata.

A „mezőgazdasági alapismeretek” tanulási céljai

A hallgató képes lesz:

- Olyan gazdálkodási tervet készíteni, amely figyelembe veszi az alapvető növénytermesztési és állattenyésztési tevékenységeket, valamint a gazdaság nem közvetlenül termeléshez kapcsolódó tevékenységeit
- Megszervezni a növénytermesztéshez kapcsolódó alapvető tevékenységeket, vetésforgó tervezésére, és a fenntartható növénytermesztéshez szükséges számítások elvégzésére
- Megszervezni az állattenyésztéshez kapcsolódó alapvető tevékenységeket, az alapvető állat-egészségügyi és állatjóléti szempontok alkalmazására, és a fenntartható állattenyésztéshez szükséges számítások elvégzésére
- A mezőgazdaságban használatos gépek használatára (elsősorban a kisméretű gazdaságokra jellemző kézi eszközök használatára)
- Elemezni és használni a mezőgazdasággal és a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos alapvető jogszabályokat
- Együttműködni a megfelelő intézményekkel vagy szakértőkkel
- Megérteni a gazdálkodási rendszereket
- Felkutatni, hogy hol található a különböző mezőgazdasági termelési területekhez kapcsolódó konkrét információ és továbbképzési lehetőség
- Elemezni a gazdaság adatait, összegyűjteni a releváns főbb jellemzőket, és értékelni azokat a regionális és termékspecifikus összefüggések ismeretében
- Kommunikálni gazdálkodókkal és szociális intézményekkel a gazdálkodást érintő kérdésekről, és építő jellegű visszajelzést adni a gazdálkodás környezetéről.

3.1 MEZŐGAZDASÁGI ALAPISMERETEK NEM SZAKMABELIEK SZÁMÁRA	
Szerző neve és intézménye	Martin Nobelsmann, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	A mezőgazdaság, a gazdálkodás jellemzői, a mezőgazdasági termelés kulcsfontosságú tényezői
Absztrakt	A kurzus azoknak szól, akik nem szakmabeliek és nem folytatnak mezőgazdasági termelést, azonban szociális farmgazdálkodás mellett köteleznék el magukat. Áttekinti a mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó foglalkoztatási területek sajátosságait és jellemzőit. Ismerteti pl. a fő mezőgazdasági tevékenységeket (állattartás, növénytermesztés, ültetvények), az egy gazdaságban zajló munkákat (szezonális munka, gyakorlati munka, mezőgazdasági gépek használata). Foglalkozik az ökológiai gazdálkodással, valamint az agrárpiaccal és agrárpolitikával.
Tudományterület	mezőgazdaság
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	Bizonyítványt adó kurzus része, 6 kredit (tervezett)
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farmgazdálkodás színhelye rendszerint a gazdaság, ezért a szociális szektor szereplői számára is fontos, hogy alapvető mezőgazdasági ismeretekkel rendelkezzenek. Ez segítséget nyújthat nekik a mezőgazdasági termelőkkel való kommunikációban és a személyre szabott munkafeladatok a felhasználókhoz való hozzárendelésében. A hallgatók képesek lesznek megérteni a gazdálkodási rendszereket és kommunikálni a gazdálkodókkal és a szociális intézményekkel a szociális farm működtetése során felmerült kérdéseket, problémákat. A kurzus elvégzése után a hallgatók tudni fogják hol találhatók hasznos információk és továbbképzések a különböző agrárágazatokra vonatkozóan. Emellett képesek lesznek a megszerzett növénytermesztési és állattenyésztési alapismeretek alapján elkészíteni a gazdálkodási tervüket és megtervezni az egyéb, nem termelő tevékenységeiket.
Forrásjegyzék	Brassley, P., & Soffe, R. (2016). <i>Agriculture. A Very Short Introduction</i> . Oxford University Press. ISBN 9780198725961 Lochner, H.(2015). <i>Agrarwirtschaft Fachstufe Landwirt</i> . 10th ed. München, BLV Verlagsgesellschaft. ISBN 978-3-8186-0784-5 Ziron, C., & Ziron, M. (2015). <i>Landwirtschaft für Quereinsteiger. Basics der Agrarwirtschaft</i> . Frankfurt, DLG-Verlag. ISBN 9783769020410

3.2 AZ ÁLLATTARTÁS, AZ ÁLLATTENYÉSZTÉS ÉS A TAKARMÁNYOZÁS ALAPJAI	
Szerző neve és intézménye	Gerriet Trei, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	Állattartás, állattenyésztés, takarmányozás, elhelyezés
Absztrakt	A kurzus állattenyésztési ismereteket ad át a szarvasmarha-, a sertés- és a tyúktartás példáin keresztül. A résztvevőknek lehetősége nyílik elsajátítani a produktív állatállományhoz szükséges szakmai ismereteket (etológia, tartástechnológia, tenyésztés, takarmányozás, egészségügy), valamint a jogi követelményeket. A hallgatók ezen kívül megismerik az állatok gazdálkodási rendszerekben betöltött szerepét, és megismerik az állatok elhelyezésének módját, berendezéseit és épületeit. A hallgatók megtanulják a különféle állatfajták jellemzőit, és bevezetést kapnak az állattenyésztési módszerekbe és/vagy a módszerek gyakorlatába. Az állattenyésztés oktatása során a hallgatók megismerik a kérődzők és nem kérődzők emésztési különbségéből adódó takarmányozási sajátosságait, az abrakoltatást és szálas növényekre alapozott takarmányozást.
Tudományterület	állattenyésztés
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	A kurzus témája és tartalma eredetileg a „Biogazdálkodás és marketing” (6 kredit értékben) alapképzési program részét képezi, de a szociális farmgazdálkodás képzésbe is beilleszthető kevesebb kredit számmal.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A mezőgazdasági tanulmányokat folytató hallgatók számára ez a kurzus áttekintést ad a sikeres állattenyésztéshez szükséges technológiákról. Az állatok kiemelkedő szerepet töltenek be a különböző gazdálkodási formák esetén, de terápiás célra történő tartásuk a szociális farmgazdálkodás során még fontosabbá teszi őket. A gazdálkodókon kívül, azoknak a szociális munkásoknak is ismerniük kell a gazdasági állatok alapvető tartástechnológiáját, akik a gazdasági állatokkal dolgozó/vagy állatterápiában részesülő célcsoport tagokkal fognak együtt dolgozni. Ezen alap állattenyésztési ismeretek birtokában képesek lesznek a célcsoporttagok számára a legmegfelelőbb farm munka kiválasztására.
Forrásjegyzék	Bartussek, H., Lenz, V., Ofner-Schröck, E., & Zortea, W. (2008). <i>Rinderstallbau</i>. 4th ed. Wien, Stocker. ISBN: 3702007229 Baumann, W. (2004). <i>Artgerechte Hühnerhaltung</i>. Mainz, Bioland. ISBN: 3934239153 Kirchgessner, M. (2014). <i>Tierernährung</i>. 14th ed. Frankfurt: DLG-Verlag. ISBN: 978-3-7690-0819-7 KTBL (2011). <i>Ökologische Schweinehaltung</i>. Darmstadt, KTBL. Webster, J. (Ed.) (2011). <i>Management and Welfare of Farm Animals - The UFAW Farm Handbook</i>. 5th ed. Chichester, Wiley-Blackwell. ISBN: 978-1-405-18174-7 Willam, A., & Simianer, H. (2017). <i>Tierzucht</i>. 2nd ed. Stuttgart, Ulmer. ISBN: 9783825248055

3.3 ISMERJÜK MEG A TALAJT - A TALAJTAN ÉS A TALAJMŰVELÉS ALAPJAI	
Szerző neve és intézménye	Martin Nobelsmann, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	A talajtan alapjai: a talaj kialakulása és tulajdonságai, élet a talajban, ásópróba
Absztrakt	A kurzus rövid áttekintést nyújt a talajtan alapjairól. Az alapvető talajtani elméleti ismeretek hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanulók megismerjék, mely talajtani témakörökben mélyíthetik el ismereteiket. Úgymint talajképződés - a talaj ásványi és szerves alkotóelemei; a humusz kialakulása és jellemzői; talajtextúra; talajszerkezet; a talaj fizikai tulajdonságai; a talaj kémiai tulajdonságai és termékenység. Ásópróba. Élet a talajban, élő talaj. A gyakorlatok során a hallgatók megtanulják a talaj különböző méretű ásványi szemcséinek sajátosságait - kavics, homok, iszap, agyag, és megismerik a talaj főbb típusait - homokos, vályogos, agyagos talajok valamint azok fizikai és kémiai tulajdonságait. Az elsajátítandó módszer az ásópróba utáni talajelemzés.
Tudományterület	mezőgazdaság, talajtan
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szakmai háttérismeret mélységétől és a gazdálkodás fókuszától függetlenül a gazdaságban történő munkavégzés alapfeltétele a gazdálkodás alapvető elemeinek ismerete. A növények és állatok mellett a talaj ismerete is kiemelkedő fontossággal bír. A megfelelő kompetenciák és készségek nélkül kérdésessé válik az itt dolgozók alkalmazása és támogatása, ami még inkább igaz a szociális farmgazdálkodás esetén. Ennek megfelelően a kurzus témái között szerepel: a különböző talajtípusok meghatározása és ismerete; a talajadottságokra alapozott tápanyagutánpótlás; a talajvédelem és a helyes mezőgazdasági gyakorlat alapjai a talajminőség vonatkozásában; a különböző talajtípusok előnyeinek és hátrányainak felismerése, értékelése és kezelése; valamint a konkrét talajtípusokban rejlő lehetséges kockázatok felismerése és intézkedések meghozatala védelmük érdekében.
Forrásjegyzék	Birkás, M. (2006). <i>Földművelés és földhasználat</i>. Mezőgazda Kiadó. Blum, W. E. H., Schad, P., & Nortcliff, S. (2018). <i>Essentials of soil science: soil formation, functions, use and classification (World Reference Base, WRB)</i>. Borntraeger Science Publishers, Stuttgart (Germany) ISBN 9783443010904 Blume, H.-P., Brümmer, G.W., Horn, R., Kandeler, E., Kögel-Knabner, I., Kretschmar, R., Schad, P., Stahr, K., & Wilke, B.-M. (2016). <i>Scheffer/Schachtschabel Soil Science</i>. Springer, Berlin Stuttgart (Germany). ISBN 978-3-642-30941-0 Ujj, A. (ed.) (2017). <i>Ecological Small-scale Farming - Ecological Vegetable Production</i>. Gödöllő, Szent István Egyetem. ISBN 978-963-269-655-3 (angol nyelven). Ujj, A. (ed.) (2017). <i>Ökológiai szemléletű háztáji gazdálkodás - Ökológiai szemléletű zöldségtermesztés</i>. Gödöllő, Szent István Egyetem. ISBN 978-963-269-649-2 (magyar nyelven).
Linkek	Ásópróba: http://magyarmezogazdasag.hu/2018/02/21/talajmuvelesi-abc-ii Amerikai Talajtudományi Társaság (angol nyelven): https://www.soils.org/discover-soils/soil-basics

3.4 FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁSI RENDSZEREK	
Szerző neve és intézménye	Ujj Apolka Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	A különböző gazdálkodási rendszerek és trendek agroökológiai aspektusai, gyakorlatban történő alkalmazásuk, úgymint permakultúra, biogazdálkodás, biodinamikus gazdálkodás, örökzöld mezőgazdaság, megújuló, regeneratív mezőgazdaság, agrárerdészet stb.
Absztrakt	A fenntarthatóság alapvető céljainak elérése bár nem tűnik bonyolultnak, mégsem könnyű megítélni, hogy mely termelési rendszerek és módszerek felelnek meg az elvárásoknak. A mezőgazdasági termelőnek egyensúlyt kell kialakítania a gazdasági érdekek és a környezetvédelmi megfontolások között, és figyelembe kell vennie gazdálkodásának etikai szempontjait és társadalmi hatásait is (megjelenik a fenntarthatóság harmadik lába, a társadalmi fenntarthatóság). Vannak olyan jó gyakorlatok és trendek, melyek törekvései és alapelvei megfelelnek a fenntarthatóságnak, és amelyeket a hallgatók a képzés végére megismernek: Talajvédő gazdálkodás; Fenntartható gazdálkodás; Integrált termelés; Fenntartható, Ökológiailag intenzív mezőgazdaság; Örökzöld mezőgazdaság; Agrárerdészet; Climate-smart mezőgazdaság; Precíziós mezőgazdaság stb. Figyelemre méltó, hogy a különböző fenntartható trendek és gyakorlatok (például a talajvédelem, a vízvisszatartás, az energiatakarékos művelésre való törekvés) között sok átfedés tapasztalható, de alapelveik hangsúlya más és más. A divatos név azonban gyakran csak az üzleti stratégia része, ezért ajánlott ezeket a trendeket górcső alá venni.
Tudományterület	mezőgazdaság, agroökológia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	4 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az agroökológiai megközelítés figyelembe veszi a gazdálkodás társadalmi aspektusait is. A fenntarthatóság társadalmi pillérének megerősítésének legjobb példája a szociális farmgazdálkodás, ami ideális esetben kiegészül a természetvédelemmel.
Forrásjegyzés	Burger, P. (ed.) (2013). <i>Agroécologie, une transition vers des modes de vie et de développement viables</i>. Paroles d'acteurs. Publication du Groupe de Travail Désertification. Available from https://www.avsf.org/public/posts/1277/agroecologie_paroles_acteurs_gtd_cari_avsf_2013.pdf (in French). Freyer, B. (ed.) (2016). <i>Ökologischer Landbau</i>. Bern:Haupt Verlag ISBN 3825246396 (in German). INKOTA-netzwerk e. V., Oxfam Deutschland e. V., and MISEREOR e. V. (eds.) (2016). <i>Besser anders, anders besser. Mit Agrarökologie die Ernährungswende gestalten</i>. Available in German and English from https://webshop.inkota.de/produkt/broschuere-download/besser-anders-anders-besser-mit-agraroeekologie-die-ernaehrungswende Holmgren, D. (2002). <i>Permaculture, Principles & Pathways Beyond Sustainability</i>. Hampshire: Permanent Publications. Holmgren Design Services. ISBN 0646418440 Martin, K., Sauerborn, J. (2006). <i>Agrarökologie</i>. Stuttgart, UTB. ISBN 978-3-8252-2793-7. (in German). Mollison, B. (1988). <i>Permaculture: A Designers' Manual</i>. Tagari Publications, Tyalgum. ISBN 0908228015 Ujj, A. (2016). <i>Agroökológia</i>. In: Ökológiai gazdálkodás szabályozása és irányzatai. (Tirczka, I. & D. Saláta Eds.) Egyetemi jegyzet. Gödöllő, Szent István Egyetem (in Hungarian) Wachendorf, M., Bürkert, A., and Graß, R. (eds.) (2018). <i>Ökologische Landwirtschaft</i>. Stuttgart, Ulmer. ISBN 978-3-8252-4863-5 (in German).

Linkek	Agroökológia általános ismeretek (angol nyelven, nyelvváltoztatási lehetőséggel): http://www.fao.org/agroecology/en/ Szaktanácsadás és oktatás agroökológia témakörben (magyar nyelven): https://www.agrofutura.hu/ Örökzöld mezőgazdaság: http://evergreenagriculture.net/what-is-evergreen-agriculture/ in English GYIK az ökológiai gazdálkodásról és bioélelmiszerekről (német nyelven): https://www.boelw.de/service/bio-faq/
---------------	---

3.5 A SZOCIÁLIS FARM AJÁNLOTT NÖVÉNYTERMESZTÉSI TEVÉKENYSÉGEI	
Szerző neve és intézménye	Jan Moudry, University of South Bohemia in České Budějovice, Csehország
Téma	Mezőgazdaság, növénytermesztés, a szociális farmgazdálkodás különböző célcsoportjai számára megfelelő növények, zöldterápia vs. piacos növények
Absztrakt	A növénytermesztés számos kultúrnövény fajjal, változatos termesztéstechnológiájával, így azok agrotechnikai eljárásaival és módszereivel foglalkozik. A szociális farmgazdálkodásban a helyi adottságok, a gazdaság szerkezete és más egyéb befolyásoló tényezők mellett fontos szerepet játszik a célcsoporttagok készsége és képessége. Vannak tevékenységek, amelyek kifejezetten alkalmasak a szociális farmgazdálkodásra, mint például a zöldség- és gyümölcsstermesztés, vagy egyéb kézimunkaerő-igényes tevékenységek. Mindazonáltal a növénytermesztés más munkafázisaiba is sikeresen bevonhatóak a különböző célcsoporttagok. A növénytermesztésben végzett tevékenységek megítélése változhat célját figyelembe véve is - (zöld) terápia avagy foglalkoztatás. A szociális farmgazdálkodás célcsoporttagjai képességük függvényében vehetnek részt a farmmunkában, így a betakarításban, gyomlálásban, szedésben.
Tudományterület	mezőgazdaság, növénytermesztés, háztáji gazdálkodás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	10 kreditértékű, jeggyel záruló kurzusként, vagy kredit nélküli, szakmai bizonyítvánnyal záruló képzésként, vagy egy képzési program moduljának részeként (kb. 5 kredit értékben, a tantárgytól függően) ajánlott.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A növénytermesztés széleskörű tevékenységeket kínál a szociális farmgazdálkodásban. Szinte minden célcsoport bevonható a növénytermesztés különböző tevékenységeibe. A konkrét célcsoportokhoz és feltételekhez legmegfelelőbb tevékenységek ismerete nélkülözhetetlen a gazdálkodók, valamint a gazdaságban a célcsoporttagokat kísérő szociális munkások számára is. A résztvevők ismeretet szereznek arról, hogy a szociális farmgazdálkodás célcsoporttagjai milyen növénytermesztési munkafolyamatokba tudnak sikeresen bekapcsolódni.
Forrásjegyzés	Grubinger, V. P. (1999). <i>Sustainable Vegetable Production From Start-Up to Market</i> . NRAES, 268 p. Konvalina, P., Moudrý, J. jr., Kalinová, J., & Moudrý, J. (2007). <i>Pěstování rostlin v ekologickém zemědělství</i> . JU ZF v Č. Budějovicích, 118 p. McCrane, C., Halm, B. (2012). <i>Food Grown Right, In Your Backyard: A Beginner's Guide to Growing Crops at Home</i> . Skipstone, 320 p.
Linkek	Szociális farmok Csehországban (cseh nyelven): www.socialni-zemedelstvi.cz

3.6 A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁS ÉS AZ ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS KAPCSOLATA

Szerző neve és intézménye	Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	A biogazdaságok ideális termelési környezetet jelentenek a kedvezményezettek (szociális farm célcsoporttagok) számára, ezért a biogazdaságok működési elveinek megvitatása a kurzus témája. (A fenntartható és ökológiai gazdálkodás című kurzus részeként).
Absztrakt	A hallgatók/képzés résztvevői megismerik az ökológiai gazdálkodás hivatalos meghatározását és szabályozását, valamint azt, hogy miért és hogyan lehet ezeket az szociális farmgazdálkodásba beépíteni. Az ökológiai gazdálkodás szabályrendszeréből adódóan nem engedi a kémiai úton előállított műtrágyák és gyomirtószerek használatát, a növényvédő készítmények is csak az ún. pozitív listáról kerülhetnek ki. Az IFOAM (Ökológiai Mezőgazdasági Mozgalmak Nemzetközi Szövetsége) által megfogalmazott alapelvek a következők: Az egészség alapelve; az ökológia alapelve; a méltányosság alapelve; a törődés alapelve. Ezeknek az elveknek a gyakorlatban együttesen, összekapcsolódva kell érvényesülniük. A gazdálkodás során az ezen alapelvek egyike mentén meghozott döntésnek támogatnia kell a többi megvalósítását is. A kurzus elvégzése után a hallgatók megszerzik azokat az ismereteket, amelyek segítik a gazdálkodókat abban, hogy kitűzött céljaikat az ökológiai gazdálkodás alapelveit szem előtt tartva elérik lépésről lépésre. Ilyen ismeretek például a gazdaság saját erőforrásainak kihasználása (saját istállótrágya felhasználása), természetes anyagok és természetes módszerek alkalmazása (csapdák, hasznos ragadozók, mikroorganizmusok használata), a biológiai sokféleség megőrzése és növelése: Minél több növényfaj és fajta termesztése a gazdaságban).
Tudományterület	mezőgazdaság
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	A 4 kreditértékű 'Fenntartható gazdálkodási rendszerek' kurzus részeként ajánlott.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az egészséges táplálkozás, a vegyszermaradványoktól mentes élelmiszer kiemelkedően fontos a szociális farmok célcsoportjai számára. Az egészséges környezet a rehabilitáció és a gyógyulás része, ezért is fontos megismerni az ökológiai gazdálkodás elveit és gyakorlatát. Az ökológiai gazdálkodás szabályrendszeréből adódóan nem engedi a kémiai úton előállított műtrágyák és gyomirtószerek használatát, a növényvédő készítmények is csak az ún. pozitív listáról kerülhetnek ki, ami nagyban csökkenti a szociális farm célcsoporttagjait érintő kockázatot. Ezenkívül az ökológiai gazdálkodásban a kézi munkát gyakrabban alkalmazzák (például gyomlálás) a nagyüzemi méretre jellemző gépekkel ellentétben, amelyek használata egyes célcsoport számára nehézséget jelent. Figyelembe véve a fent említetteket, az ökológiai gazdaságok ideálisak a speciális szükségletekkel rendelkező emberekkel történő munkavégzésre.

Forrásjegyzés	Brandt, K. & Mølgaard J.P. (2001). Organic agriculture: does it enhance or reduce the nutritional value of plant foods? <i>Journal of the Science of Food and Agriculture</i>, 81(9), 924-931. Available from http://dx.doi.org/10.1002/jsfa.903 ISSN: 00225142. Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung (ed.) (2014). <i>Die ökologische Landwirtschaft. Fachinfos zum Einstieg</i>. Available from: https://www.oekolandbau.de/fileadmin/redaktion/dokumente/lehrer/unterrichtsmaterialien_2014/landwirtschaft_052014/8_bsa_lw_fachinfos_ua.pdf (in German). Ujj, A. (Ed.) (2017). <i>Ecological Small-scale Farming - Introduction to Ecological Small Scale Farming</i>. Gödöllő, Szent István Egyetem. ISBN:978-963-269-657-7 (in English). Ujj, A. (Ed.) (2017). <i>Ökológiai szemléletű háztáji gazdálkodás - Az ökológiai gazdálkodás alapjai</i>. Gödöllő, Szent István Egyetem. ISBN 978-963-269-651-5 (in Hungarian). Van Elsen, T. (2009). Soziale Landwirtschaft und Öko-Landbau: Partnerschaft mit doppeltem Wert. In <i>Ökologie & Landbau</i> 149(1), 30-32. Bad Dürkheim. Available from www.soziale-landwirtschaft.de Wachendorf, M., Bürkert, A., Graß, R. (eds.) (2017). <i>Ökologische Landwirtschaft</i>. Stuttgart, UTB. ISBN 978-3-8252-4863-5 (in German).
Linkek	Ökológiai gazdálkodás definíciója (angol nyelven): https://www.ifoam.bio/en/organic-landmarks/definition-organic-agriculture Információs portál az ökológiai gazdálkodásról, biogazdálkodással kapcsolatos tananyagok (német nyelven): https://www.oekolandbau.de/ Útmutató a vidéki térségek finanszírozási lehetőségeiről Németországban (német nyelven): https://www.netzwerk-laendlicher-raum.de/service/publikationen/handbuecher/foerder-handbuch/

3.7 SZERVESANYAG UTÁNPÓTLÁSI LEHETŐSÉGEK A SZOCIÁLIS FARMON	
Szerző neve és intézménye	Ujj Apolka, Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	A természetes trágyázási módszerek és a zárt anyagáramlás: állati eredetű szerves trágya, zöldtrágya, komposzt, talajtakarás stb.
Absztrakt	A szociális farmgazdálkodás kiváló helyszíne a biogazdaság, ahol gyakorlatias kérdéskör a szervesanyag utánpótlás. Háztáji és nagyüzemi körülmények között erre számos megoldás létezik. A megfelelő időben történő talajművelés (pl. hagyományos őszi szántás vagy ásás) hozzájárulhat a talaj kellően morzsás szerkezetének kialakulásához, de emellett a hallgatónak meg kell ismerniük más technikák elméleti hátterét és gyakorlati megvalósítását: talajtakarás, zöldtrágyázás, védőnövény termesztés, állati eredetű szerves trágyázás vagy akár a megfelelő vetésforgó összeállítása. Ezek a technikák hozzájárulnak a jó talajszerkezet fenntartásához és javításához, valamint megóvják a talajt az éghajlati szélsőségektől és az eróziótól. A kurzus elvégzése után a hallgatók képesek lesznek beazonosítani a különböző szervesanyag-utánpótlási eljárásokat.
Tudományterület	mezőgazdaság, ökológiai gazdálkodás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	4 kreditértékű kurzus részeként ajánlott.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A környezettudatos gazdálkodás esetén elengedhetetlen a talaj szervesanyag-tartalmával való törődés. A szociális farmok társadalmi szerepvállalása a talaj szervesanyaggal történő ellátásában, azok szélesebb társadalmi csoportoknak való bemutatásában is megmutatkozik. Mindazonáltal, ezen tevékenységek (komposztálás, mulcsozás stb.) kivitelezése könnyen megoldható a szociális farmon dolgozók segítségével.
Forrásjegyzék	Hayes, M., Huese, A., & Descombes, C.A. (eds.) (2013). <i>Organic market garden start-up manual: A practical guide for a new generation of growers</i>. Gödöllő, GAK Nonprofit Közhasznú Kft. ISBN 978-963-08-7330-7 (angol nyelven). Hayes, M., Huese, A. & Descombes, C.A. (eds) (2013). <i>Gyakorlati kézikönyv önálló biokertészet beindításához. Kézikönyv az új generációs zöldség- és gyümölcs-termesztők számára</i>. Gödöllő, GAK Nonprofit Közhasznú Kft kiadásában. ISBN 978-963-08-7035-1 (Magyar nyelven). Ujj, A. (ed.) (2017). <i>Ecological Small-scale Farming - Ecological Vegetable Production</i>. Gödöllő, Szent István Egyetem. ISBN 978-963-269-655-3 (angol nyelven) Ujj, A. (ed.) (2017). <i>Ökológiai szemléletű háztáji gazdálkodás - Ökológiai szemléletű zöldségtermesztés</i>. Gödöllő, Szent István Egyetem. ISBN 978-963-269-649-2 (magyar nyelven).
Linkek	Ezek a weboldalak gyakorlatias tanácsokat adnak az ökológiai gazdálkodásban alkalmazott szervesanyag-utánpótlás témájával kapcsolatban: www.biokultura.org (magyar nyelven) www.biokutatas.hu (magyar nyelven) Mulcsozással kapcsolatos információk: https://www.youtube.com/watch?v=3Px1toK4iPM Művelés nélküli mélymulcsozás alkalmazása: https://www.youtube.com/watch?v=2brHfHPusac

3.8 EGYSZERŰ KOMPOSZTKÉSZÍTÉS HÁZTÁJI GAZDÁLKODÁSBAN	
Szerző neve és intézménye	Ujj Apolka, Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	A komposzt használatának jótékony hatása; tulajdonságai; a komposzt elkészítésének alapelvei és lépései; a komposzt-halom „összetevői” és a komposzt-halomtól távol tartandó anyagok.
Absztrakt	A komposzt akkor jó, ha megfelelő arányban van jelen a kevert nyersanyag, a víz és a levegő. Ha ez az arány valóban megfelelő, akkor a komposzthalom magától felmelegszik, és a hője inaktiválja a gyommagokat valamint megöli a patogén szervezeteket. Ezzel egyidőben a felszaporodó hőkedvelő baktériumok és gombák segítségével stabil szerkezetű szervesanyaggá alakul az állati és növényi eredetű trágya. A komposzthalom helyes összerakása és keverése a siker kulcsa. Az ellenőrzött komposztálási folyamat olyan stabil komposztot eredményez, amelyet biztonságosan lehet kijuttatni a talajra az év bármely szakaszában, nincs kellemetlen szaga, gazdag természetes növényi tápanyagokban és a talajszerkezetet is javítja. A kurzus elvégzése után a hallgatók megismerik a komposztkészítés folyamatát, és képesek lesznek komposzthalom összeállítására.
Tudományterület	mezőgazdaság
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	4 kreditértékű kurzus részeként ajánlott.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A környezettudatos gazdálkodáshoz hozzátartozik a talaj szervesanyag tartalmával való törődés. A szociális farmgazdaságok társadalomban betöltött szerepe tükröződik a talaj szervesanyaggal történő ellátásában és fontosságának megismertetésében a szélesebb célközönség számára. A komposztálás a szociális farmon dolgozó célcsoporttagok segítségével könnyen irányítható. Ennek az igazi alkímiának a bemutatása a társadalom szélesebb közönsége számára - mivel a kellemetlen szagú, bomló hulladékokból kellemes, sötét, morzsás, szivacsos, földszerű komposzt állítható elő - javíthatja a szociális farmra látogatók környezettudatosságát.
Forrásjegyzék	Pahler, A. (2013). <i>Das Kompostbuch. Gartenpraxis für Hobbygärtner und Selbstversorger</i>. Darmstadt, Pala Verlag. ISBN 978-3-89566-315-4 (német nyelven). Ujj, A. (ed.) (2017). <i>Ecological Small-scale Farming - Ecological Vegetable Production</i>. Gödöllő, Szent István Egyetem. ISBN 978-963-269-655-3 (angol nyelven). Ujj, A. (ed.) (2017). <i>Ökológiai szemléletű háztáji gazdálkodás - Ökológiai szemléletű zöldségtermesztés</i>. Gödöllő, Szent István Egyetem. ISBN978-963-269-649-2 (magyar nyelven).
Linkek	Ezek a webhelyek gyakran jelentetnek meg komposztálásról szóló cikkeket és érdekes szakmai ismereteket: www.biokultura.org (magyar nyelven) www.biokontroll.hu (magyar nyelven) www.biokutatas.hu (magyar nyelven) https://www.soilassociation.org/media/15931/farming-and-growing-standards.pdf (angol nyelven) Videók komposztálás témában: https://www.youtube.com/watch?v=M1kIpCBD3UI (angol nyelven) https://www.youtube.com/watch?v=QMZUvORo9WE (angol nyelven) Művelés nélküli mélymulcsozás alkalmazása: https://www.youtube.com/watch?v=2brHfHPusac (angol nyelven) https://www.youtube.com/watch?v=sDN8H2GfdNo (német nyelven)

3.9 ÉLELMISZER-FELDOLGOZÁS A SZOCIÁLIS FARMON – ÁLLATI TERMÉKEK	
Szerző neve és intézménye	Jan Moudry, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Csehország
Téma	Mezőgazdaság, állattenyésztés, élelmiszertermelés, állati termékek feldolgozása, a szociális farmgazdálkodás célcsoportjai által előállítható termékek
Absztrakt	A mezőgazdasági termékek feldolgozása elfogadott és megszokott tevékenység a szociális farmgazdálkodásban, ugyanis a különböző célcsoportoknak megfelelő, általuk elvégezhető munkák választhatók ki ezen a területen. A konkrét tevékenységek és a legmegfelelőbb termékek kiválasztása többek között attól is függ, hogy a célcsoport tagok milyen készségekkel és képességekkel rendelkeznek.
Tudományterület	mezőgazdaság, állattenyésztés, élelmiszer-feldolgozás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	10 kredites kurzus (osztályozott egyéni feladattal), vagy szakmai bizonyítványt adó kurzus (kredit nélkül), vagy a tantervben szereplő kurzus részeként (kb. 5 kredit, a konkrét tárgytól függően)
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farmgazdálkodás korlátozott lehetőségekkel rendelkezik a konvencionális gazdálkodási rendszerekkel szemben az elsődleges termelés terén zajló versenyben. A szociális farmgazdálkodásban résztvevők gazdasági életképességének növelése érdekében szükség van hozzáadott érték létrehozására. A termékek feldolgozása az egyik módja a hozzáadott érték növelésének az agrár-élelmiszeripari ágazatban. A feldolgozásra kerülő állati termékek kiválasztása a szociális farmgazdálkodás különböző célcsoportjaihoz igazodik. A „mezőgazdasági termelés-feldolgozás-marketing” lánc több fázisába való bevonásuk pozitív hatással van a kliensekre. A hallgatók, miután megismerkednek a különböző célcsoportok lehetőségeivel az állati termékek feldolgozása terén, képesek lesznek kiválasztani a megfelelő termékeket a konkrét célcsoportok és a gazdaság számára.
Forrásjegyzék	Albrecht-Seidel, M., Mertz, L. (2014). <i>Die Hofkäserei: Planung, Einrichtung, Produktion, Grundrezepte</i> . 2nd edition. Stuttgart, Ulmer. Hui, Y. H., Chandan, R. C., Clark, S. et al. (2007). <i>Handbook of food products manufacturing: health, meat, milk, poultry, seafood, and vegetables</i> . Wiley, 1221 p. Simeonovová, J., Ingr, I., Gajdůšek, S. (2003). <i>Zpracování a zbožiznalství živočišných produktů</i> . MENDEL, Brno. 128 p. Tscheuschner, H. D. (2016). <i>Grundzüge der Lebensmitteltechnik</i> . 4th edition. Hamburg, Behr.
Linkek	Szociális farmgazdálkodás Csehországban (cseh nyelven): www.socialni-zemedelstvi.cz

3.10 A SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁS IGÉNYEINEK MEGFELELŐ NÖVÉNYEK TERMESZTÉSE ÉS FELDOLGOZÁSA

Szerző neve és intézménye	Jan Moudry, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Csehország
Téma	Mezőgazdaság, növénytermesztés, élelmiszer-előállítás, növényi termékek feldolgozása, megfelelő termékek a szociális gazdálkodás különböző célcsoportjai számára
Absztrakt	A termékek feldolgozása megszokott tevékenység a szociális gazdálkodáson belül. A növénytermesztésen belül vannak olyan tevékenységek, amelyek jobban megfelelnek a szociális gazdálkodás különböző célcsoportjai számára. A konkrét tevékenységek és a legmegfelelőbb termékek kiválasztása (többek között) a kliensek konkrét csoportjának készségeitől és képességeitől is függ. Például, a burgonya válogatása és csomagolása jó tevékenység lehet az értelmi sérültek számára, akik szeretnek ismétlődő és egyszerű munkát végezni, de alkalmas tevékenység például a gyógynövények, zöldségek vagy gyümölcsök (olaj, lekvár, chutney stb.) feldolgozása is. A foglalkoztatottak olyan csoportjai, mint például az újra-beilleszkedett börtönviseltek vagy a különféle függőségekben szenvedő emberek, fizikailag és műszakilag nehezebb tevékenységekben is részt vehetnek.
Tudományterület	mezőgazdaság, növénytermesztés, élelmiszer-feldolgozás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	10 kredités tantárgy osztályozott feladattal, képzési programon belüli modul részeként (ca. 5 kreditért), vagy szakképesítés kreditpont nélkül.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás csak korlátozott mértékben tud versenyezni az elsődlegesen árutermeléssel foglalkozó hagyományos gazdálkodási rendszerekkel. A szociális gazdálkodás gazdasági életképességének növelése érdekében a hozzáadott érték különböző módon történő növelésére van szükség. A termékek feldolgozása az élelmiszerek érték-növelésének megszokott formája. A megfelelően kiválasztott növényi termékek előállítása összeegyeztethető a szociális gazdálkodás különböző célcsoportjaival, mindazonáltal a mezőgazdasági termelés-feldolgozás-marketing lánc több szintjén történő bevonásuk pozitív hatással van a célcsoport tagokra. A kurzust abszolváló hallgatók megismerik a különböző célcsoportok növényi termék-előállítási folyamatokba történő bevonásának lehetőségeit, és képesek kiválasztani a megfelelő termékeket a konkrét célcsoportok és gazdaságok számára.
Forrásjegyzék	Dunford, N. T. (ed.) (2012). <i>Food and industrial bioproducts and bioprocessing</i> (pp. 2-8), Wiley-Blackwell. ISBN: 978-08-1382-105-4 Jaiswal, A. K. (ed.) (2016). <i>Food Processing Technologies: Impact on Product Attributes</i> . CRC Press. ISBN: 978-14-8225-754-0 Kalinová, J., Moudrý, J., Konvalina, P., Moudrý, J. jr. (2007). <i>Posklizňová úprava, skladování a zpracování rostlinných bioproduktů</i> . JU ZF v Č. Budějovicích, 26 p. ISBN: 978-80-7394-033-1
Linkek	Szociális gazdálkodás Csehországban (cseh nyelven): www.socialni-zemdelstvi.cz

3.11 A KISTERMELŐI GAZDASÁGOK ÉLELMISZERBIZTONSÁGI ASPEKTUSAI	
Szerző neve és intézménye	Bálint Csaba, Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	Az élelmiszer-minőség és -biztonság fogalma, főbb szempontjai és összefüggései, a közösségi és nemzeti szintű jogszabályok és rendeletek, a kisüzemi gazdaságokban végrehajtandó élelmiszer-biztonsági intézkedések sajátosságai. Altémák: Az élelmiszer-minőség, az élelmiszer-higiénia és az élelmiszer-biztonság története, fogalma, fontossága Mikrobiológiai alapok A toxikológia és az infektológia alapjai A fizikai és kémiai megőrzés és védelem alapjai A termékcsoportok (növények, hús, tej stb.) sajátosságai Jogszabályok, törvényi szabályozás HACCP, helyes gazdálkodási gyakorlatok
Absztrakt	Az élelmiszerbiztonság kérdése a közelmúltban került előtérbe és prioritás az Európai Unióban. Jogos elvárásunk, hogy az általunk fogyasztott élelmiszer ne ártson nekünk, hanem támogassa egészségünket. A lakosság nagy része aggódik a kórokozók és vegyi anyagok esetleges jelenléte miatt az élelmiszerekben, ideértve a növényvédő-szereket, az állatgyógyszereket, az adalékanyagokat és a szennyezett környezetből származó káros anyagokat. Ugyanakkor a rosszul kivitelezett termelési folyamatok bakteriológiai szennyeződéseket okozhatnak és veszélyeztethetik az élelmiszer-biztonságot. Az élelmiszerbiztonság azt jelenti, hogy az élelmiszerek a teljes előállítási és forgalmazási folyamat során nem veszélyeztetik a fogyasztó egészségét, amennyiben az elkészítés és felhasználás rendeltetésszerűen történik. Az EU élelmiszerpolitikájának három általános célja a következő: biztonságos és tápláló ételek és takarmányok biztosítása; a növényvédelem, az állategészségügy és az állatjólét magas színvonala; megfelelő és átlátható információk biztosítása az élelmiszerek származásáról, tartalmáról, címkézéséről és felhasználásáról.
Tudományterület	élelmiszer-higiénia, élelmiszerbiztonság
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	4 kredites kurzus részeként
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A biztonságos és jó minőségű élelmiszerek képezik az agrár-élelmiszeripar alapját. A szociális gazdálkodás, a gazdálkodási tevékenység szubsztantív mivolta, a saját termelésű inputok és nyersanyagok, a termelés kisüzemi körülményei, a kézi munkaerő szerepe különösen felveti az élelmiszer-biztonság kérdését. A szabályozási kötelezettségek betartása biztosítja a gazdaság legális működését és erősíti a fogyasztók bizalmát.
Forrásjegyzék	Angelos J., Arens, A., Johnson, H., Cadriel, J., & Osburn, B. (2016). One Health in food safety and security education: A curricular framework. <i>Comparative Immunology, Microbiology and Infectious Diseases</i> 44 (2016) 29–33. Available from https://doi.org/10.1016/j.cimid.2015.11.005 European Court of Auditors (2018). <i>Food Safety in the EU</i>. Background paper. Available from https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/BP_FOOD_SAFETY/BP_FOOD_SAFETY_EN.pdf FAO-WTO (2017). <i>Trade and Food Standards</i>. Food and Agriculture Organization of the United Nations & World Trade Organization. Available from http://www.fao.org/3/a-i7407e.pdf NÉBIH (2013). <i>Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia 2013-2022</i>. Available from http://mek.oszk.hu/17400/17458/17458.pdf
Linkek	Az Európai Bizottság összefoglalója az élelmiszer-biztonságról (angol nyelven): https://ec.europa.eu/food/overview_en

3.12 SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁSBÓL SZÁRMAZÓ TERMÉKEK A RÖVID ELLÁTÁSI LÁNCOKBAN	
Szerző neve és intézménye	Bálint Csaba, Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	A rövid ellátási lánc - mint gazdasági és társadalmi lehetőség - koncepciója és előnyei, valamint kihívásai, a szociális gazdaságok és foglalkoztatottjaik számára. Altémák: Az agrár-élelmiszeripari termékek forgalmazási csatornái Fogyasztói és termelői szegmentáció A rövid ellátási láncok gazdasági, társadalmi és környezeti előnyei és hátrányai Marketing tevékenységek a szociális mezőgazdaságból származó termékek rövid láncú értékesítéséhez.
Absztrakt	A helyi élelmiszerek és a rövid ellátási láncok szerepe egyre nagyobb figyelmet kap mind a fogyasztói szervezetek, mind a különböző szintű döntéshozók részéről, mivel megoldást kínálhat a hagyományos élelmiszeripar számos problémájára, a fogyasztók és a termelők szempontjából egyaránt. Az ilyen ellátási láncokba általában beletartoznak a helyi termelők, akik együttműködnek a helyi élelmiszerpiac előmozdítása érdekében. Ezek a partnerségek elősegítik a vidéki gazdaság fellendülését, új módszerek megteremtését a helyi termékek értékesítésében és új vásárlók megszólítását. Támogatják a helyi gazdaságok, a turizmus és az élelmiszeripar közötti együttműködést is. A helyben termelt élelmiszerek vásárlása a fenntartható fejlődést is támogatja azáltal, hogy közvetett módon csökkenti a szállítási költségeket, a CO ₂ -kibocsátást, a vidéki utak amortizációját, a forgalmi torlódásokat és a közúti baleseteket. A hallgató képes lesz megérteni a rövid ellátási láncok fogalmát, annak társadalmi-gazdasági és fenntarthatósági összefüggéseit, valamint az ilyen típusú piaci értékesítés lehetőségét és kockázatait a szociális gazdálkodásból származó termékek kapcsán.
Tudományterület	marketing üzletvitel, ellátási lánc menedzsment, marketing
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	4 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdaságok esetében az a tény, hogy a termelés társadalmilag hátrányos helyzetű emberek közreműködésével történik, különleges hozzáadott értéket képviselhet a vásárlók számára, különösen a helyi piacokon. A termelési folyamatban való részvétel és a helyi fogyasztóktól kapott pozitív visszajelzés erősítheti a kliensek sikerélményét és kapcsolatát a szélesebb helyi közösséggel. A fentiek társadalmi „üzenete” kiegészíthető a rövid ellátási láncok egyéb környezeti és gazdasági előnyeivel.
Forrásjegyzék	Benedek, Zs. (2014). <i>A rövid ellátási láncok hatásai - Összefoglaló a nemzetközi szakirodalom és a hazai tapasztalatok alapján</i> . Műhelytanulmányok MT-DP – 2014/8. MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet. Available from http://real.mtak.hu/11257/1/MTDP1408.pdf Carey, J. (2013). Urban and Community Food Strategies. The Case of Bristol. <i>International Planning Studies</i> , 18(1), 111-128. European Commission (2013). <i>Short Food Supply Chains and Local Food Systems in the EU. A State of Play of their Socio-Economic Characteristics</i> , JRC Scientific and Policy Reports. Available from http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC80420.pdf Friends of the Earth Europe (2016). <i>Eating from the farm: the social, environmental, and economic benefits of local food systems</i> . Available from https://www.foeeurope.org/sites/default/files/agriculture/2015/eating_from_the_farm.pdf Galli, F., Brunori, G. (2013). <i>Short Food Supply Chains as drivers of sustainable development</i> . Document developed in the framework of the FP7 project FOODLINKS (GA No. 265287). Laboratorio di studi rurali Sismondi. Available from http://orgprints.org/28858/1/evidence-document-sfsc-cop.pdf

Linkek	Short Food Supply Chain Knowledge and Innovation Network (angol nyelven): http://www.shortfoodchain.eu/ Nyitott Kertek projekt (magyar nyelven): http://nyitottkertek.hu/ The International Network for Community-supported Agriculture (angol nyelven): https://urgenci.net/the-network/
---------------	--

4. TANEGYSÉG

“A SZOCIÁLIS FARM CÉLCSOPORTJAI” ABSZTRAKTOK

Ez a tanegység közvetlenül a szociális gazdaság gyakorlatára (gyakran napi gyakorlatára) fókuszál. Ennek megfelelően az absztraktok témája nem egy tudományterület szakismereteiből (mint például a mezőgazdaság vagy a szociális munka), hanem tapasztalati ismeretekből származik. Olyan egyedi kérdésekkel foglalkozik, mint például a szociális farm célcsoportjainak társadalmi, kulturális vagy vallási vonatkozásai, illetve olyan gyakorlati készségek elsajátítását célozza, mint a kommunikáció és a konfliktuskezelés. Ezek azok a kiemelten fontos témák, amelyeket a szociális farmot már működtető gazdák javasoltak a foglalkoztatott célcsoport tagokkal folytatott munka tapasztalataik alapján.

Ez a tanegység hangsúlyozza a napi gyakorlat fontosságát, még akkor is, ha absztraktjai szélesebb körű ismereteket vázolnak fel, úgymint a személyre szabott napi tevékenységek megtervezésének módját a foglalkoztatottak számára, vagy a különféle célcsoportok korlátainak és képességeinek felmérését, vagy a gyakorlati ismeretek elsajátításának módját a hallgatók számára.

A “Szociális farm célcsoportjai” tanegység tanulási céljai

A hallgató képes lesz:

- Megtervezni és megvalósítani egy olyan szociális farmot, amely előnyös lesz a foglalkoztatott célcsoport tagok számára
- Figyelembe venni a fogyatékkal élők jogait és átgondolni a képességeiknek megfelelő tevékenységeket
- Figyelembe venni a szociális farm foglalkoztatottjaira gyakorolt hatást, átérezni helyzetüket és motivációjukat
- Kiválasztani a szociális farm megfelelő foglalkoztatott célcsoportját, figyelembe véve a hallgató saját személyiségét, motivációját és családjának támogatását
- Kiválasztani a megfelelő célcsoportot, figyelembe véve a gazdaság, valamint a munka és egyéb farmtevékenységek nyújtotta lehetőségeket
- Saját maga és rábízott – a társadalom peremén élő – foglalkoztatottak szemléletmódjának megváltoztatására.

4.1 A SZOCIÁLIS FARM, MINT VÉDETT HELY A VISELKEDÉSZAVAROS FIATALOK SZÁMÁRA	
Szerző neve és intézménye	Verena Borghorst, Claudia Schneider Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Sikeres szociális gazdálkodási projektek viselkedészavaros fiatalokkal.
Absztrakt	A serdülőkkel történő munkavégzés a szociális gazdaság speciális kialakítását igényli. Különböző mezőgazdasági tevékenységekre van szükség a serdülők érdeklődésének felkeltése és az új készségek elsajátítása érdekében. Ezenkívül szükség lehet a szociálpedagógiai szakemberek közreműködésére a megfelelő ellátás garantálásához. Viselkedési problémákkal rendelkező gyermekek esetén ez utóbbit törvény írja elő. Nagy kihívást jelenthet a viselkedés-problémás fiatalokkal és az erőszakot és bántalmazást átélő serdülőkkel való együttműködés. Az empátia és önbizalom erősítése mellett szociál-pedagógiai szintű megértésre van szükség. A szociális gazdálkodók a serdülők irányából olyan érzelmekkel szembesülhetnek, mint a harag, az agresszió vagy a depresszió. A hallgatók megismerkednek a célcsoporttal folytatott munka kihívásaival, és az igényeiknek megfelelő programokkal. A szociális gazdálkodó számára fontos annak ismerete, hogy miként kell kezelni a fiatalok érzéseit és cselekedeteit. A résztvevők tanulnak a kötődési elméletekről, a traumatizálódásról, a pedagógiáról, valamint az érzelmi közelségről, a ki-szolgáltatott fiatalokkal folytatott munkavégzéshez. A hallgatók megtanulják, hogy hogyan lehet elsajátítani a hátrányos helyzetű fiatalokkal az önértékelést, önreflexiót és önelfogadást. Fontos, hogy a rögzült szemléletmód helyett elsajátítsák a fejlődési szemléletmódot, ahol az igazi érték a változásra való képesség. Cél, hogy elkötelezettek legyenek a tanulás, tanítás iránt, nyitottak a visszajelzésre, elfogadják a kritikát, szembenézenek és legyőzzék az akadályokat.
Tudományterület	pszichológia, speciális oktatás, ifjúsági pedagógia, szociális munka
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az ifjúsági gondozás nehéz társadalmi vagy családi háttérű serdülőkkel foglalkozik. Bonyolult esetekben az ágazat számos szolgáltatása nem célravezető e fiatalok számára, inkább egyéni segítségre van szükségük, amely jelenthet családi környezetet, nappali intézményt, vagy elkülönített tanulóhelyet. A gyermekvédelmi szolgálatok nagyon gyakran megküzdnek az olyan gondozási, támogatási és menedékjogi formák keresésével, amelyek alkalmasak viselkedési rendellenességgel bíró fiatalok ellátására. A szociális gazdálkodás ez esetben niche-terméket kínálhat. A mezőgazdasági munka pozitív választ adhat az agresszióval vagy hiperaktivitással járó viselkedési szindrómákra. A háziállatokkal való kommunikáció kedvező hatással lehet a szexuális, testi vagy verbális erőszakot tapasztalt gyermekek számára. Az állatok hozzájárulhatnak a bizalom kiépítéséhez. Egyes serdülők esetleg mezőgazdasággal foglalkozó nevelőszülőknél helyezkedhetnek el, míg más viselkedési rendellenességek speciális pedagógiai ellátást igényelnek, amely messze túlmutat a szokásos szülői nevelésen. A szociális gazdálkodás értelmes munkát és menedéket kínál.

Forrásjegyzék	Bombach, C., Stohler, R., Wylder, H. (2015). Farming families as foster families: The findings of an explanatory study on care farming in Switzerland. <i>International Journal of Child, Youth and Family Studies</i>. 6 (3), 440 – 457, available from: https://journals.uvic.ca/index.php/ijcyfs/article/view/13564/4363 Kogstad, R. E., Agdal, R., Hopfenbeck, M. S. (2014). Narratives of Natural Recovery: Youth Experience of Social Inclusion through Green Care. <i>International Journal of Environmental Research and Public Health</i>. 11, 6052 – 6068. DOI: 10.3390/ijerph110606052 Pretty, J., Wood, C., Bragg, R. & Barton., J. (2013). "Nature for rehabilitating offenders and facilitating therapeutic outcomes for youth at risk". In South, N., & Brisman, A. (eds.) <i>Routledge International Handbook of Green Criminology</i>. London and New York: Routledge. Német nyelven: van Elsen, T. (2017). Hof Hauser - Raum für lernende Menschen. Gewalt- und angstfreie Begegnung mit Tieren in der Jugendhilfe. <i>Green Care</i>. 3, 28 – 30, available from: http://www.devdummy.de/fileadmin/media/soziale-landwirtschaft.de/PDF/Publikationen_und_Materialien/Publikationen/2017_03_HofHauser.pdf. Kalisch, M., Von Schwanenflügel, M., Christink, A. (2009). Arbeit macht Sinn: Aus dem Leben mit Jugendlichen, die aus der Rolle fallen. In: Christinck, A., Van Elsen, T. (eds.) <i>Bildungswerkstatt Pädagogik und Landwirtschaft</i>. Tagungsdokumentation 25. – 26.10. 2008. Künzell, Loheland Stiftung, 2. Auflage 2016, pp. 39 – 49. ISBN-10: 394387305
Linkek	Jó gyakorlatok a fiatalokkal végzett szociális gazdálkodásban (angol nyelven): http://socialfarmyouth.eu/

4.2 ÁLLATASSZISZTÁLT BEAVATKOZÁSOK (AAI) AUTIZMUS SPEKTRUMZAVARRAL RENDELKEZŐ GYERMEKEK KEZELÉSÉRE A SZOCIÁLIS FARMOKON

Szerző neve és intézménye	Verena Borghorst, Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Állatok alkalmazása gyermekek terápiás kezeléséhez mezőgazdasági környezetben.
Absztrakt	Az állat-asszisztált beavatkozások (Animal Assisted Interventions, AAI) a szociális gazdaságokban az autizmussal élő gyermekek számára teret, életritmust, nyugalmat, valamint az állatok őszinte ragaszkodását kínálják. Ebben a célcsoportban nagyon gyakran az állatokkal való kommunikáció kevésbé jelent kihívást, mint a többi emberrel való érintkezés. Az állatokkal való kapcsolatteremtés ezen gyermekekre gyakorolt pozitív, gyógyító hatása tudományosan bizonyított. Az állatok elősegíthetik a gyermekek kommunikációs készségeinek és társas viselkedésének, ezáltal életminőségének fejlesztését. A gazdák felhasználhatják állataikat a bizalom kiépítésére, "társterapeutaként" vagy motiváló tényezőként. A kurzus hallgatóinak tehát ismereteket kell szerezniük az állatok betanításáról, az autizmus jellemzőiről és az autista gyermekek kezeléséhez szükséges készségekről. Fontos továbbá, hogy ne csak a gazdálkodó részesüljön a speciális szükségletekkel rendelkező emberekkel való munkához szükséges képzésben, hanem a terápiás célokra használt állatok is megfelelően fel legyenek készítve. Csak így módon lehet biztonságos, magas színvonalú AAI szolgáltatást nyújtani. A kurzus hallgatói megismerik az autizmust és képessé válnak olyan helyzetek kezelésére, mint például az autisták súlyos agresszív vagy autoagresszív (önsebző) viselkedése. Ezen túlmenően megtanulják, hogy miként használhatják ügyfeleik sztereotip viselkedését az állatokkal folytatott terápiás munka során.
Tudományterület	szociális munka, gyógypedagógia, közösségi pszichiátria, gyermek és serdülő pszichiátria, pszichológia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdaságokban végzett állatasszisztált beavatkozások az autista gyermekek és szüleik segítségének elismert módja. A szociális gazdálkodás képzés résztvevőinek tudniuk kell, hogy felelősek a gyermekek és az állatok biztonságáért, és elsajátítani, hogyan kell foglalkozni a gyermekekkel, és egyidejűleg figyelni az állatjólétre. Ez azt jelenti, hogy a gazdának körültekintően kell kapcsolatba hozni a gondozottakat a terápiás állatokkal, mivel egyes fiatalok haragos vagy agresszív viselkedése átragadhat az állatokra is, és legtöbbször nem tudják felmérni, hogy cselekedeteikkel milyen hatással vannak az állatokra. A különböző állatok etológiája eltérő, és ezek más-más hatással vannak a gondozottakra, saját igényeiktől és problémáiktól függően. A kurzus hallgatói megtanulják, hogyan lehet hatékonyan és biztonságosan dolgozni ezek figyelembevételével.

Forrásjegyzék	Berget, B., Ekeberg, O., Braastad, B.O. (2008). Animal-assisted therapy with farm animals for persons with psychiatric disorders: Effects on self-efficacy, coping ability and quality of life, a randomized controlled trial. <i>Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health</i> (10), pp. 4-9. DOI: 10.1186/1745-0179-4-9 Ferwerda-van Zonneveld, R.T., Oosting, S.J., Kijlstra, A. (2012). Care farms as a short-break service for children with Autism Spectrum Disorder, <i>Wageningen Journal of life science</i> 59, pp. 35 – 40. DOI: 10.1016/j.njas.2012.01.001 Göhring, A., Schneider-Rapp, J. (2017). <i>Bauernhoftiere bewegen Kinder. Tiergestützte Therapie und Pädagogik mit Schaf, Kuh und Co. – ganz praktisch</i>. Pala-Verlag, Darmstadt ISBN: 3895663689 Kern, J. K., Fletcher, C. L., Garver C.R., Mehtha J.A., Grannemann, B.D., Knox K.R., Richardson, T.A., Trivedi M.H. (2011). Prospective Trial of Equine-assisted Activities in Autism Spectrum Disorder, in: <i>Alternative Therapies in Health and Medicine</i>, 17(3), pp. 14-20. PMID: 22164808 Rollett, B., Kastner-Koller, U. (eds.) (2018). <i>Praxisbuch Autismus für Erzieher, Lehrer, Psychologen, Therapeuten und Eltern</i>. 5th edition. Elsevier, München. ISBN: 978-3-437-44407-4. Sams, M. J., Fortney, E. V., Willenbring, S. (2006). Occupational Therapy Incorporating Animals for Children with Autism: A Pilot Investigation, in: <i>American Journal of Occupational Therapy</i>, 60 (3), pp. 268-274. DOI: 10.5014/ajot.60.3.268
Linkek	Temple Grandin honlapja (elismert szakértő előadó az autizmus és állati viselkedés témájában), angol nyelven: http://templegrandin.com/ Az autistákat segítő kutyák németországi egyesületének honlapja (német nyelven): http://www.assistentzhunde-zentrum.de/index.php/autismushund2

4.3 SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁS MENEKÜLTEKKEL	
Szerző neve és intézménye	Claudia Schneider, Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Menekültek, mint a szociális gazdálkodás célcsoportja.
Absztrakt	A menekültek a szociális gazdálkodás egyik új célcsoportja. Igényeik eltérnek a szociális gazdálkodás tipikus célcsoportjainak igényeitől, úgymint a mentális fogyatékkal élők vagy speciális igényű fiatalok igényeitől. Számos oka van annak, hogy a szociális gazdálkodás kiváló módja a menekültek támogatásának. Azoknak az embereknek, akiknek sikerült Európába jutniuk, sok nehézséggel kell/kellett szembenézniük: elveszítették otthonukat, szeretteiktől különváltak, valamint nyelvi, jogi és kulturális kihívásokkal is szembesülnek. A szociális munkásoknak, így a gazdálkodóknak is, akik menekültekkel akarnak bekapcsolódni a szociális farmgazdálkodásba, interkulturális kompetenciákra van szükségük, valamint érzékenynek kell lenniük a kényszerhelyzet miatt hazájukat elhagyó emberek egyéni történeteire. A szociális farmgazdálkodásról tanuló hallgatóknak tudniuk kell, hogy hogyan kell kezelni a sérült embereket. Fontos továbbá a menekültügyi és migrációs törvények alapvető ismerete, ismerniük kell a menekültek foglalkoztatásának és finanszírozásának lehetőségeit, valamint a pedagógiai tevékenységek szervezésének szabályozását. Hasznos lehet ezeken felül a nyelvoktatás ismerete is. A menekültekkel folytatott szociális farmgazdálkodásnak arra is összpontosítania kell, hogy miként lehet javítani a menekültek és a bevándorlók jóléti lehetőségeit, különösen azok esetén, akik vidéki háttérrel rendelkeznek.
Tudományterület	pszichológia szociális munka (felnőttképzés, terápiás pedagógia, nyelvoktatás, interkulturális szociális munka, esettanulmányok, szociális jog, egészségfejlesztés, joggyakorlat)
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Európában és világszerte a menekültek és a migránsok száma növekszik. A menekültek sokféleképpen tudnak a szociális farmokon végzett munkából 'profitálni', nem beszélve arról, hogy foglalkoztatásuk ezeken a farmokon globális jelentőséggel bír, mivel a menekültek többsége a fejlődő országokban él, jövedelemszerzési lehetőségekre és menedékre vágyódik. A menekültek sok esetben azért tudnak könnyen beilleszkedni a családi gazdaságok mindennapi munkájába, mert sokuk vidékről származik, vagy háztáji gazdálkodási háttérrel rendelkezik. A vidéki élet és a természetben végzett munka jótékony hatással lehet azokra, akik elmenekültek a háború és az erőszak elől, vagy lelki sérülést szenvedtek. A gazdálkodás ugyanakkor kiváló lehetőséget kínál új nyelv informális megtanulására is. Ez különösen akkor fontos, ha valaki nincs hozzászokva a tanár-központú tanításhoz, vagy analfabéta. A közösségben vagy a családban való élet és munka megkönnyítheti a kultúrák kölcsönös megismerését, és segíti a beilleszkedést. Ráadásul a legtöbb menekült kétségbeesetten keres munkát és pénzkereseti lehetőséget. A szociális gazdálkodás ez esetben a speciális igényű emberek képzésére és képesítésére, valamint munkalehetőség biztosítására összpontosíthat.

Forrásjegyzék	Allianz Umweltstiftung (2017). <i>Geflüchtete in Grünen Berufen. Stärken. Lernen. Integrieren</i>. Berlin, Available from https://umweltstiftung.allianz.de/content/dam/onemarketing/umweltstiftung/umweltstiftung/media/interactive-pdfs/PDF1/epaper/ausgabe.pdf. Bishop, R., Purcell, E. (2013). The value of an allotment group for refugees. <i>British Journal of Occupational Therapy</i>, 76 (6), 264-269. DOI: 10.4276/030802213X13706169932824 Institute for Social And Economic Development (no date). <i>Teaching Handbook Refugee Farmer Training</i>. Guidance, teaching tips, and tools for staff working with culturally and linguistically diverse farmers in farmer-training projects. Available from https://nesfp.org/resources/refugee-farmer-teaching-handbook Jean, M. (2015). The Role of Farming in Place-Making Processes of Resettled Refugees. <i>Refugee Survey Quarterly</i>, 34 (3), 46–69. DOI: 10.1093/rsq/hdv007 Thüringer Ökoherz e.V. (2017). <i>Unbegleitete minderjährige Flüchtlinge in der Sozialen Landwirtschaft – Ein Leitfaden für Landwirtschaft und Soziale Arbeit</i>. Weimar. Available from https://bio-thueringen.de/wp-content/uploads/2018/05/T%C3%96H_Leitfaden_UMF-in-der-Soz-Law.pdf. Thüringer Ökoherz e.V. (2018). <i>Soziale Landwirtschaft mit jungen Geflüchteten – Tipps und Tricks zur Verständigung auf dem Hof</i>. Weimar. Available from https://bio-thueringen.de/wp-content/uploads/2019/02/O%CC%88H_Handbuch_UMF_tipps_web.pdf.
Linkek	Szociális gazdálkodás menekültekkel Írországban (angol nyelven): https://www.socialfarmingireland.ie/social-farming-highlighted-by-unhrc/ Kauno kolegija gyógykertészeti projektje, Litvánia (angol nyelven): http://www.kaunokolegija.lt/en/healing-gardens/ Rövid dokumentumfilm egy farmon önkénteskedő menekültről (német nyelven): https://www.youtube.com/watch?v=uVm_OXO2TqE

4.4 IDŐSEK ÉLETVITELE ÉS GONDOZÁSA A SZOCIÁLIS FARMON	
Szerző neve és intézménye	Claudia Schneider, Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Idős emberek segítése, kezelése és gondozása a gazdaságban.
Absztrakt	A gazdálkodás különböző lehetőségeket kínál az idős emberek számára különböző munkák végzésére. A gazdasági épületek lakásokká alakíthatók át amelyek megfelelnek az idősök igényeinek. A lakhatás alapja az életvitel-segítésnek a vidéki környezetben vagy a természet közelségében. Egyes gazdaságok szobákat bérelnék ilyen céllal. Mások gondozást vagy speciális programokat kínálnak, mint pl. állat- vagy kertészeti terápia időskorúaknak, illetve időskori betegségekben szenvedőknek. Az idősök otthonából vagy a nyugdíjas-klubokból érkező csoportok látogatásától kezdve a nappali ellátáson keresztül a demenciás betegek 24 órás ápolását biztosító szociális farmokig a lehetőségek tárháza áll rendelkezésre. Számos országban szigorúak a jogi feltételei egy gondozási létesítmény vagy ápolási otthon létrehozásának (pl. építési törvény rendelkezései, szakképzett személyzet igénye). A gondozást csak szakképzett személyzet végezheti. Gyakran a gazdaság együttműködik egészségügyi szolgáltatóval, így csak a gondozáshoz szükséges létesítményeket biztosítja. Az idősökkel való munkához ismerni kell az időskori betegségeket. Különösen a demenciában, illetve Alzheimer-kórban szenvedő emberek által végezhető tevékenységek kiválasztása, megszervezése igényel speciális ismereteket. A mezőgazdasági munkáknak meg kell felelniük az időskorúak érdeklődésének és képességeinek. Az idős emberek igényeihez adaptált termesztechnológiai ismereteken kívül, ezen célcsoport étrendi szükségleteivel is tisztában kell lenni. A jövőbeli szociális gazdálkodóknak tudniuk kell, hogyan alakítsák idősbarátnak és akadálymentesnek a gazdaságot (pl. kerekesszékekkel megközelíthető ágyak, istálló, mozgáskorlátozott fürdőszobák, WC-k).
Tudományterület	pedagógia és szociális munka (főleg idősökkel, gerontológia), pszichológia (elsősorban gerontopszichológia)
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az időskorúak esetében a szociális gazdálkodás az életvitel segítésére és a gondozásra irányul. Az öregedő társadalomban a szociális gazdálkodás kiváló módja új és egyénre szabott szolgáltatások létrehozásának az idősök számára. Ez egy innovatív megközelítést jelent az idősök társadalmi elszigeteltségének leküzdése terén. Az idős emberek számára a gazdaság gyakran pozitív gyermekkori emlékeket idéz elő, otthonot jelent és a kapcsolatot biztosít a természettel. Ott végezhetnek olyan tevékenységeket (pl. nemezelés, főzés vagy gyomlálás), amelyek a képességeikhez igazodnak.

Forrásjegyzék	Bayerische Landesanstalt für Landwirtschaft (ed.) (2018). <i>Senioren auf dem Bauernhof: Leitfaden zum Aufbau zielgruppenorientierter Angebote im Rahmen der Sozialen Landwirtschaft</i>. Freising-Weihenstephan, Available from https://www.lfl.bayern.de/mam/cms07/publikationen/daten/informationen/senioren-auf-dem-bauernhof-lfl-information.pdf. Busch, C., Henryson, A. (2019). Lebensabend in der Landwirtschaft. <i>Ökologie & Landbau</i>. 02, 43 – 45. Available from http://blogs.hawk-hhg.de/vivage/wp-content/uploads/sites/26/2019/03/2019_BuschHenryson_Lebensabend-in-der-Landwirtschaft.pdf Chalfont, G. (2009). <i>Naturgestützte Therapie: Tier- und pflanzengestützte Therapie für Menschen mit einer Demenz planen, gestalten und ausführen</i>. Bern, Huber. ISBN: 978-3456847481 De Bruin, S.R., Oosting, S. J., Kuin, Y., Hoefnagels, E. C. M., Blauw, Y. H., de Groot, L.C. P. G. M., & Schols J. M. G. A. (2009). Green Care Farms Promote Activity Among Elderly People with Dementia, <i>Journal of Housing for the Elderly</i>. 23 (4), 368 – 389. DOI: 10.1080/02763890903327275 De Boer, B., Hamers, J.P.H., Beerens, H.C., Zwakhalen, S.M.G., Tan, F.E.S., & Verbeek, H. (2015). Living at the farm, innovative nursing home care for people with dementia: study protocol of an observational longitudinal study, <i>BMC Geriatrics</i>. 15 (144). DOI: 10.1186/s12877-015-0141-x Gagliardi, C., Santini, S., Piccinini, F., Abbietti, P., & di Rosa, M. (2018). A pilot programme evaluation of social farming horticultural and occupational activities for older people in Italy. <i>Health and Social Care in the Community</i>. 27. 214 – 227. DOI: 10.1111/hsc.12641 Gilliard, J., Marshall, M. (eds.) (2011). <i>Transforming the Quality of Life for People with Dementia through Contact with the Natural World: Fresh Air on My Face</i>. London, Jessica Kingsley Publishers. ISBN: 978-1849052672 Milligan, C., Gatrell, A., Bingley, A. (2004). Cultivating health: therapeutic landscapes and older people in northern England. <i>Social Science & Medicine</i>. 58 (9), 1781 – 1793. DOI: 10.1016/s0277-9536(03)00397-6 Rappe, E., Lindén, L. (2004). Plants in health care environment: Experiences of the nursing personnel in homes for people with dementia, <i>Acta Horticulturae</i> 639 (8), 756 – 81. DOI: 10.17660/actahortic.2004.639.8
Linkek	Német nyelven: "Vivage" kutatási projekt az időseknek szóló farm-ajánlatokról http://blogs.hawk-hhg.de/vivage/ Együttműködési projekt "Farmok - hajlék a demenciás emberek számára" Schleswig-Holsteinben https://www.demenz-sh.de/hilfen-vor-ort/bauernhoeft-als-orte-fuer-menschen-mit-demenz/

4.5 ISKOLAI OSZTÁLYOK A SZOCIÁLIS FARMOKON	
Szerző neve és intézménye	Christian Augsten, Claudia Schneider, Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Oktatási célú farmokon iskolai osztályokkal végzett pedagógiai munka.
Absztrakt	A szociális farmokon történő iskolai látogatás nem csak egy „idegenvezetés”, hanem a kihe-lyezett oktatás egyik releváns koncepciója. A tanulmányi projektet elő lehet készíteni osz-tálytermi keretek között, majd utólag ugyanígy értékelni. A farmlátogatás magában foglalja a tanulók részvételét olyan mezőgazdasági tevékenységekben, mint a betakarítás, a termékek feldolgozása vagy az állatok gondozása. A diákok megismerik a mezőgazdasági eljárásokat és a mezőgazdaság környezeti hatásait. Az iskolai osztályok tanterve kapcsolódik a természettu-domány, az ökológia, a társadalmi kompetenciák és a gyakorlati tevékenységek ismeretéhez. A szociális gazdálkodás képzés hallgatói megismerik azokat a módszereket, amelyek se-gítségével a gazdaságok részévé válhatnak az iskolai képzésnek a program intenzitásától, a gyermekek számától és korától, az évszaktól és a gazdaság tevékenységétől függően. A szociális farmlátogatás célja lehet egy speciális növény vagy állat megismerése, egy rövid vagy többszöri ismétlődő látogatás keretében. A szociális gazdálkodás képzés résztvevői megtanulják, hogyan lehet a gazdaságok tevé-kenységét új elemekkel bővíteni és harmonizálni a mindennapi gazdálkodási tevékenysé-gekkel. A tananyag részét kell képezze a pedagógia is, mivel az ezirányú készségek alapvető fontosságúak a gyermekekkel és fiatalokkal való munkavégzéshez, és figyelembe kell venni annak egészségügyi és biztonsági követelményeit is.
Tudományterület	pedagógia (környezeti nevelés, kisgyermekkori oktatás, iskolai oktatás, ifjúsági pedagógia)
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás döntő szerepet játszhat a környezeti nevelésben. Manapság a leg-több gyermek minimális ismerettel rendelkezik a mezőgazdasággal kapcsolatban. „Honnan jön az étel?” – hangzik a kérdés, amelyre sokuk nem tud válaszolni. Ugyanakkor a nem me-gfelelő táplálkozás és a természethez való kapcsolódás hiánya általában negatív követke-zményekkel járhat a környezetre, az éghajlatra és a társadalomra vonatkozóan. A cselekvés egyik módja a gyermekek oktatása a mezőgazdaságról, a környezettudatosság megterem-tése és a mezőgazdaság szerepének tudatosítása. A farmlátogatás első kézből nyújt tapasztalatot a tanulóknak, kiegészítve az osztálytermi foglalkozást.
Forrásjegyzék	Hartkemeyer, T., Guttenhöfer, P., Schulze, M. (eds.) (2014). <i>Das pflügende Klassenzimmer</i>. Handlungspädagogik und Gemeinschaftsgetragene Landwirtschaft, München, oekom. ISBN-13: 978-3-86581-697-9 Jolly, J., Krogh, E. (2007). <i>The farm as a pedagogical resource. Health and learning from farm activities for school children in Norway</i>. Available from http://www.livinglearning.org/PDF%20documents/The%20Farm%20as%20a%20Pedagogical%20Resource[1].pdf. Mayer-Smith, J., Bartosh, O., Peterat, L. (2009). Cultivating and Reflecting on Intergeneratio-nal Environmental Education on the Farm. <i>Canadian Journal of Environmental Education</i>, 14 (1), 107-121. Available from https://www.academia.edu/30136478/Cultivating_and_Reflecting_on_Intergenerational_Environmental_Education_on_the_Farm Mayer-Smith, J., Bartosh, O., Peterat, L. (2007). Teaming children and elders to grow food and environmental consciousness. <i>Applied Environmental Education and Communication</i>, 6, 77-5. DOI: 10.1080/15330150701319529 Peterat, L., Mayer-Smith, J. (2006). Farm friends. Exploring intergenerational environ-mental learning. <i>Journal of Intergenerational Relationships</i>, 4 (1), 107-116. DOI: 10.1300/J194v04n01_12

Linkek	Nemzetközi hálózat a farm-alapú oktatásra (angol nyelvű): https://www.farmbasededucation.org A farm-alapú oktatás németországi szövetsége (német nyelven): https://baglob.de/
---------------	--

4.6 MENTÁLIS BETEGSÉGEKBEN SZENVEDŐ FELNŐTTEK BEILLESZKEDÉSE A SZOCIÁLIS FARMON	
Szerző neve és intézménye	Verena Borghorst, Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Hogyan valósíthatók meg szociális farm projektek mentális betegségben szenvedő felnőttek számára.
Absztrakt	A mentális betegséggel küzdő felnőtteknek nagy szükségük van a terápia vagy a foglalkoztatás alternatív formáira. A szociális farmgazdálkodással foglalkozó hallgatókat arra kell képezni, hogy motiváló, felügyelő szerepet töltsenek be vagy példaképek legyenek. Kihívást jelentő, nehéz helyzetek adódhatnak, mint pl. motiváció hiányos, depressziós vagy önkárosító magatartás. Ezen csoporttal való együttműködés szempontjából fontos felismerni és megkülönböztetni az egyes mentális betegségek legfontosabb jeleit, tünetcsoportját és diagnosztizálását, valamint az egyének tevékenységeire, viselkedésére és érzékelésére való hatását. A jövőbeli szociális farmereknek meg kell tanulniuk együttműködni a szociális munkásokkal és esetenként a pszichiátriai gondozókkal.
Tudományterület	pszichológia, speciális oktatás, szociálpszichiátria, szociális munka, pszichiátria
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Előrejelzések szerint ez a célcsoport egyre bővülni fog. A pszichés betegséggel küszködő emberek a szociális farmgazdálkodás egyik legnagyobb kihívást jelentő kliens-csoportjának tekinthetők. Gyakran nem illeszkednek a védett munkahely szokásos koncepciójába, és közülük sokan nem is tudnak napi 3 óránál többet dolgozni. A szociális farmgazdálkodás ilyenkor pl. ambuláns napi struktúrát vagy védett munkahelyet biztosíthat. Az értelmes foglalkoztatás stabilizálja a felhasználók önértékelését. Amennyiben ezzel a célcsoporttal dolgoznak, a szociális gazdálkodóknak el kell fogadniuk, hogy a hatékony mezőgazdasági munka nem lehet az elsődleges cél. Ehelyett különféle egyéni foglalkoztatási lehetőségeket kell biztosítaniuk a célcsoport tagoknak: egyszerű munka, mint pl. a válogatás; finommotorikus képességet igénylő munka, mint pl. palántázás, vagy fizikai erőt igénylő munka, mint pl. fafaragás.
Forrásjegyzék	Berget, B., Ekeber, O., Braastad O, B., (2008). Animal-assisted therapy with farm animals for persons with psychiatric disorders Effects on self-efficacy, coping ability and quality of life, a randomized controlled trial. <i>Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health</i>. 4 (9), 50 – 64. DOI: 10.1186/1745-0179-4-9 Elsey, H., Murray, J., Braggy, R. (2016). Green fingers and clear minds: prescribing 'care farming' for mental illness, <i>British Journal of General Practice</i>. 66 (643), 99 – 100. DOI: 10.3399/bjgp16X683749 Loue, S., Karges, Richard R., Carlton, C. (2014). The Therapeutic Farm Community: An Innovative Intervention for Mental Illness. <i>Procedia - Social and Behavioral Sciences</i>. 149, 503 – 507. Available from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814050113 Probstová, V. & Pěč, O. (2014). <i>Psychiatrie pro sociální pracovníky</i>. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0731-3

Linkek	Német nyelven: International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (világszerte elismert orvosi diagnózis-rendszer) http://id.who.int/icd/entity/437815624 (English) http://www.icd-code.de/ Angol nyelven: Mentális betegségek diagnosztikai és statisztikai kézikönyve https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm Schizofrénia és foglalkoztatás http://www.sane.org.uk/uploads/schizophrenia_employment_web.pdf Schizofrénia- és foglalkoztatás- útmutató https://www.livingwithschizophreniauk.org/information-sheets/schizophrenia-and-work-what-kind-of-work-can-i-do/?print=pdf
---------------	---

4.7 SZOLGÁLTATÁSOK SZENVEDÉLYBETEGEKNEK - A SZOCIÁLIS GAZDASÁG MINT VÉDETT HELY ÉS ESÉLY A SZENVEDÉLYBETEGEK SZÁMÁRA	
Szerző neve és intézménye	Verena Borghorst, Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Hogyan lehet sikeres szociális gazdálkodási programokat kidolgozni a szenvedélybetegek számára.
Absztrakt	A szenvedélybetegség problémája érinti a közszférát, az állami- és a nonprofit szférát is. Nagyon gyakran ennek a célcsoportnak a rehabilitációjára folyik a gazdaság terápiás közösségein belül, ahol a drogkockázat csökkentése és az újrászocializáció az elsődleges cél. A pszichoterápia szakértőivel közösen dolgozva, egy átfogó és hosszú távú gondozás megakadályozhatja a visszaesést és a kockázatos életmódhoz való visszatérést, amely sok esetben bűncselekményekkel és visszaélésekkel társul. A szociális gazdaságok lehetőséget adnak a szenvedélybetegeknek arra, hogy visszatérjenek a társadalomba, egy olyan védelmet kínálva számukra, ahol nincs drog, ellenben van értelmes munka- és tapasztalatszerzési lehetőség. A kézzel végzett munka meghozza gyümölcsét: a siker, az elégedettség és az önbecsülés érzését. A gazdálkodás mint életforma hozzájárul a célcsoporttagok napi és heti rutinjának kialakításához (beleértve a helyes alvásritmust és a szabadidőt is). A hallgatók elsajátítják a szenvedélybetegek alapvető szociális nevelési ismereteit, valamint megismerkednek a szenvedélybeteg programok végrehajtásának módjaival a gazdaságban.
Tudományterület	pszichológia szociális terápia, munkaterápia, önsegítés, pszichiátria, szenvedélybeteg- ellátás, rehabilitáció, teológia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás olyan foglalkoztatási rehabilitációt kínál, amely szinte nélkülözhetetlen az ex-kábítószerfüggők társadalmi visszailleszkedéséhez. Az ex-drogfüggők számára fontos a csoporthoz való tartozás érzésének megtapasztalása, hiszen korábban gyakran elszigetelten éltek a társadalom peremén. A szociális gazdálkodást tanulóknak tudnia kell, hogy hogyan kell kommunikálni és hogyan kell bevonni a munkába a célcsoporttagokat képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően, és ezeket hogyan kell kombinálni a gazdaságban végzett munkával. A szocioterápiás ismeretek elsajátítását terápiás szakemberek bevonásával kell megszervezni. A célcsoporttagok magas színvonalú felügyelete és gondozása elengedhetetlenek az olyan kockázatok elkerülése érdekében, mint a mentális vagy fizikai túlterhelés.
Forrásjegyzék	Elings, M., Hassink, J. (2008). Green Care Farms: A Safe Community Between Illness or Addiction and the Wider Society. <i>International Journal of therapeutic communities</i>. 28 (3), 310 – 322. Available from https://www.researchgate.net/publication/37789203_Green_Care_Farms_A_Safe_Community_Between_Illness_or_Addiction_and_the_Wider_Society. Kugel, S. (2017). <i>Soziale Landwirtschaft im Kontext Sozialer Arbeit in der Suchthilfe für drogenabhängige Menschen</i>. Bachelorarbeit an der Hochschule Baden-Württemberg Villingen-Schwenningen. Available from https://therapie-auf-dem-bauernhof.de/wp-content/uploads/2018/02/Bachelorarbeit_Sara-Kugel-1.pdf.
Linkek	Szociális gazdaságok, amelyek drogfüggőkkel dolgoznak: https://www.dawnfarm.org/about/philosophy/ https://www.recoveryranch.com/articles/addiction-treatment/horses-helping-addicts-heal/ https://mountainvalleyrecovery.com/ https://www.mudra-online.de/wald-und-holz.html https://www.die-fleckenbühler.de/

4.8 SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁS BŰNELKÖVETŐKKEL ÉS FOGVATARTOTTAKKAL	
Szerző neve és intézménye	Claudia Schneider, Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Sikeres szociális farm projektek bűnelkövetők és fogvatartottak számára.
Absztrakt	A bűnelkövetőkkel folytatott szociális gazdálkodás, amelyet „zöld börtön” programnak is neveznek, részben a büntetés letöltésének idején valósul meg. Számos országban működnek fegyházak saját gazdasággal vagy farmgazdaságok, amelyek együttműködnek a börtönökkel. Vannak projektek, amelyek a próbaidőszak alatt foglalkoztatnak elkövetőket. A zöld börtön programoknak három fő célja van: - a gazdálkodás terápiás alkalmazása a bűnelkövetők mentális egészségének támogatására, - a gazdálkodás oktatási szerepe, a munkaerőpiacra való felkészítésben vagy értelmes elfoglaltság biztosításában, - gazdálkodás az emberek rehabilitációjának és társadalmi beilleszkedésének elősegítésére. A fogvatartottakkal folytatott szociális gazdálkodás számos olyan kihívással foglalkozik, amelyek speciális ismereteket és készségeket igényelnek a szociális munka területén. A fogvatartottak társadalmi, pszichológiai és fizikai fejlődését gyakran befolyásolja a gyermekkori trauma. Előfordulhat, hogy a fogvatartottak áldozattá váltak, meghasonlottak, erőszakot és elhanyagolást tapasztaltak meg. A foglyok bűncselekmények mellett a rossz egészségi állapot, az iskolai kudarc vagy az anyaghasználat kihívásaival is szembesülhetnek (Stone Rice / Lremy 1998). A szociális gazdálkodás képzés hallgatóinak meg kell tanulniuk, hogyan lehet olyan projekteket kidolgozni, amelyek megfelelnek e célcsoport igényeinek. Ráadásul a börtöngazdálkodás különleges biztonsági előírásokat igényel, amelyeket a gazdáknak, a szociális munkásoknak és más alkalmazottaknak, ebből kifolyólag a hallgatóknak is ismerniük kell.
Tudományterület	pedagógia (szakképzés, felnőttképzés, ifjúsági pedagógia, szociális munka), szociális munka (felnőttoktatás, terápiás pedagógia, pszichológia), pszichiátria (általános pszichiátria, függőségek, igazságügyi pszichiátria, pszichoszomatikus pszichiátria, szociális pszichiátria), kriminológia, pszichológia, teológia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A fogvatartottak mezőgazdasági foglalkoztatása nem újkeletű dolog. Ugyanakkor nagy különbség van az elítéltek régimódi dolgoztatása és a foglyok szociális gazdálkodásban történő foglalkoztatása között. Jelenleg csak néhány (szociális) gazdálkodási szervezet létezik, amely kellően tapasztalt a börtönben történő gazdálkodási projektekből. A németországi szociális gazdálkodási projektekkal kapcsolatos kutatások azt mutatják, hogy a gazdálkodásban dolgozó foglyok felügyeletét ritkán végzik képzett szociális munkások (Neumaier / Van Elsen 2019). A börtöngazdálkodásban résztvevő alkalmazottak jobb képzése azonban, különösen a pedagógia területén, új szintre emelheti a zöld börtön projekteket. A pedagógiai képzés lehetővé teszi olyan szociális gazdálkodási projektek megvalósítását, amelyek képzést folytatnak, és ezáltal felkészítik a fogvatartottakat a börtönből való szabadon bocsátás utáni munkára. A gazdálkodásban végzett munka sok szempontból pozitív hatással lehet az elkövetőkre: az állatokért vagy növényekért való felelősségvállalás előnyösen befolyásolhatja pszichoszociális fejlődésüket. A bűncselekmény elkövetőinek együttműködő viselkedését és közösségi értékeit, önbecsülését és önértékelését is javíthatja a természetben végzett munka. „Vigázni egy élő szervezetre, megfigyelni annak növekedését és látni, hogy a kemény munka termőre fordul, felelősségérzetet és sikerélményt eredményez, ezenkívül ösztönzi az empátiát és értékes készségeket tanít a fogvatartottak számára a börtön utáni élet során” (Van der Linden 2015).

Forrásjegyzék	Bischof, S. (2012). <i>Landwirtschaft im Strafvollzug. Tiergestützte Pädagogik in der Jugendanstalt Neustrelitz</i>. In: Projektteam der 19. Witzenhäuser Konferenz (ed.). Wertvoll. Die Landwirtschaft – ein Ort für Bildung und Soziale Arbeit. Dokumentationsband, Kassel, 94 – 96. Neumair, M./Van Elsen, T. (2019). <i>Soziale Landwirtschaft im deutschen Justizvollzug</i>. In: Mühlrath, D, Albrecht, J., Finckh, M. R., Hamm, U., Heß, J., Knierim, U., Möller, D. (ed.) Beiträge zur 15. Wissenschaftstagung Ökologischer Landbau. Innovatives Denken für eine nachhaltige Land- und Ernährungswirtschaft. Berlin, Verlag Dr. Köster, pp. 548 – 552. Pretty, J., Wood, C., Hine, R. and Barton, J. (2013). <i>Nature for rehabilitating offenders and facilitating therapeutic outcomes for youth at risk</i>. In: South, N. and Brisman, A. (ed.). Routledge International Handbook of Green Criminology, Routledge. 184-196. ISBN: 9781138846692 Stone Rice, J., Lremy, Linda (1998). Impact of horticultural therapy on psychosocial functioning among urban jail inmates. <i>Journal of Offender Rehabilitation</i>, 26, 169-191. DOI: 10.1300/J076v26n03_10
Linkek	Gazdálkodás Wittlich börtönében (Németország): https://www.lwk-rlp.de/de/aktuelles/detail/news/detail/News/landwirtschaft-mit-sozialer-komponente/ Gazdálkodás Neustrelitz börtönében (Németország): https://www.svz.de/regionales/mecklenburg-vorpommern/wollschweine-als-therapie-fuer-gefangene-id4048901.html Gazdálkodás LaufenLebenau börtönében (Németország): https://www.naturland.de/images/Verbraucher/Hofportraits/2017_01_JVA.pdf

4.9 MUNKALEHETŐSÉGEK SZELLEMI VAGY TESTI FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK SZÁMÁRA A SZOCIÁLIS FARMON	
Szerző neve és intézménye	Christine Baumbach-Knopf, Claudia Schneider, Thüringer Ökoherz e.V. Németország
Téma	Hogyan segíthet a szociális farmgazdálkodás a testi vagy szellemi fogyatékos embereknek.
Absztrakt	A fogyatékkal élők segítséget nyújthatnak a mezőgazdasági kistermelőnek, aki cserébe biztonságos munkahelyet biztosít számukra. Számos országban a szociális szolgáltatók maguk indították el a szociális farm projekteket. Ezeken a farmokon a fogyatékkal élők együtt dolgoznak a védett munkahelyen, vagy akár együtt is élnek a gazdaság területén, védett otthon-rendszerben. A munkavégzéshez mindenképp szükséges a foglalkoztatottak fizikai és szellemi állapotának ismerete. A szellemi fogyatékkal élők sokszor szívesen végeznek monoton és ismétlődő feladatokat (pl. burgonya válogatása), mivel ez a munka nyugtató hatást fejt ki. Egyes foglalkoztatottak képesek fizikailag megterhelő munkát végezni (pl. a trágya elhordása), míg mások erre nem alkalmasak a fizikai állapotuk miatt. Az állattartással kapcsolatos munka megerősíti a foglalkoztatottak önbizalmát, magabiztosságát és azt az érzést erősíti bennünk, hogy szükség van rájuk. Annak érdekében, hogy a szociális farmgazdálkodók helyesen tudjanak reagálni az adott viselkedési mintákra, feltétlenül ismerniük kell az egészségkárosodás típusát és mértékét. Ebből kifolyólag a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági szabályokat hozzá kell igazítani a fogyatékkal élők készségeihez és igényeihez. A hallgatók megtanulnak egyszerűen és érthetően fogalmazni és így gördülékenyen kommunikálni a foglalkoztatottakkal. A kurzus során elsajátítanak olyan kompetenciákat is, mint pl. a türelem, érzékenység és empátia a fogyatékkal élők iránt, amelyek szükségesek a farmtevékenységek bemutatásakor, magyarázásakor.
Tudományterület	pedagógia (speciális oktatás, környezetismeret, szakképzés, felnőttképzés, szociális munka) szociális munka (felnőttképzés, pedagógia, terápiás pedagógia, szociális menedzsment, projektmenedzsment, ügyvitel, szociálpolitika, szociális jog, egészségfejlesztés, szociológia) pszichiátria (pszichoszomatikus pszichiátria, szociálpszichiátria)
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az Európai Unió fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény célja a fogyatékkal élők egyenjogú társadalmi részvételének biztosítása. A szociális farmgazdálkodás minden foglalkoztatottnak értelmes munkát kínál, függetlenül attól, hogy milyen fogyatékossgal él. A szociális farmgazdálkodás lehetőséget teremt arra, hogy a speciális igényű emberek meg tudjanak jelenni és elhelyezkedni a munkaerőpiacon. Számos európai országban az értelmi fogyatékossgal élők képezik a szociális farmgazdálkodás legnagyobb létszámú célcsoportját. Többféleképpen vesznek részt a szociális farmgazdálkodásban, főleg sok kézi munkát igénylő tevékenységeket végeznek el (pl. gyomlálás). Ezért a szociális gazdálkodóknak olyan ismeretekre van szükségük, amelyek birtokában képesek lesznek megtervezni az ezen célcsoportnak leginkább megfelelő munkafeladatokat.

Forrásjegyzék	Kalisch, M., Van Elsen, T. (2008). <i>Kulturlandschaftsgestaltung in landwirtschaftlichen Betrieben mit Integration von behinderten Menschen - Fallbeispiele in Deutschland</i>. In: Van Elsen, T. (ed.). <i>Von der einzelbetrieblichen Naturschutzberatung im Ökolandbau zum Gesamtbetriebskonzept</i>. Beiträge der Tagungen „Einzelbetriebliche Naturschutzberatung für die Landwirtschaft - Initiativen vernetzen!“ (Dezember 2006) und „Von der Einzelbetrieblichen Naturschutzberatung im Ökolandbau zum Gesamtbetriebskonzept“ (September 2007) in Witzenhausen. FiBL Deutschland e.V., pp. 133-151. Available from http://www.devdummy.de/fileadmin/media/soziale-landwirtschaft.de/PDF/Publikationen_und_Materialien/Publikationen/Kalisch_vanElsen2008_NABE.pdf. Kleinfeldt, H., Van Elsen, T. (2011). Pflege und Erhaltung von Kulturlandschaft durch Menschen mit Behinderung – eine qualitative Studie anhand von drei Fallbeispielen. <i>Naturschutz und Landschaftsplanung</i>. 43 (3), 85-91. Available from http://www.devdummy.de/fileadmin/media/soziale-landwirtschaft.de/PDF/Publikationen_und_Materialien/Publikationen/NuL03-12_085-091-Kleinfeldt_r.pdf. Meidlinger, S., Van Elsen, T. (2009). <i>Milcherzeugung und Soziale Arbeit. Arbeitsplätze für Menschen mit Behinderung in ökologisch wirtschaftenden Milchviehbetrieben</i>. In: Mühlrath, D., Albrecht, J., Rinckh, M. R., Hamm, U., Heß, J., Knierim, U., Möller, D. (eds.). Beiträge zur 10. Wissenschaftstagung Ökologischer Landbau, Zürich, Köster Verlag, pp. 398-401. Available from http://www.orgprints.org/14561/1/Meidlinger_14561.pdf. ISBN: 978-3-89574-700-7 Van Elsen, T. (2015). Anthroposophische Lebens- und Arbeitsgemeinschaften als Orte ökologischer Inklusion. <i>Behinderte Menschen</i>. 6, 63-68.
Linkek	Német nyelven: http://www.gutshof-hauteroda.de/ https://diekuhorster.de/ https://www.caritas-wien.at/hilfe-angebote/menschen-mit-behinderung/tagesstaetten/wien/tageszentrum-am-himmel/ Cseh nyelven: http://www.vallila.cz/

4.10 A TERMÉSZET JÓTÉKONY HATÁSAI AZ EMBER EGÉSZSÉGÉRE ÉS JÓLÉTÉRE	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	A szociális gazdaságok olyan környezetben működnek, amelyek jótékony hatással vannak az ember egészségére és jólétére. A hallgatók megtanulják, hogy hogyan lehet a természeti elemeket és a természettel való kapcsolatot felhasználni a célcsoporttagok / betegek / látogatók egészségének és jólétének fokozására a farm természetes környezetében.
Absztrakt	Az ember nemcsak része a természetes ökoszisztémáknak, de fennmaradása függ is az ökoszisztémák meglététől. A gyorsan változó környezetben és az egyre növekvő urbanizációval az ember ökoszisztémákkal való kapcsolata is kihívás elé van állítva. A természetes környezet közvetlenül és közvetetten is befolyásolja az ember egészségét és jólétét. A városi zöld és kék területek lehetőséget kínálnak a stresszoldásra és a fizikai aktivitásra. A kialakított közösségi terek a helyi társadalmi interakciók és a gyerekek közös játékaiknak helyszínei. A krónikus stressz, a mozgásszegény életmód és a társadalmi kohézió hiánya a nem fertőző betegségek három fő kockázati tényezője, ami magyarázza a természethez való kapcsolódás fontosságát az egészségfejlesztés szempontjából. A természetes környezet egészségre és jólétre gyakorolt kedvező hatása egyre inkább bebizonyosodott. A természettel való kapcsolat hozzájárul az immunrendszer erősödéséhez és az érzékszervek fejlődéséhez, amely közvetlen neurobiológiai hatással van a kognitív fejlődésre és a stressz ellenálló képességre.
Tudományterület	közegészségügy
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás azon az elven alapszik, hogy a természettel való kapcsolat pozitív hatást gyakorol az ember egészségére és jólétére. Ezért fontos a hallgatóknak megismerniük az alapvető elméleteket és a kutatási eredményeket a témában.
Forrásjegyzék	Maller, C., Townsend, M., Pryor, A., Brown, P., & St Leger, L. (2006). Healthy nature healthy people: 'contact with nature' as an upstream health promotion intervention for populations. <i>Health Promotion International</i> , 21, Issue 1, March 2006, pp. 45–54, (English). Available from https://doi.org/10.1093/heapro/dai032 Maas, J., Verheij, R. A., Groenewegen, P. P., de Vries, S., Spreeuwenberg, P. (2006). Green space, urbanity, and health: How strong is the relation? <i>Journal of Epidemiology & Community Health</i> 60(7), 587-92. DOI 10.1136/jech.2005.043125. (English)
Linkek	Minnesota Egyetem, kutatás, gyakorlati példák és videók (angol nyelven): https://www.takingcharge.csh.umn.edu/enhance-your-wellbeing/environment/nature-and-us/how-does-nature-impact-our-wellbeing

4.11 A KOMMUNIKÁCIÓ ALAPJAI	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	A hallgatók megtanulják, hogy lehetetlen csupán egy szinten kommunikálni és megismerkednek olyan modellel, amely segítségével elemezhetik és kiküszöbölhetik a kommunikációval kapcsolatos problémákat.
Absztrakt	Schulz von Thun (Négy-Fül) kommunikációs modelljében minden üzenetnek négy aspektusa van és minden üzenetfogadónak négy füle van: 1. Tények: pusztán adatok és az üzenet tényei. 2. Önkinyilatkoztatás: a beszélő (üzenetküldő, feladó) információkat ad magáról (okok, értékek, érzelmek, stb.) 3. Kapcsolat: információk az üzenetküldő és fogadó közötti kapcsolatáról. 4. Elvárás: az üzenetfogadóval szembeni kívánság vagy elvárás. Szinte minden üzenet célja, hogy a fogadó tegyen valamit. Ez történhet nyílt vagy rejtett (manipulatív) befolyással. Kommunikációs problémák akkor merülnek fel, amikor a fogadó válaszol az üzenet azon aspektusára, amelyre a feladó nem akart összpontosítani. Kevesen képesek érzékelni az üzeneteknek mind a négy aspektusát. Ezen ismeretek birtokában és az önreflexió segítségével létrejöhet a lehető legtisztább kommunikáció. A kommunikációs készségek, mint pl. átfogalmazás, aktív hallgatás, kérdés megfogalmazási technikák, küldő-adó-modell és erőszakmentes kommunikáció alkalmazása segítik a szociális gazdálkodókat, hogy sikeresen kommunikáljanak a foglalkoztatottakkal, kormányzati szervezetekkel és más érdekeltekkel.
Tudományterület	kommunikáció, szociális munka
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	2 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A kommunikációs készségek fejlesztése nagy jelentőséggel bír, mivel a szociális gazdálkodás terén különböző szakmák működnek együtt. A szociális gazdálkodókkal kapcsolatban vannak és kommunikálnak számos érintettel - foglalkoztatottakkal, kormányzati szervezetek képviselőivel, vidéki közösség tagjaival. Különböző tudományterületek, tapasztalatok és elvárások találkoznak egy szociális farmon, ezért a fejlett kommunikációs készségek segítenek leküzdeni e háttér heterogenitását és elkerülni a konfliktusokat.
Forrásjegyzék	Schulz von Thun, F. (1981, 1989, 1998). <i>Miteinander Reden</i> . Vol. 1 – 3. Reinbek bei Hamburg, Rowohlt Taschenbuch Verlag. ISBN: 9783499174896 (German). Watzlawick, P., Beavin, J. H., and Jackson, D. D. (1967). <i>Pragmatics of Human Communication: A study of interactional patterns, pathologies and paradoxes</i> . New York, Norton. ISBN: 0393010090 (English). Watzlawick, P., Weakland, J. H., and Fish, R. (1974). <i>Change: Principles of problem formulation and problem resolution</i> . New York, Norton. ISBN: 9780393707069 (English).
Linkek	Német nyelven: Kommunikáció jegyzet http://wirtrainieren.de/werkzeugkoffer/vier-seiten-einer-nachricht/ Angol nyelven: Kommunikáció és interperszonális készségek a szociális munkában https://epdf.tips/communication-and-interpersonal-skills-in-social-work-2nd-edition-transforming-s.html (English)

5. TANEGYSÉG

“GAZDÁLKODÁSI TEVÉKENYSÉGEK ÉS GAZDASÁGOK ADAPTÁLÁSA A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁSHOZ” ABSZTRAKTOK

Ez a tanegység szintén szoros összefüggésben áll a gyakorlattal, ugyanis arra összpontosít, hogyan alakítható ki egy szociális farm a folytatott tevékenységekre támaszkodva és a meglévő források felhasználásával. Az adaptálás olyan tevékenységekre terjed ki, amelyek igénylik a szociális gazdálkodó fokozott figyelmét, mint pl. a gépek kezelése vagy a munka az érintettekkel. Ezen kívül olyan gyakorlati kérdések is megvitatásra kerülnek, mint az egészség és biztonság, a kockázatkezelés, az épületek átalakítása, valamint ezekhez kapcsolódó aggályok, problémák. Abból kiindulva, hogy az utóbbiak a szociális farmokra vonatkozó jogszabályi környezethez köthetők, az itt található felvetéseket lehetséges megközelítésnek javasolt tekinteni. A jogi keretek nemzeti sajátosságai (pl. az egészségügyi és - biztonsági és a foglalkoztatottak védelmére vonatkozó jogszabályok, vagy akár az agrárszabályozás) miatt e fejezet tartalma is eltérő lesz a konkrét esetekben. Ugyanakkor ez a rész olyan alapvető szempontokat foglal össze, amelyek segítik a hallgatókat abban, hogy a későbbi munkájuk során meg tudjanak birkózni a bürokratikus rendszer néhány hiányosságával és kellemetlen hatásával.

A “Gazdálkodási tevékenységek és gazdaságok adaptálása a szociális farmgazdálkodáshoz” tanulási céljai

A hallgató képes lesz:

- Felelősséget vállalni azalkalmazottak és önkéntesek tevékenységeinek sikeres megtervezéséért
- Felosztani felelősségeket, konzultálni és együttműködni az alkalmazottakkal, önkéntesekkel és foglalkoztatottakkal
- Felkészíteni az alkalmazottakat és önkénteseket a feladatok ellátására
- Elvégezni a farm sikeres adaptálását (gépek, felszerelések, szerszámok, hely, épületek és szállítás) a foglalkoztatottak igényeinek figyelembevételével
- Felelősséget vállalni a munkaegészségügyi és - biztonsági előírások megfelelő betartásáért
- Hozzájárulni a foglalkoztatottak jólétének, elégedettségének növeléséhez és motivációjának megerősítéséhez azzal, hogy a képességeinek és elvárásainak leginkább alkalmas tevékenységeket választja
- Elősegíteni a személyes és szakmai fejlődést, és növelni a célcsoport tagok foglalkoztathatóságát
- Együttműködni az érintett intézményekkel, illetve szakértőkkel
- Konzultálni műszaki szakemberekkel az épületek adaptálásával kapcsolatban

5.1 KERTÉSZKEDÉS SPECIÁLIS IGÉNYEKSEL RENDELKEZŐ EMBEREKKEL	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	A hallgatók megismerik az akadálymentes kerttervezést, a speciális kerti eszközöket és a speciális igényekkel rendelkező emberekkel történő kertészkedés módját. A hallgatók a kurzus végére képesek lesznek a különféle célcsoporttal történő munka kerti tevékenységeinek megtervezésére és a hosszú távú munkakörnyezet kialakítására.
Absztrakt	A biztonságos és kényelmes fizikai és mentális tevékenység egyik élvezetes és egészséges módja a kertészkedés. Kertészeti tevékenység végezhető szabadidős testmozgásként, ugyanakkor a kertészkedés alkalmas a finommotoros képességek fejlesztésére, a rugalmasság fokozására, az egyensúly-, valamint a szem / kéz koordinációjának a fejlesztésére is. Az akadálymentes kert olyan, mint egy egyszerűen megközelíthető balkonláda, amely pereme derékmagasságban van, vagy mint egy otthon, amelyet teljes egészében kerekesszékes életvitelhez terveztek. A következő témákat fontos a képzés során átvenni: burkolatok típusai, természetű ládák, emelt ágyások, függőleges kertészkedés, adaptív kerti eszközök, növények kiválasztása, vízvételi lehetőségek, árnyék- és pihenőhelyek. A tevékenységeket mindig a célcsoporttagok képességeinek megfelelően kell megtervezni, gyakorlatban ki- telezni majd kiértékelni.
Tudományterület	kertészet
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	60 kreditértékű tanúsítvánnyal záruló képzésként, vagy 12 kreditértékű kurzusként ajánlott MSc képzésen belül
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A kertészet a szociális gazdálkodás fontos része. Hagyományosan a gazdaságok rendelkeznek konyhakerttel. A szociális gazdaságon belül a kertészeti tevékenység fókuszálhat zöldségfélék, gyógynövények vagy dísnövények termesztésére, de folytatható terápiás céllal is.
Forrásjegyzék	Dvořáčková, J., Křivánková, D., & Uhříčková, A. (2016). <i>Jak léčí zahrada. Praktické náměty pro zahradní terapii</i> . Brno: Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání. Haubenhofer, D., Enzenhofer, K., Kelber, S., Pflügl, S., Plitzka, E. (2013). <i>Gartentherapie. Praxis, Wissenschaft, Theorie. ETZ-Projekt Gartentherapie: Österreich</i> . (German, Czech). Available from http://www.greencare.at/wp-content/uploads/2018/01/gartentherapie-theorie-wissenschaft-praxis.pdf Kaplan, R., Kaplan, S. (1989). <i>The experience of nature – a psychological perspective</i> . Cambridge, Cambridge University Press. Meixner-Katzmann, K. (2014). <i>Therapieraum Garten. Kinder fördern in und mit der Natur</i> . ETZ-Projekt Gartentherapie: Österreich. (German, Czech). Available from https://www.naturimgarten.at/sites/default/files/therapieraum_garten_kinder_foerdern_in_und_mit_der_natur.pdf . Putz, M. (2013). <i>Lebensraum Natur. Gartentherapie für Seniorinnen in Wohn- und Pflegeeinrichtungen</i> . ETZ-Projekt Garten-therapie: Österreich. (German, Czech). Elérhető: https://www.naturimgarten.at/files/content/2.%20UNSER%20ANGE-BOT/2.6.%20Soziale%20Einrichtungen/20130909_gartentherapie_seniorinnen_de_web.pdf
Linkek	Szociális és terápiás kertészet, gyakorlati tippek az időskorúakkal vagy a speciális igényű emberekkel végzett kerti munkához (angol nyelven): https://www.carryongardening.org.uk Akadálymentesített kertekről forrásgyűjtemény (angol nyelven): https://www.nchpad.org/1496/6450/Accessible-Gardening Videógyűjtemény az akadálymentesített kertészkedésről (angol nyelven): https://www.christopherreeve.org/living-with-paralysis/health/staying-active/accessible-gardening

5.2 EGYETEMES TERVEZÉSI ALAPELVEK A SZOCIÁLIS FARMOK JOBB HOZZÁFÉRÉSI VISZONYAINAK KIALAKÍTÁSÁHOZ	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	Az egyetemes tervezési alapelvek célja a gazdálkodási környezet, a termékek és a kommunikáció tervezésének irányítása. Alkalmazhatók a meglévő gazdaságok értékeléséhez, a szociális funkcióhoz igazodó tervezési folyamat irányításához és az alkalmasabb, jobban használható munkahelyek jellemzőinek megismertetéséhez.
Absztrakt	A kurzus az egyetemes tervezés 7 alapelvére fókuszál, amelyeket 1997-ben fejlesztettek ki az Észak-karolinai Állami Egyetem építészei, terméktervezői, mérnökei és környezettervezési kutatói munkacsoportok. 1. alapelv: Egyenlő, méltányos használat = az eltérő képességekkel rendelkező emberek számára hasznos tervezés. 2. alapelv: Rugalmasság = A farm kialakítása az egyéni preferenciák és képességek széles skáláját fedi le. 3. alapelv: Egyszerű és intuitív használat = könnyű eszközhasználat, függetlenül a felhasználó előzetes tapasztalataitól, tudásszintjétől, nyelvi ismereteitől vagy egyéni koncentrációs készségétől. 4. alapelv: Észlelhető információk = a szükséges információk hatékony közlése a felhasználóval. 5. alapelv: Nagy hibátűrő képesség = A kialakítás minimalizálja a véletlen vagy nem szándékos cselekedetek veszélyeit és káros következményeit. 6. alapelv: Alacsony fizikai erőfeszítés = hatékonyan és kényelmesen, minimális fáradsággal használható kialakítás. 7. alapelv: Méret és tér a megközelítéshez és használathoz = Megfelelő méret és hely biztosított a megközelítéshez, az eléréshez és a felhasználáshoz, függetlenül a felhasználó testméretétől, testtartásától vagy mozgáskészségétől.
Tudományterület	tervezés, hozzáférés
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdaság indításakor különböző képességekkel rendelkező személyek vesznek részt a gazdaság épületeit és munkaterületeit. Ezért fontos, hogy megismerjék a környezet és a kommunikáció akadálymentességének fontosságát, annak érdekében, hogy minden igényt kielégítő munkahelyi, oktatási vagy rekreációs környezet jöjjön létre. Azok a hallgatók, akik ezen a kurzuson részt vesznek, képesek lesznek az Egyetemes Tervezési Alapelveket a gazdaság adottságainak megfelelően használni.
Forrásjegyzék	Story, M. F. (1998). Maximizing Usability: The Principles of Universal Design. <i>Assistive Technology</i> , 10 (1), 4-12, DOI: 10.1080/10400435.1998.10131955
Linkek	A "Design for All" egy osztrák nonprofit szervezet, amely a "befogadó tervezés" megközelítését népszerűsíti az épület, termék- és szolgáltatás-tervezés és -fejlesztés minden területén: (német és angol nyelven): https://www.designforall.at/publikationen/planungshilfen/ Az EIDD Design for All Europe egyedülálló nemzetközi platform, amely egy "befogadóbb Európa" céljából tömöríti az érdekelt szervezeteket: (angol nyelven): http://dfaeurope.eu/ A gazdák, farmerek és fogyatékkal élő mezőgazdasági dolgozók életminőségének javítása: online tanfolyam, videók angol nyelven: (angol nyelven): http://www.agrability.org/resources/disability-and-agriculture/

5.3 A SZOCIÁLIS GONDOZÁST CÉLZÓ TEVÉKENYSÉGEK SZOLGÁLATÁBA ÁLLÍTHATÓ GAZDÁLKODÁSI ERŐFORRÁSOK AZONOSÍTÁSA

Szerző neve és intézménye	Rhys Evans, Nowegian University, College for Agriculture and Rural Development, Norvégia
Téma	A meglévő gazdálkodási erőforrások szociális gazdálkodás keretében történő használatba vétele.
Absztrakt	A sikeres és jövedelmező szociális gazdálkodás egyik kulcsa a tőkebefektetési költségek minimalizálása a meglévő mezőgazdasági eszközök, például épületek, helyiségek, berendezések termelésbe állítása révén. A hallgatók az erőforrás-alapú vidékfejlesztési módszertan és segéd-mellékletei (pl. eszközleltár) révén eszközhez jutnak a meglévő értékes erőforrások azonosításához, és biztosíthatják, hogy az összes szükséges eszköz megtalálható legyen az újonnan induló szociális gazdaságban.
Tudományterület	gazdálkodás, vállalkozás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Norvégia és az Egyesült Királyság legtöbb szociális gazdasága átalakított gazdasági épület-kapacitásokat hasznosítva működik. A kurzus segíti a hallgatókat a szociális farm indítását megalapozó üzleti koncepció részeként az átalakításra kerülő eszközök azonosításában.
Forrásjegyzék	Evans, R. (2007). <i>Asset-based Rural Community Development – putting the „rural” into ABCD in the UK</i> . University of the West of England, Department of Geography seminar series. O`Leary, T. (2007). <i>Asset Based Approaches to Rural Community Development</i> . Carnegie UK Foundation, Dumfermline (UK)
Linkek	Carnegie UK Foundation (Angol nyelven): https://www.carnegieuktrust.org.uk/

5.4 ERŐFORRÁS-MEGOSZTÁS A SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁS ÉS AZ EGYÉB GAZDÁLKODÁSI TEVÉKENYSÉGEK KÖZÖTT	
Szerző neve és intézménye	Rhys Evans, Nowegian University, College for Agriculture and Rural Development, Norvégia
Téma	Terek és épületek, valamint gépek, berendezések és eszközök adaptálása szociális farmgazdálkodáshoz.
Absztrakt	Kutatások bizonyítják, hogy a legsikeresebb multifunkcionális agrárvállalkozások gazdasági sikereiket részben az eszközök, például épületek, terek, mezőgazdasági felszerelések reorganizációja vagy más tevékenységekkel való megosztása révén érik el. A kurzus bemutatja ennek alapelveit, számos gyakorlati példát kínál, és eszközöket ad a hallgatóknak saját erőforrásaik és igényeik elemzéséhez (például az ún. „erőforrás-alapú vidékfejlesztési modell eszköz” /Asset-based Rural Development Model Tool/ révén) annak érdekében, hogy sikeresen hajtsák végre üzleti stratégiájukat.
Tudományterület	gazdálkodás, vállalkozás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	5 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdaságok kiváló példái a gazdaságok multifunkcionalitásának. A szociális gazdálkodás mezőgazdasági részét illetően fontos megérteni, hogy a különböző tevékenységek hogyan támogatják egymást, különösen az eszközök és erőforrások megosztása révén. Ugyanakkor minden szociális gazdaságnak meg kell találnia az optimális egyensúlyt a gazdálkodás és az kliensek számára nyújtott szolgáltatások között. Tudatos stratégiára van szükség a releváns eszközök azonosításához és optimális kiaknázásához mindkét tevékenységi irány esetében.
Forrásjegyzék	Evans, R. (2007). <i>Asset-based Rural Community Development – putting the ‘rural’ into ABCD in the UK</i> . University of the West of England, Department of Geography seminar series O`Leary, T. (2007). <i>Asset Based Approaches to Rural Community Development</i> . Carnegie UK Foundation, Dumfermline (UK).

5.5 FORRÁSBEVONÁS ÉS GAZDASÁGI ÉLETKÉPESSÉG A SZOCIÁLIS MEZŐGAZDASÁGBAN	
Szerző neve és intézménye	Bálint Csaba, Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	Bevezetés a mezőgazdasági termelés és társadalmi funkcióinak gazdasági sajátosságaiba és finanszírozási lehetőségeibe.
Absztrakt	A mezőgazdaság összetett termelési, ökológiai, társadalmi és kulturális funkciókkal rendelkezik. Az ágazatra jellemző a magas tőkeigény, a beruházások lassú megtérülése, a ciklikusság, a viszonylag alacsony jövedelemszint, valamint a természeti és piaci kockázatoknak való kitettség. Ezen okok miatt elengedhetetlen a megfelelő finanszírozás, amely belső és külső forrásokból, például belső tőkeképzésből, támogatásokból és kölcsönökből származhat. A támogatásokat elsősorban az Európai Unió és a tagállamok nyújtják, míg a kölcsönöket közvetlen és közvetett pénzügyi tranzakciók keretében, specializált hitelintézetek és kereskedelmi bankok nyújtják. A forrásbevonás további, megfontolásra érdemes lehetőségei a magánadományok, a nem kormányzati szervezetekkel való együttműködés vagy akár egy olyan civil szervezet létrehozása, amely képes adományok fogadására. A hallgatónak tudniuk kell, hogyan kell kidolgozni a szociális gazdálkodás forrásteremtési stratégiáit, illetve, hogy hogyan lehet azonosítani és megpályázni a mezőgazdasági és társadalmi tevékenységek állami és magánfinanszírozásának forrásait. Meg kell ismerniük továbbá az innovatív finanszírozási módokat is, mint például a közösségi finanszírozás, adományozási kampányok, szponzorálás. A forrásteremtés mellett a menedzsment egy komplex feladat, amely különösen a támogatások kezelésével és a könyveléssel kapcsolatos ismereteket igényli.
Tudományterület	pénzügyek, agrárközgazdaság
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	4 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás céljainak elérése csak stabil gazdasági háttérrel lehetséges, elsősorban a versenypiacon való részvétellel, figyelembe véve az agrár- és foglalkoztatás-politikai támogatások lehetséges forrásait és a pénzintézetek hiteleit, amelyeket a kormányzati vagy a civil szektor által biztosított egyéb lehetőségek egészítenek ki.
Forrásjegyzék	Baumann, M. (2016). <i>Fördermittel akquirieren. So schreiben Sie einen überzeugenden Antrag</i>. Schäfer-Poeschel, Stuttgart. ISBN: 978-3-791-03597-0 (German) European Commission (2017). <i>CAP Explained – Direct Payments for Farmers 2015-2020</i>. Available from https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/direct-support/direct-payments/docs/direct-payments-schemes_en.pdf Fundraising Akademie (ed.) (2016). <i>Fundraising. Handbuch für Grundlagen, Strategien und Methoden</i>. Gabler, Wiesbaden. ISBN: 978-3-658-07110-3 (German) Jakubinyi, L. (ed.) (2015). <i>Szociális farmok létrehozása Magyarországon</i>. Szimbiózis Alapítvány, Miskolc. ISBN: 978-963-12-3567-8 (Hungarian) Miller, C., Jones, L. (2010). <i>Agricultural Value Chain Finance</i>. Food and Agriculture Organization of the United Nations and Practical Action Publishing. ISBN: 978-1-85339-702-8 Ujj, A. (ed.) (2017). <i>Social Farming Best Practice Collection in Visegrad Countries</i>. Szent István Egyetem Press. ISBN: 978-963-269-665-2
Linkek	Dolgok, amelyeket érdemes fejben tartani szociális vállalkozás forrásteremtéséhez (angol nyelven): https://www.inspire2enterprise.org/key-things-to-bear-in-mind-when-fundraising-for-your-social-enterprise/ Szociális szolgáltatások finanszírozása (angol nyelven): https://www.eurodiaconia.org/hu/category/themes/social-and-health-care-services/funding-of-social-services/

5.6 A KONFLIKTUSKEZELÉS ALAPJAI	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	A hallgatók megismerkednek a konfliktusok kialakulásával és eskkalációjával. Emellett képesek lesznek a konfliktus felismerésére az eskkaláció fázisai alapján, valamint a különböző konfliktuskezelési módszerek alkalmazásával hatékony eszköz javaslatára.
Absztrakt	Friedrich Glasl konfliktus-eszkkalációs modellje a konfliktusok kilenc szintjét tartalmazza. Az első szint a következőkből áll: 1) megkeményedés, 2) polarizáció és vita, 3) szavak nélkül. Ez mindenki számára hasznos (win-win, győztes-győztes) szint, ahol a konfliktuskezelés moderálás útján lehetséges. A második szint a "win-loss" szint, amelyet a következők alkotnak: 4) imázs és koalíció, 5) a tekintély elleni támadás, 6) ultimátum. Ebben a szakaszban a konfliktuspartnerek mindenképpen nyerni akarnak. A moderálással itt már nem kezelhető a konfliktus - külső semleges közvetítőre van szükség (mediáció, szocioterápiás folyamat). A harmadik szinten a felek csak veszíthetnek (ezért Glasl „vesztes-vesztes” szintnek nevezte el). E szint elemei: 7) korlátozott megsemmisítő csapások, 8) a másik fél teljes megsemmisítése 9) együtt a szakadékban. A konfliktus kezelése itt rendkívül nehéz. A megoldás külső hatalmi kényszer bevonásával lehetséges (bíróság, katonaság), mivel a felek nem képesek erre. Konfliktuskezelési módszerek: aktív hallgatás, jéghegy- modell, erőszakmentes kommunikáció, visszajelzés, világmodell, parafrázis.
Tudományterület	kommunikáció, szociális munka
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	1 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás terén a konfliktusok megoldása kulcsfontosságú a projekt sikerének szempontjából. Különböző szakmák, célok és elvárások találkoznak egy gazdaságban. A konfliktusok definiálása és kezelése megköveteli azon tudás megszerzését, amely bemutatja a konfliktus létrejöttét és eskkalációját. A konfliktus azonosítása az első lépést jelenti a konfliktuskezelési módszerek alkalmazása felé.
Forrásjegyzék	Bähner, C., Oboth, M., & Schmidt, J. (2011). <i>Praxisbox Konflikt-klärung in Teams & Gruppen: Praktische Anleitung und Methoden zur Mediation in Gruppen</i>. Paderborn, Junfermann Verlag. ISBN: 9783873876798 (German). Ballreich, R. & Glasl, F. (2011). <i>Konfliktmanagement und Mediation in Organisationen</i>. Stuttgart, Concadora Verlag. ISBN: 3940112151 (German). Glasl, F. (2017). <i>Selbsthilfe in Konflikten: Konzepte - Übungen - Praktische Methoden</i>. 8th Ed. Stuttgart, Freies Geistesleben. ISBN 3772515908 (German). Holler, I. (2016). <i>Trainingsbuch Gewaltfreie Kommunikation</i>. 8th Ed. Paderborn, Junfermann Verlag. ISBN 9783955715731 (German). Rosenberg, M. (2009). <i>Nonviolent Communication: A Language of Life</i>. 3rd Ed. Encinitas, CA, PuddleDancer Press. ISBN 189200528X (English).

Linkek	Német nyelven: A konfliktus menedzsment eszköztára http://wirtrainieren.de/werkzeugkoffer/konfliktmanagement-eskalationsstufen-nach-glasl/ http://wirtrainieren.de/werkzeugkoffer/konflikt/ Konstruktive Haltungen in institutionellen Konflikten und Verhaltensweisen - Erfahrungen, Begriffe, Fähigkeiten (German): https://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/Papers/Reports/br3d.pdf A konfliktus menedzsment alapjai fiatalok számára https://www.renner-institut.at/fileadmin/user_upload/images_pdfs/publikationen/Moderationstoolbox/SR_ADJ_Konflikt_M4_2014_end.pdf Alap vezetési készségek, Swiss Federal Institute of Technology Zurich: https://www.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/mtec/chair-of-entrepreneurship-dam/documents/BMS_Downloads/READER_Konfliktlosungstechniken.pdf
---------------	--

5.7 ERGONÓMIAI ÉRTÉKELŐ MUNKALAP (ERGONOMIC ASSESSMENT WORKSHEET, EAWS)	
Szerző neve és intézménye	Birgit Steininger, University College for Agrarian and Environmental Pedagogy, Ausztria
Téma	Ergonómiai Értékelő Munkalap a szociális gazdálkodás munkahelyi fizikai stresszfaktorainak értékelésére.
Absztrakt	A mezőgazdaságban gyakori a biomechanikai túlterheléssel járó munkaterhelés. Az EAWS (Ergonómiai Értékelő Munkalap) egy ergonómiai eszköz a biomechanikai túlterhelés miatti kockázatok szűrésére, amelyet úgy fejlesztettek ki, hogy átfogó kockázatértékelést készítsen, amely magában foglal minden biomechanikai kockázatot, melynek az üzemeltető munkahelyi feladatai során ki lehet téve. Az EAWS egy ergonómiai eszköz az adott munkaállomáson keletkező munkaterhelés méréséhez egy adott munkamódra vonatkozóan, egy adott termelési terv szerint, egy adott munkaszervezeten belül. Az EAWS biztosítja a szükséges információkat a munkafeladat újratervezéséhez. Minden ergonómiai kockázat-átvilágító eszköz alapja a kapcsolat létrehozása a munkafolyamatot meghatározó három tényező (erő, gyakoriság, fogás) és a túlterhelés vagy akár foglalkozási betegség kialakulásának lehetősége között. A szociális gazdálkodáson belül optimalizálni kell a munkaterhelést, hogy a munkafeladatokat a célcsoporthoz igazítsák.
Tudományterület	munkahelyi ergonómia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	1 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A mezőgazdaságban a munkafeladatok magas szintű fizikai stresszt jelentenek. Amikor a speciális szükségletekkel rendelkező érintettek a gazdaság különböző munkafolyamataiban vesznek részt, fontos a munkafeladatok kiértékelése és adaptálása az ügyfél képességeinek megfelelően, hogy biztonságos és egészséges munkakörnyezet jöjjön létre. Az EWAS ismerete támogatja a munka adaptálását a kliensek képességeihez.
Forrásjegyzék	Az EAWS egy nemzetközi szakértői csoport által kidolgozott és folyamatosan továbbfejlesztett alapszintű kockázatértékelési módszer a biomechanikai terhelés kialakításához. A módszer támogatja felhasználóit a fizikai igénybevétel felmérésében, a kockázatelemzés elvégzésében és az ergonómia javítását célzó intézkedések értékelésében - a tervezéstől a folyamatban lévő építésig. http://www.eaws.it/ Sokféle nyelven elérhető.
Linkek	Produktív és biztonságos munkahely-tervezés (német és angol nyelven): https://www.dmtm.com/glossar/inhalt/Ergonomic+Assessment+Worksheet/

5.8 MUNKAHELYI- ÉS SZAKKÉPZÉS OKTATÁSI ISMERETEK (A KÖRNYEZETBARÁT SEKTORBAN)	
Szerző neve és intézménye	Gerriet Trei, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	Oktatás, munkamenedzsment, oktatói vizsga előkészítése (Németországban)
Absztrakt	Azoknak a gazdálkodóknak, akik alkalmazottakat foglalkoztatnak vagy képzik is őket, a szakmai technikai ismeretek mellett egyéb ismeretekkel is rendelkezniük kell az oktatás és kommunikáció terén. Tudniuk kell, hogy hogyan válasszák ki a célcsoport számára megfelelő képzési módszereket és anyagokat, és hogy hogyan használják azokat megfelelően az adott helyzetben; hogyan segítsék a munkavállalók társadalmi és személyes fejlődését; hogyan azonosítsák a problémákat és a konfliktusokat időben; és dolgozzanak ki rájuk megoldást. A kurzus résztvevők megtanulják, hogy hogyan lehet megtervezni és irányítani a személyközpontú szakoktatást, valamint munkafolyamatokat, és hogyan kell megtervezni az emberközpontú munkahelyeket. Németországban a kurzus a zöld szakmák oktatói alkalmassági rendeletén (AEVO) alapul, és a kurzus hallgatói felkészítést kapnak az oktatói alkalmassági vizsgákra.
Tudományterület	mezőgazdaság, erdészet, kertészet, feldolgozás, kommunikációs pedagógia, tantárgy-didaktika
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	A „Biogazdálkodás és marketing” BSc képzés 6 kredites modulja.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás során még nagyobb szükség van a speciális oktatásra és a kommunikációra, különösen akkor, ha a gazdaság a célcsoporttagok számára munkahelyként szolgál. A gazdáknak megfelelő ismeretekre van szüksége ahhoz, hogy a célcsoporttagok igényei és képességei ismeretében dolgozni és hatékonyan tudjon kommunikálni velük, különösen azokkal az emberekkel, akiknek a szóbeli kommunikáció gondot jelent.
Forrásjegyzék	AID Infodienst (Ed.) (2015). <i>Arbeitsunterweisung. Ein Leitfaden für Ausbilder und Ausbilderinnen</i> . 5th ed. AID: Bonn. Available from www.ble-medienservice.de : Artikel-Nr.: 1177 VELA (Ed.) (2013). <i>Berufsausbildung und Mitarbeiterführung</i> . 7th ed. Stuttgart, Verlag Eugen Ulmer. ISBN 978-3-8186-0787-6 Möhlenbruch, G., & Mäueler, B. (2012). <i>Ausbilden und Führen im Beruf. Die Kursunterlage für Berufs- und Arbeitspädagogik</i> . 2nd ed. Stuttgart: Verlag Eugen Ulmer. ISBN 978-3-8001-1252-4

5.9 DIGITÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK HASZNÁLATA A GAZDASÁGI ERŐFORRÁSOK HATÉKONYABB HASZNOSÍTÁSÁRA	
Szerző neve és intézménye	Rhys Evans, Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling (HLB), Norvégia
Téma	Digitális technológiák és hálózatok a szociális gazdaságok szolgálatában.
Absztrakt	A tudásalapú gazdaság fejlődése beható következményekkel járt valamennyi vállalkozás számára, ideértve a szociális gazdálkodást is. A gazdálkodási tevékenységek megtervezését és végrehajtását, valamint a termelési erőforrások (álló- és forgóeszközök) kezelését és napi működtetését az adatok megfelelő gyűjtésével és felhasználásával, valamint a különböző termelési erőforrások közötti kapcsolatok hatékony rendszerével szükséges támogatni. Ugyanakkor az online alkalmazások (például közösségi média, mobil applikációk, tematikus webhelyek) ésszerű használata hozzájárulhat a jelentősebb piaci jelenlétéhez és a fogyasztók, együttműködő partnerek és kliensek közösségeihez való könnyebb hozzáféréshez. A kurzus keretet biztosít annak bizonyításához, ahogyan a digitális hálózatok új lehetőségeket kínálnak a vállalkozás hatékony irányításában, a közösséggel és az ügyfelekkel folytatott kommunikációban, valamint a hálózatoknak az üzleti marketingben történő felhasználásában.
Tudományterület	vállalkozás, menedzsment, online kommunikáció
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3-5 kredites kurzus, a kontextustól, a kurzus tervezett hosszától és az értékelési metódustól függően.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az erős hálózatok kiépítése - mind digitálisan, mind társadalmi szempontból - lehetővé teszi az erősebb társadalmi tőke megteremtését kereskedelmi, és közösségépítési szempontból is. Mindkettő nélkülözhetetlen egy erős szociális gazdaság felépítéséhez. A hallgatók új modelleket fognak megtanulni ennek megvalósításához, amelyek közvetlenül összekapcsolják az értékteremtést az intenzívebb kommunikációval és a közösségépítéssel.
Forrásjegyzék	Barlow, J. P. (1994). "The Economy of Ideas". <i>Wired</i> magazine. March 1, 1994. Available from https://www.wired.com/1994/03/economy-ideas/ Castells, M. (2004). <i>Informationalism, networks, and the network society: a theoretical blueprint</i> . In Manuel Castells (red.). <i>The Network Society. A Cross-cultural perspective</i> . Edward Elgar.
Linkek	Jelentés a digitális hálózatépítés előnyeiről (angol nyelven): https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/digitising-agriculture/benifits-and-impact-digital-technologies Jelentés az új digitális technológiákról a mezőgazdaságban (angol nyelven): https://www.agrocares.com/en/news/precision-digital-smart-farming/

5.10 ÁLLATJÓLÉT, MINT MINŐSÉGI ÉS BIZTONSÁGI ALAPKÖVETELMÉNY A SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁSBAN	
Szerző neve és intézménye	Verena Borghorst and Claudia Schneider, Thüringer Ökoherz e.V., Németország
Téma	Minőségi és biztonsági követelmények a szociális gazdálkodásban, állatjólét.
Absztrakt	Az állatok fizikai és mentális egészségre gyakorolt pozitív hatása tudományosan bizonyított. Ez az oka annak, hogy egyes szociális gazdaságok speciális programokat hoznak létre gazdasági- vagy háziállataik segítségével a különféle célcsoportok elérésére. Ezeket a programokat „állatasszisztált beavatkozásoknak” (Animal Assisted Interventions, AAI) hívják. A haszonállatokkal folytatott programok biztonsága és sikere az állatok jólététől függ. A haszonállatokkal való érintkezés (például etetés, gondozás, lovaglás vagy túrázás olyan állatokkal, mint a szamarak, lámák vagy lovak) segítheti az ügyfeleket. A nyújtott szolgáltatástól és a gazdálkodás céljától függően speciális tudás szükséges a fajspecifikus viselkedésről, a takarmányozásról, a tenyésztésről, az állategészségügyről, a higiéniai előírásokról és a megfelelő állatok megválasztásáról. Az adott faj igényeinek megfelelő rendelkezésre álló hely az istállóban és a szabadban, a csoportban élő állatok elhelyezése, valamint a szünetekre és a terápiás állatokra vonatkozó pihenőidőre vonatkozó különös követelmények is az oktatott témakörök közé tartoznak. A hallgatók megtanulják, hogy az egyes fajok számára megfelelő állattartás milyen alapvető minőségi és biztonsági szabvány az AAI-ban.
Tudományterület	mezőgazdaság, állattartás állatasszisztált beavatkozás, terápia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3-5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az AAI különféle formái léteznek, például időseknek szóló programok, haszonállatokra alapozott programok; intézményesített programok, pl. állatok a börtönben, látogatási programok vagy lovas programok. E programok mindegyike állatjóléti dilemmát jelent. Ezért a szociális farm tananyag részét kell képezze az állatoknak az emberi jólét javítására való felhasználásának legitimitásáról szóló etikai diskurzus, amelyet kiegészítenek a haszonállatok jólétéről és elhelyezéséről szóló ismeretek. Rendelkezésre állnak részleges iránymutatások az állatok bántalmazásának elkerülésére (például a háziállatok látogatása a szociális létesítményekben nem haladhatja meg az egy órát). Ezek az irányelvek azonban leginkább a tipikus asszisztens állatfajoknak, például a kutyáknak felelnek meg. Az EU-n belül nincsenek állatjóléti rendeletek vagy jogszabályok a szamarak, lovak és más haszonállatok védelmére.
Forrásjegyzék	Ebinghaus, A., van Elsen, T., Knierim, U. (2013). <i>Tiergestützte Interventionen in der sozialen Landwirtschaft aus Sicht der Tierethologie und -haltung</i>. In: Neuhoﬀ, D., Stumm, C., Ziegler, S. (edt). Beiträge zur 12. Wissenschaftstagung - Ökologischer Landbau: Ideal und Wirklichkeit: Perspektiven ökologischer Landbewirtschaftung, Bonn, pp. 448 – 451. Iannuzzi, D., Rowan, A. N. (1991). Ethical Issues in Animal-Assisted Therapy Programs. <i>Anthrozoös</i> 4(3), pp. 154-163. DOI 10.2752/089279391787057116 Otterstedt, C. (2007). <i>Mensch und Tier im Dialog – Kommunikation und artgerechter Umgang mit Haus- und Nutztieren: Methoden der tiergestützten Arbeit und Therapie</i>. Stuttgart, Franckh-Kosmos Verlag.
Linkek	Német nyelvű iránymutatások: https://www.tierschutzbund.de/fileadmin/user_upload/Downloads/Broschueren/Tiergestuetzte_Massnahmen.pdf

6. TANEGYSÉG

“VÁLLALKOZÁSI ISMERETEK” ABSZTRAKTOK

Az üzleti tudományok területéhez kapcsolódó, a vállalkozás működtetését elősegítő témakör számos szakember véleményének figyelembevétele alapján került be az absztraktok könyvébe. A szociális farm fenntarthatósága megköveteli a foglalkoztatottakkal való felelősségteljes és odaadó munkán kívül még a vállalkozás szakszerű irányítását is, ezért a gazdálkodás pénzügyi és marketing tevékenységeinek tervezése kulcsfontosságú. A javasolt kurzusok fókuszálnak a finanszírozásra, a vállalkozás irányításának napi feladataira a gazdaság mind mezőgazdasági, mind szociális gondozási tevékenységével kapcsolatban, így az üzleti terv készítése ezek lényeges részét képezi.

Megjegyzendő, hogy az egyénileg kialakított, saját alapképzési programokon belül lehet más kiemelt fontosságú kurzusokat is kidolgozni.

A “Vállalkozási ismeretek” tanulási céljai

A hallgató képes lesz:

- Elemzés alapján megfogalmazni a gazdálkodás céljait, prioritásait, lehetőségeit és akadályait
- Elemezni a vállalkozás környezeti feltételeit
- Együttműködni más szereplőkkel és profitálni az együttműködési hálózatok előnyeiből
- Működőképes költségvetést készíteni, amely biztosítja a vállalkozás pénzügyi megvalósíthatóságát
- Megfelelő koncepciókat, tervezési és menedzsment-módszereket alkalmazni az üzleti tervnek kidolgozásához, beleértve a marketing és a kommunikáció tervezését is
- Felelősséget vállalni a feladatok teljes köréért, beleértve a pénzügyi tervezést és irányítást is
- Hatékonyan kommunikálni az alkalmazottakkal, és hatékonyan irányítani azokat.

6.1 VÁLLALKOZÁSINDÍTÁS A MEZŐGAZDASÁGBAN	
Szerző neve és intézménye	Martin Nobelmann, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	Vállalkozás és gazdaságátadás az agráriumban
Absztrakt	Hatnapos tanfolyam keretében a hallgatók megismerkednek a gazdaságátadás és a vállalkozás-indítás folyamatával az ökológiai mezőgazdaság és az élelmiszeripar területén. Ez a gyakorlat-orientált tanfolyam lehetővé teszi a hallgatók számára, hogy üzleti ötleteket és modelleket fejlesszenek ki és értékeljenek, valamint megtervezhessék és végrehajtsák a szükséges lépéseket a gazdaság indításának folyamatában. A fenti eredmények elérése érdekében a részvételen alapuló oktatási módszerek és a tapasztalati tanulás formái kerülnek alkalmazásra. A kérdés megközelítéseinek köre meglehetősen széles: kezdődik az önreflexióval (való-e nekem a vállalkozás kompetenciáim, értékeim és motivációim alapján?), folytatódik a mezőgazdasági vállalkozás-indítás és a gazdaságok utódlásának fejlesztési lehetőségeivel, folyamataival és különféle szakaszaival, valamint a gazdasági, jogi és pénzügyi alapokkal a vállalkozóvá válással összefüggésben. Ezek az oktatási módszerek esettanulmányokból, vendégelőadók (például cégalapítók vagy tanácsadók) meghívásából, szerepjátékokból vagy projektmunkából állnak (például egy üzleti terv készítése az ún. Üzleti Modell Vásznon – Business Model Canvas – segítségével).
Tudományterület	mezőgazdaság, vállalkozás, üzleti menedzsment
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	Választható 6 kredites modul BSc program keretében, vagy különálló hatnapos kurzus.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Az alkalmazás-orientált szeminárium lehetővé teszi az agrár-felsőoktatás hallgatóinak, hogy a szociális gazdálkodás területén felmerülő vállalkozási ötleteiket üzleti modellekbe vihessék át, és foglalkozhassanak a gazdaság indításához szükséges elképzeléseik megvalósításával.
Forrásjegyzék	AID (Ed.) (2013). <i>Hofübergabe und Existenzgründung</i>. Aid Heft 1186/2013, 3rd revised ed. Bonn, Aid. ISBN: 978-3830810933 Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (2019). „GründerZeiten Nr. 27: Soziales Unternehmertum“. Available from https://www.existenzgruender.de/SharedDocs/Downloads/DE/GruenderZeiten/GruenderZeiten-27.pdf?__blob=publicationFile Burns, Paul (2016) <i>Entrepreneurship and Small Business: Start-up, Growth and Maturity</i>. 4th ed. New York, Palgrave Macmillan. ISBN: 9781137430359 Horváth, D., Móricz, P., Szabó, ZS. R. (2018). Üzletimodell-innováció. <i>Vezetéstudomány/Budapest Management Review</i>, Vol. 49. 6/2018. DOI: 10.14267/VEZTUD.2018.06.01 Zukunftsstiftung Landwirtschaft (Ed.) (2008). <i>Höfe gründen und bewahren – Ein Leitfaden für außerfamiliäre Hofübergaben und Existenzgründungen in der Landwirtschaft</i>. Kassel University Press. ISBN: 978-3-89958-451-6
Linkek	Az Európai Bizottság tájékoztatása a szociális innovációról (angol nyelven): https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/policy/social_en Átfogó áttekintés a szociális innovációról (angol nyelven): https://www.socialinnovationatlas.net/articles/

6.2 A VÁLLALKOZÓI SZELLEM MEGÉRTÉSE - AZ EGYÉNI VÁLLALKOZÓ, AZ EGYÉNI HATÉKONYSÁG, A HÁLÓZATOK, A JÖVŐ MEGTERVEZÉSE

Szerző neve és intézménye	Rhys Evans, Hogskulen for landbruk og bygdeutvikling (HLB), Norvégia
Téma	Innováció és vállalkozókészség
Absztrakt	Senki sem születik vállalkozónak, hanem azzá válik. A kurzus betekintést nyújt a hallgató számára a vállalkozóvá válás és az innováció folyamatába.
Tudományterület	gazdálkodás, üzleti tanulmányok
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	20 kredites, teljes terjedelmű BA kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Minden innovátor hosszú és akadályokkal teli folyamattal néz szembe, ahol folyamatosan új kihívások és lehetőségek jelennek meg. Az innovációs folyamat megértése révén ösztönösen erősíthetik meg saját részvételüket a folyamatban.
Forrásjegyzék	Lovasturizmus jó gyakorlatok útmutató: www.hlb.no
Linkek	Információ a norvég HLB Innováció és vállalkozás alapképzéséről (norvég nyelven): http://hlb.no/studietilbod/nyskaping-og-utvikling/

6.3 GAZDÁLKODÁSTÓL A SZOCIÁLIS FARMGAZDÁLKODÁSIG: HOGYAN VÁLTOZTASSUNK FUNKCIÓKAT (A SIKERES VÁLTOZTATÁSI FORMULA)

Szerző neve és intézménye	Martin Nobelmann, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	Vállalkozás a szociális farmgazdálkodásban - az egyéni működési koncepció mint változtatási projekt - a változtatás formulája.
Absztrakt	Mire számíthat egy gazdálkodó, ha belekezd sikeresen működő gazdaságának szociális gazdasággá történő átalakításába? Lehet, hogy le kell küzdenie a változtatásokkal járó belső és külső ellenállásokat, mivel az emberek általában kedvelik a fennálló helyzetet, és nem szeretik a bizonytalansághoz vezető változásokat/változtatásokat. Ha a jelenlegi helyzetet illetően van már némi elégedetlenség, akkor a változtatás kezdeményezése egy jövőkép kidolgozásával kezdődik, és a kritikus, korai lépések meghatározásával, amelyek a változás irányába mutatnak. Egy jól bevált képlet segít megoldani ezt a feladatot, és valószínűbbé teszi a változtatás sikerét. Ezt a „változtatási formulát” a hallgatóknak a kurzus ideje alatt lehetőségük nyílik megismerni és begyakorolni. Először David Gleicher írta le az 1960-as években, később pedig Kathie Dannemiller aktualizálta és egyszerűsítette.
Tudományterület	vállalkozói készség, vállalatvezetés
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	A vállalkozási ismeretek részeként ajánlott a tanúsítvánnyal záruló szociális gazdálkodás képzésen belül
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás vállalkozásként működik, ahol az üzleti siker nemcsak a gazdálkodó szakmai képességén múlik. A kurzus középpontjában a hallgatók a szociális gazdálkodással kapcsolatos saját elgondolásai, tervei és koncepciói állnak, annak érdekében, hogy a szociális munka és a mezőgazdaság kombinálása fenntartható legyen hosszú távon (pénzügyi szempontból is). A kurzus végére a hallgatók képesek lesznek alkalmazni a „változtatási formulát” saját ötleteikre.
Forrásjegyzék	Beckhard, R., & Harris, R.T. (1987). <i>Organizational transitions: Managing complex change</i> (2nd ed.). Addison-Wesley series on organization development. Reading, MA: Addison-Wesley Publishing. ISBN: 978-0201108873 Dannemiller, K. D., & Jacobs, R. W. (1992). Changing the way organizations change: A revolution of common sense. <i>The Journal of Applied Behavioral Science</i> , 28(4), 480–498. DOI 10.1177/0021886392284003

6.4 A KONCEPCIÓ MŰHELY ("CONCEPT WORKSHOP") MÓDSZERE - CSOPORTOS KONCEPCIÓALKOTÁS KOLLEGIÁLIS KÖRNYEZETBEN

Szerző neve és intézménye	Martin Nobelmann, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	Vállalkozói ismeretek
Absztrakt	A concept workshop módszere a kollegiális tanácsadás gondolatán alapul. A műhelyfoglalkozás megkezdése előtt a hallgatóknak ki kell fejleszteniük egyedi üzleti koncepciójukat vagy ötletüket, amelyet a műhely során be kell mutatniuk a társaiknak, azzal a témával együtt, melynek kapcsán tanácsra van szükségük. A kollegiális tanácsadás egy olyan konzultációs forma, amely a kollégák tudására és tapasztalatára támaszkodik. A többi hallgató hasonló koncepciókon dolgozik, és ezáltal képes ötleteket adni és tapasztalatait megosztani. Így számos nézőpont, vélemény és javaslat gyűjthető össze, amely elősegíti a megoldás megtalálását. A tanár moderátor vagy közvetítő szerepet vállal. A koncepció workshop különféle szakaszai a következők: a koncepció bemutatása és egy konkrét kérdés megfogalmazása, a társak visszajelzése, eszmecsere.
Tudományterület	szervezés, szociális munka, pszichológia, pedagógia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	A műhelymunka a szociális gazdálkodás kurzus részeként zajlik. A résztvevők számától függően a műhelymunka sok időt vehet igénybe és nagyon intenzív.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodási kurzusok vagy képzési programok végzőseinek, akik saját szociális gazdálkodási vállalkozást akarnak létrehozni, rendelkezniük kell vállalkozói ismeretekkel és készségekkel. Legtöbbjük önállóan próbálja az ötleteket kidolgozott koncepcióvá alakítani, de a társakkal folytatott eszmecsere segítene számukra új megoldások és megközelítések felfedezésében.
Forrásjegyzék	De Haan, E. (2005). <i>Learning with colleagues. An action guide for peer consultation</i> . Palgrave, Houndmills. ISBN 978-1-349-52172-2 Slocum, N. (2003). <i>Participatory Methods Toolkit - A Practitioner's Manual</i> . viWTA - UNU/CRIS. ISBN: 90-5130-447-1. Available from http://archive.unu.edu/hq/library/Collection/PDF_files/CRIS/PMT.pdf Tietze, K-O (2012). <i>Kollegiale Beratung. Problemlösungen gemeinsam entwickeln</i> . 5th edition. Rowohlt, Reinbek (Germany) ISBN 9783499615443
Linkek	Honlap a kollegiális felügyeletről (angol és német nyelven): http://www.peer-supervision.com/

6.5 ÜZLETI TERV - AZ ÜZLETI TERV JELENTŐSÉGE ÉS SAJÁTOSSÁGAI A SZOCIÁLIS GAZDÁLKODÁSBAN	
Szerző neve és intézménye	Tomáš Chovanec, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Csehország
Téma	Az üzleti terv kidolgozásának menete, komponensei, hangsúlyozandó részei; a tervezéshez szükséges (személyes és szakmai) kompetenciák; együttműködés más szakemberekkel.
Absztrakt	Az üzleti terv összeállítása feltétlenül szükséges minden vállalkozás előkészítésekor. A leendő vállalkozó egy dokumentumban foglalja össze a vállalkozás létrehozásának lépéseit - pl. az ügyfelek (vásárlók) és a versenytársak körének meghatározása, a tevékenységek folytatásához szükséges munkaerő stb. A szociális gazdálkodás kontextusában az üzleti tervnek az általános részein túl tartalmaznia kell még a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatásával kapcsolatos társadalmi szempontok leírását is.
Tudományterület	marketing, közgazdaságtan, agrobiznisz
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	egyéni feladat (osztályozott) kidolgozását megkövetelő 10 kredites (ECTS) kurzus, vagy szakmai bizonyítványt adó kredit nélküli tanfolyam, vagy a tanterven belüli tárgy részeként (kb. 4-5 kredit, a konkrét tárgytól függően)
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodás terén az üzleti tervnek a következő részeket kell tartalmaznia: a farmon tervezett tevékenységek leírását, beleértve az elsődleges mezőgazdasági termelési tevékenységeket, a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatásával kapcsolatos társadalmi szempontok összefoglalását, valamint a munkahely-kialakítás leírását (vagyis a munkavállalók speciális igényeihez igazított környezet megteremtésének leírása). A kurzus elvégzése után a hallgatók képesek lesznek elkészíteni a gazdaságuk üzleti tervét.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: https://www.gov.uk/set-up-a-social-enterprise https://changecreator.com/the-beginners-guide-to-starting-a-social-business/ Szociális farm indításának részletei: https://www.carefarminguk.org/faq/starting-care-farm

6.6 ÜZLETI STRATÉGIA	
Szerző neve és intézménye	Tomáš Chovanec, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Csehország
Téma	Az üzleti stratégia definíciója, példák az általános üzleti stratégiákról, a szociális farmgazdálkodás terén működő üzleti stratégiák sajátosságai.
Absztrakt	Az üzleti stratégia egy döntési rendszer, amely meghatározza a szervezet küldetését és céljait (pl. profitszerzés és piaci siker elérése). Magába foglalja a célok megvalósításához szükséges eszközöket (politikák, tervek), körülhatárolja a vállalkozás működési körét. Megteremti a vállalat üzleti tevékenységének jellegét egy adott piacon. Az üzleti stratégiának meg kell határoznia a célokat és a megvalósításuk módját a marketingmix keretében..
Tudományterület	marketing, közgazdaságtan, agrobiznisz
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	egyéni feladat (osztályozott) kidolgozását megkövetelő 10 kredites kurzus, vagy szakmai bizonyítványt adó kredit nélküli tanfolyam, vagy a tanterven belüli tárgy részeként (kb. 4-5 kredit, a konkrét tárgytól függően)
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális farmgazdálkodásban kidolgozható üzleti (vállalkozás) stratégiák alapvetően nem különböznek más területeken alkalmazott stratégiáktól. A szociális farmgazdálkodást támogató vállalkozás-stratégia keretein belül azonban tanácsos jobban kiaknázni az ún. vállalati társadalmi felelősségvállalási eszközöket (Corporate Social Responsibility, CSR), így hangsúlyozva a vállalkozás tágabb értelmezését (pl. a fogyatékkal élők foglalkoztatása). Az egyik lehetőség az, hogy a szociális fam (farmer) a marketing tevékenységének egy részét azon vállalatok felé irányítsa, amelyek pozitívan reagálnak a CSR-re és hajlandók termékeket vagy szolgáltatásokat vásárolni a társadalmi előnyöket előállító vállalkozásoktól. Emellett alternatív értékesítési csatornák használata (pl. rövid ellátási láncok) is szóba jöhet. A hallgatók képesek lesznek kidolgozni üzleti (vállalkozás) stratégiát, és azt összekapcsolni más, az üzleti szféra meghatározó területein funkcionáló vállalatok társadalmi felelősségvállalásával, amelyekkel majd együtt tudnak működni, valamint elsajátítják és kommunikálni tudják a hozzáadott társadalmi érték fogalmát.
Forrásjegyzék	Polanyi, K. (1944). <i>The Great Transformation</i> . Boston, Beacon Press. Evers, A. & Laville, J.-L. (eds.) (2003) <i>The Third Sector in Europe</i> . Gloucesterhire, Edward Elgar.
Linkek	Angol nyelven: Kanadai start-up eszköztár - az üzleti megoldások alkalmazása társadalmi problémák esetén https://learn.marsdd.com/mars-library/social-enterprise-business-models/

6.7 PIACELEMZÉS	
Szerző neve és intézménye	Tomáš Chovanec, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Csehország
Téma	A verseny értelmezése a szociális gazdálkodásban; a marketingkutatás módszerei. Branding, B2B, B2C, PR, kommunikáció, közösségi média.
Absztrakt	A piacelemzés fontos része a szociális gazdálkodást végző üzleti vállalkozás céljainak, termelési programjának, illetve az ehhez szükséges technológiák körének meghatározásához, valamint a piaci lehetőségek és üzleti kockázatok felméréséhez. Ez alapvető építőköve a gazdaságstratégia meghatározásának.
Tudományterület	marketing, gazdálkodás, agrobiznisz
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	A kurzus teljesíthető pl. 10 kredites tárgyként, osztályozott feladattal, vagy szakmai bizonyítvánnyal kredit nélkül, vagy egy modul részeként egy képzési programban (kb. 5 kredit, a konkrét tárgytól függően).
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A piacelemzés különösen fontos, mivel a vállalkozásnak azokat a piaci szegmenseket kell kiválasztania, amelyekben hosszú távon képes hatékonyan és eredményesen működni. A szociális mezőgazdaságban azonban figyelembe kell venni a munkavállalói termelékenységét és a vállalat általános teljesítményét. A hallgatók megismerik annak fontosságát, hogy elemezni szükséges a szociális gazdálkodásból származó termékek vásárlóinak jellemzőit (kik ők, mit és miért vásárolnak, mik a motivációik), illetve, hogy kik a versenytársak és milyenek azok termékei.
Forrásjegyzék	Bruhn, M. (2016). <i>Marketing: Grundlagen für Studium und Praxis</i> . 13th edition. Springer Gabler, Wiesbaden Strecker, O., Strecker, A., Elles, A., Weschke, H.-D., Kliebisch, Ch. (2010). <i>Marketing für Lebensmittel- und Agrarprodukte</i> . 4th edition, DLG-Verlag, Frankfurt/M.
Linkek	Piacelemzés kisvállalkozásoknak (angol nyelven): https://www.thebalancesmb.com/how-to-write-the-market-analysis-section-2951562 Mi az a marketing-elemzés? (angol nyelven): https://pestleanalysis.com/what-is-marketing-analysis/ Társadalmi vállalkozások iskolája (angol nyelven): https://www.the-sse.org/resources/sustaining/selling-and-marketing-your-social-enterprise/ Láthatóság, hálózatosodás, marketing és PR szociális gazdaságok részére (angol nyelven): http://www.fasstproject.eu/contents_pdf.php?id_prod=40

6.8 VÁLLALATVEZETÉS ÉS HUMÁNERŐFORRÁS	
Szerző neve és intézménye	Tomáš Chovanec, University of South Bohemia in Ceske Budejovice, Csehország
Téma	Alkalmazkodási folyamat, oktatás, pszicho-társadalmi támogatás, a humánerőforrás-szükségletek meghatározása a szociális gazdaságban.
Absztrakt	Ez a kurzus a humánerőforrás gazdálkodással, munkajogi kérdésekkel, személyügyi tervvel, az alkalmazottak felvételi eljárásának módjával, a motivációval és fejlesztéssel, valamint a javadalmazással foglalkozik. A humánerőforrás menedzsment a vállalkozás küldetéséhez szervesen kapcsolódik. A hátrányos helyzetű alkalmazottak humánerőforrás menedzsmentjének sajátosságai megkövetelik az egyedi megközelítést, és számolni kell azzal, hogy az átlagnál ez időigényesebb folyamat lesz, beleértve a munkára történő motiválást is. A munkáltatónak átfogó és szociális igényeket kielégítő gondozást kell biztosítania a hátrányos helyzetű munkavállalók számára, beleértve a kommunikációt más támogató szervezetekkel és személyekkel.
Tudományterület	marketing, ökonómia, agrárvállalkozás
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	10 kreditértékű, jeggyel záruló kurzusként, vagy kredit nélküli, szakmai bizonyítvánnyal záruló képzésként, vagy egy képzési program moduljának részeként (kb. 5 kredit értékben, a tantárgytól függően) ajánlott.
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szociális gazdálkodónak - mint a gazdaság munkáltatójának és munka szervezőjének, ugyanolyan humán erőforrás problémákkal kell szembesülni, mint bármely más munkáltatónak. Foglalkoznia kell a hátrányos helyzetű alkalmazott alkalmazkodási folyamatával, a nem kötelező érvényű munkával, az egyénre szabott tervekkel és annak folyamatos kiértékelésével, oktatásával és sajátos támogatásával. A kurzus során a hallgatók megismerik azokat a módszereket, amelyekre szükségük lesz a foglalkoztatás sikerének fokozása érdekében, a különféle speciális igényekkel összhangban.
Forrásjegyzék	Adair, J. (1997). <i>Leadership Skills</i>. London, Chartered Institute of Personnel and Development. Armstrong, M. (2006). <i>A Handbook of Human Resource Management Practice</i>. 10th edition. London, Cambridge University Press. Borzaga, C., Toritoa, E. (2006). Worker motivations, job satisfaction and loyalty in public and nonprofit social services. <i>Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly</i>. Drucker, P. F. (1994). <i>Řízení neziskových organizací</i>. Praha, Management Press. Meier, J., Austin, S. F. & Crocker, M. (2010). Generation Y in the Workforce: Managerial Challenges. <i>The Journal of Human Resource and Adult Learning</i>. Vol. 6 (1), 68-78. Available from http://www.hraljournal.com/Page/8%20Justin%20Meier.pdf
Linkek	Humán erőforrással kapcsolatos weboldal (cseh nyelven): https://www.hrnews.cz/

6.9 KOMMUNIKÁCIÓS STRATÉGIÁK A FOGLALKOZTATOTTAKKAL, ALKALMAZOTTAKKAL, ÉS VÁLLALKOZÓKKAL VALÓ MŰKÖDŐKÉPES KAPCSOLATOK KIALAKÍTÁSÁHOZ

Szerző neve és intézménye	Rhys Evans, Nowegian University, College for Agriculture and Rural Development, Norvégia
Téma	Vállalkozási tevékenység, kommunikáció
Absztrakt	A kurzus bemutatja a kommunikációs elméleteket és ismerteti a kommunikációs készség-fejlesztés eszközeinek széles skáláját: aktív hallgatás, átdolgozás és átfogalmazás, írásbeli, verbális és nonverbális kommunikáció stb. A hallgatók a gyakorlatban kitapasztalják, hogyan fejleszthetik és használhatják ezen eszközök saját maguk kialakított verzióit.
Tudományterület	vállalatgazdaságtan – kommunikációs készségek
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A jó kommunikáció elengedhetetlen egy szociális farmon, mind a vállalkozás működtetése, mind a kliensek számára pozitív légkör megteremtése szempontjából. A hallgató a kurzus során elsajátított kommunikációs készségeket sikeresen alkalmazhatja a szociális farmon kialakult helyzetek megoldására.
Forrásjegyzék	Huerta-Wong, J.E., & Schoech, R. (2010). <i>“Experiential Learning And Learning Environments: The Case Of Active Listening Skills.” Journal of Social Work Education</i> . Volume 46. Hoppe, M. H. (2019). <i>Active Listening: Improve Your Ability to Listen and Lead</i> . Center for Creative Leadership, USA.
Linkek	Angol nyelven: Az aktív hallgatás leírása és elsajátításának munkaterve https://psychcentral.com/lib/become-a-better-listener-active-listening/ https://www.usip.org/public-education/educators/what-active-listening Az aktív hallgatás 10 lépése https://www.forbes.com/sites/womensmedia/2012/11/09/10-steps-to-effective-listening/#-21c2e7db3891

6.10 CÉLCSOPORTTAGOK, SZOLGÁLTATÓK ÉS GAZDÁLKODÓK HÁLÓZATAI	
Szerző neve és intézménye	Rhys Evans, Nowegian University, College for Agriculture and Rural Development, Norvégia
Téma	Vállalkozás – érintettek, hálózatosodás
Absztrakt	A kurzus elsősorban magukra a hálózatokra összpontosít, mind a szociális (fizikailag megtestesülő), mind a digitális hálózatokra, melyek megértése révén a résztvevők megismerik a társadalmi hálózatok különböző formáit, amelyek javíthatják mind a nyújtott szolgáltatás minőségét, mind pedig a vállalkozásuk digitális hálózatok alkalmazása által történő fejlesztését. Eszközöket kapnak, ötleteik pozitív gyakorlatokká alakításához, és tapasztalatokat szerezhetnek ezek használata révén.
Tudományterület	üzleti tanulmányok
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	3-5 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	Kisméretű szereplőként a szociális farmok tulajdonosának különféle hálózatokhoz kell tartoznia. Ide tartoznak a szolgáltatási partnerek (terapeuták), a célcsoporttagok és családtagjaik, más szociális gazdálkodási szakemberek, esetleg a mezőgazdasági termékek nyilvános piacai, és a szolgáltatások vásárlói - akár önkormányzatok, vagy jótékonyági szervezetek. A hálózatépítés elengedhetetlen a pedagógiai szakemberekkel való partneri kapcsolat kialakításához, a szociális farm célcsoportjába tartozók felkutatásához, a szakmai tanácsadáshoz, illetve az állami és magánforrásokhoz való hozzájutáshoz. A fentiekén túlmenően a tudáslapú gazdaság növekedése kapcsán lehetőség van - és valószínűleg szükség is - a digitális hálózatok és a közösségi média lehető legjobb felhasználására. A kurzus ehhez biztosít elméleti és gyakorlati eszközöket a hallgatóknak.
Forrásjegyzék	Bradwell, P., Reeves, R. (2008). <i>Network Citizens, Power and Responsibility at Work</i> . Demos. Castells, M. (2004). <i>Informationalism, networks, and the network society: a theoretical blueprint</i> . I Manuel Castells (ed.): <i>The Network Society. A Cross-cultural perspective</i> . Edward Elgar Lee, J., Árnason, A., Nightingale, A., Shucksmith, M. (2005). Networking: Social Capital and Identities in European Rural Development. <i>Sociologica Ruralis</i> . 45 (4), 269 – 283. Available from https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-9523.2005.00305.x

6.11 HELYZETFELTÁRÓ KUTATÁSI MÓDSZEREK MARKETINGTERV KÉSZÍTÉSÉHEZ

Szerző neve és intézménye	Bálint Csaba, Szent István Egyetem, Magyarország
Téma	Bevezetés az üzleti és marketing döntéshozást támogató feltáró, leíró és strukturáló módszerek és eljárások alkalmazásához.
Absztrakt	A helyes marketing döntések meghozatala megköveteli a megfelelő mennyiségű és minőségű információ birtoklását, amelyet az adatok szisztematikus gyűjtésére, elemzésére és bemutatására irányuló objektív, előre kidolgozott módszertani eljárások révén lehet megszerezni. A piaci helyzet jobb megismerése érdekében a feltáró kutatás a primer vagy szekunder adatforrásokon alapuló kvantitatív és kvalitatív módszerekkel határozza meg a piaci jelenségek kauzális összefüggéseit. Ez magában foglalja többek között a statisztikai adatok elemzését, szakirodalmi feldolgozást, tartalomelemzést, megfigyeléseket, interjúkat, kérdőíves felméréseket, fókuszcsoportokat.
Tudományterület	értékesítés, kereskedelem, gazdálkodás, menedzsment
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	4 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A marketing lényege a termék vagy szolgáltatás értékének kifejezése a fogyasztó számára. A sikeres üzleti működés a helyes döntések meghozatalán alapul, amely viszont csak a megfelelő tervezés eredményeként valósulhat meg. A céloknak mindig összhangban kell lenniük a piac igényeivel, figyelembe véve a makro- és mikrokörnyezeti feltételeket. Ezek a követelmények a szociális farmok esetében is érvényesek, ráadásul az a tény, hogy az egészséges, nyomon követhető terméket hátrányos helyzetű emberek állítják elő, hozzáadott értéket képviselhet bizonyos fogyasztói csoportok számára.
Forrásjegyzék	Crawford, I. M. (1997). <i>Agricultural and Food Marketing Management</i> . Food and Agriculture Organization of the United Nations. Available from http://www.fao.org/3/w3240e/W3240E00.htm Lehota, J. (2001). <i>Marketingkutatás az agrárgazdaságban</i> . Mezőgazda Kiadó. Available from https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/marketingkutatasi/index.html Malhotra, N. K. (2010). <i>Marketing Research: An Applied Orientation</i> . Pearson Education. Available from http://wps.pearsoned.co.uk/ema_ge_malhotra_mr_6/139/35601/9114071.cw/index.html

7. TANEGYSÉG

“SZAKMAI ÉS TEREPGYAKORLATOK” ABSZTRAKTOK

Az egész program és ezen fejezet kidolgozásakor elsődleges szempont volt a szociális munkás-képzéshez hasonlóan a szociális farmokon, a gazdálkodók mellett szerzett gyakorlati tapasztalat hangsúlyozása. Az itt ismertetett modell tehát a szociális munkás-képzésben alkalmazott modell mintája alapján készült. A szakmai és terepgyakorlatok során az elméleti ismeretek alkalmazott készségekké alakulnak át, ami kiemelt jelentőséggel bír a szociális farmgazdálkodásban. Ezentúl a gyakorlatok lehetővé teszik, hogy a hallgatók közvetlenül tanuljanak a szektor működtetésében aktívan részt vevő szakemberektől. A fejezet a gyakorlatok néhány alapvető kérdését tárgyalja, valamint javaslatokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy miként formálhatók azonosítható eredményekkel jellemezhető konkrét tanulási helyzetek.

A “Szakmai és terepgyakorlatok” tanulási céljai

A hallgató képes lesz:

- Tanulmányozni a szociális farmgazdálkodás nemzeti és nemzetközi szintű koncepcióit, valamint összehasonlítani a megközelítéseiket és megállapítani hasonlóságait
- Mérlegelni a különböző gyakorlatokat és alkalmazni innovatív megközelítéseket a saját szakmai tevékenységeiben
- Kidolgozni és alkalmazni konkrét gyakorlati megoldásokat a szociális farmgazdálkodás sajátosságainak megfelelően, amelyeket dokumentálhat és értékelhet.

7.1 SZOCIÁLIS FARM TANULÓ PARTNER	
Szerző neve és intézménye	Martin Nobelmann, University for Sustainable Development Eberswalde, Németország
Téma	Tanulás valós helyzetekből. Probléma-alapú tanulás, a szociális gazdaságok valós kihívásait alapul véve.
Absztrakt	Ezt az innovatív oktatási / tanulási kurzust érdemes a tanulmányok elejére betervezni, lehetőség szerint a második félévre. A kurzus során a hallgatóknak kiscsoportokat kell alkotniuk és együtt kell dolgozniuk a képzésbe bevont szociális gazdaságok által felvetett konkrét kérdéseken. A kurzus sajátossága, hogy a hallgatóknak valós problémákra kell megoldást találniuk önállóan, de munkájukat a gazdálkodó és az oktató is nyomon követi és facilitálja. A munka és a tanulás folyamatát a tényleges probléma generálja, amely tanulási folyamat ugyanolyan fontos, mint az eredmény, a megoldás kidolgozása a problémára. A félév során a hallgatók hetente egy napot töltenek a gazdaságban, kiscsoportokban foglalkozva a felvetett problémával. A projektekkel kapcsolatos munkájukon kívül a hallgatók más, napi farmtevékenységekbe is bekapcsolódnak, így lehetőségük nyílik arra, hogy megismerkedjenek a szociális gazdálkodás különféle ágazataival, a működési folyamatokkal és a gazdálkodás szemléletének sokféleségével. A hallgatók a szemeszter végén nyilvános rendezvényen mutatják be eredményeiket más hallgatók, gazdálkodók, tanárok és érdeklődők előtt.
Tudományterület	mezőgazdaság, oktatás (probléma alapú tanulás)
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	8 kredit
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A kurzus alapvető didaktikai megközelítése szerint a hallgatók megtanulják kezelni a szociális farmon adódó kihívásokat és megoldást találnak szokatlan helyzetekre a metakogníció segítségével. Az adott problémán való kis csoportos munka számos szociális és egyéni kompetenciát igényel, beleértve a kommunikációs és konfliktuskezelési készséget, valamint az együttműködési hajlandóságot. A tanárok a kiscsoportos munka facilitátoraként kísérik a tanulási folyamatot, de szükség esetén szakértőként bevonhatók a munkába. Ebből kifolyólag a hallgatók a kurzus során nagyobb felelősséget vállalnak a problémamegoldási javaslatok tartalmát és kivitelezését illetően is. A szaktudás és a hozzá kapcsolódó készségek, amelyek a valós problémák megoldásának keresése és kidolgozása során szerezhetők, felkészítik a hallgatókat jövőbeli szakmai munkájukra, legyen az akár a szociális farm vezetése, vagy bármely, a szociális farmhoz kapcsolódó tevékenység. A kurzus során felvetett probléma valós eredetű, és kiterjedhet a szociális farmgazdálkodás bármely területére, úgy mint a növénytermesztésre és állattenyésztésre, a farmon foglalkoztatottak személyes problémáira, a marketingre, vagy pénzügyi, jogi kérdésekre.
Forrásjegyzék	Hmelo-Silver, C. (2004). Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn? <i>Educational Psychology Review</i> , 16, pp. 235- 266. DOI: 10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3
Linkek	A kurzus hasonló a HNEE "Study Partner Organic Farm" kurzusára, amelynek leírása itt elérhető: https://netzwerk-n.org/portfolios/innoforum-oekolandbau-brandenburg/

7.2 SZAKMAI GYAKORLAT - FELKÉSZÜLÉS ÉS VISSZAJELZÉS	
Szerző neve és intézménye	Michal Pařízek, Jabok Academy of Social Pedagogy and Theology, Csehország
Téma	A gazdaságban és a célcsoportokkal végzett munkára való elméleti és gyakorlati felkészülés. (Információgyűjtés a különböző célcsoportokkal való munka sajátosságairól és a gazdaságokban folytatott tevékenységekről; a szükséges készségek elsajátítása.) A tapasztalatok értékelése, a tapasztalatok és a jó gyakorlatok megosztása a hallgatók között.
Absztrakt	A szeminárium felkészíti a hallgatókat a szakmai gyakorlatra. A hallgatók megtanulják összekapcsolni az elméleti ismereteket a gyakorlatból szerzett tapasztalatokkal. Emellett megtanulják elérni a kitűzött célokat, megérteni az oktatási és szociális munka értékeit és alapelveit, érzékenyen reagálni az etikai kérdésekre és megfelelő álláspontot kialakítani nehéz helyzetekben. A hallgatók a gyakorlati tapasztalataikra reflektálva tanulnak, ami elősegíti a szakmai készségeik és a szociális munkán belüli identitásuk fejlesztését. A szeminárium megfelelő környezetet teremt a szakmai gyakorlati tapasztalatok megosztásához és értékeléséhez.
Tudományterület	szociális munka, szociálpszichológia
Egyéb bolognai folyamat-információ (kreditérték - ECTS)	2-3 kredites kurzus
Az elsajátítható tudás jelentősége a szociális farm szempontjából	A szakmai gyakorlat megfelelő előkészítése nemcsak segíti a hallgatókat összekapcsolni az iskolapadban elsajátított elméleti ismereteket és koncepciókat a gyakorlati helyzetekkel, hanem formálja a szakmai identitásukat is. A szeminárium feladata, hogy felkészítse a résztvevőket a szociális farmok valóságára, és elősegítse, hogy minél előbb értékes szakemberekké váljanak.
Forrásjegyzék	Angol nyelven: Baird, B. and Mollen, D. (2019). <i>The internship, practicum, and field placement handbook</i> . 8th ed. New York and London: Routledge. Glassman, U. (2016). <i>Finding your way through fieldwork</i> . London, Sage Publications. Poulin J., Matis, S. & Witt, H. (2019). <i>The social work field placement: a competency-based approach</i> . New York, Springer Publishing. Cseh nyelven: Havrdová, Z. (1999). <i>Kompetence v praxi sociální práce</i> . Praha, Osmium.

ZÁRSZÓ

Tekintettel a szociális farmgazdálkodás eltérő helyzetére a különböző európai országokban, időszerűnek tűnt egy egységes példatanterv kidolgozása, amelyik alkalmazható egyaránt egy BSc képzési programban és egy rövid kurzusban is. A jelen könyv legtöbb fejezetében hozzátvetőlegesen 10 absztrakt szerepel. Bár ajánlott ezen 7 modulból álló struktúra betartása egy képzési program kidolgozásakor, megjegyzendő, hogy szükség esetén a fejezetek tartalmának módosítása lehetséges.

A Tanterv Útmutató, a Pedagógiai Útmutató és az Oktatási segédlet (amely a projektpartnerek által kidolgozott fejezeteket tartalmazza) olyan források az oktatók számára, amelyek segítik őket a saját programjuk megtervezésében, problémáinak kezelésében és a pályára lépni kívánó hallgatók magas színvonalon történő felkészítésében.

A SoFarEDU projekt a partnerországok szociális farmgazdálkodásának, illetve oktatásának minőség iránti igényét hivatott kielégíteni, amely a résztvevők azon meggyőződésén alapul, hogy a szociális farmgazdálkodás számos előnnyel járhat a foglalkoztatottak, a gazdálkodók és a vidéki térségek számára. Reményeink szerint a SoFarEDU projekt hozzájárul egyre több szociális farm létrehozásához és sikeres működtetéséhez Európa szerte.

